

SEBETIĆ

Oktatás

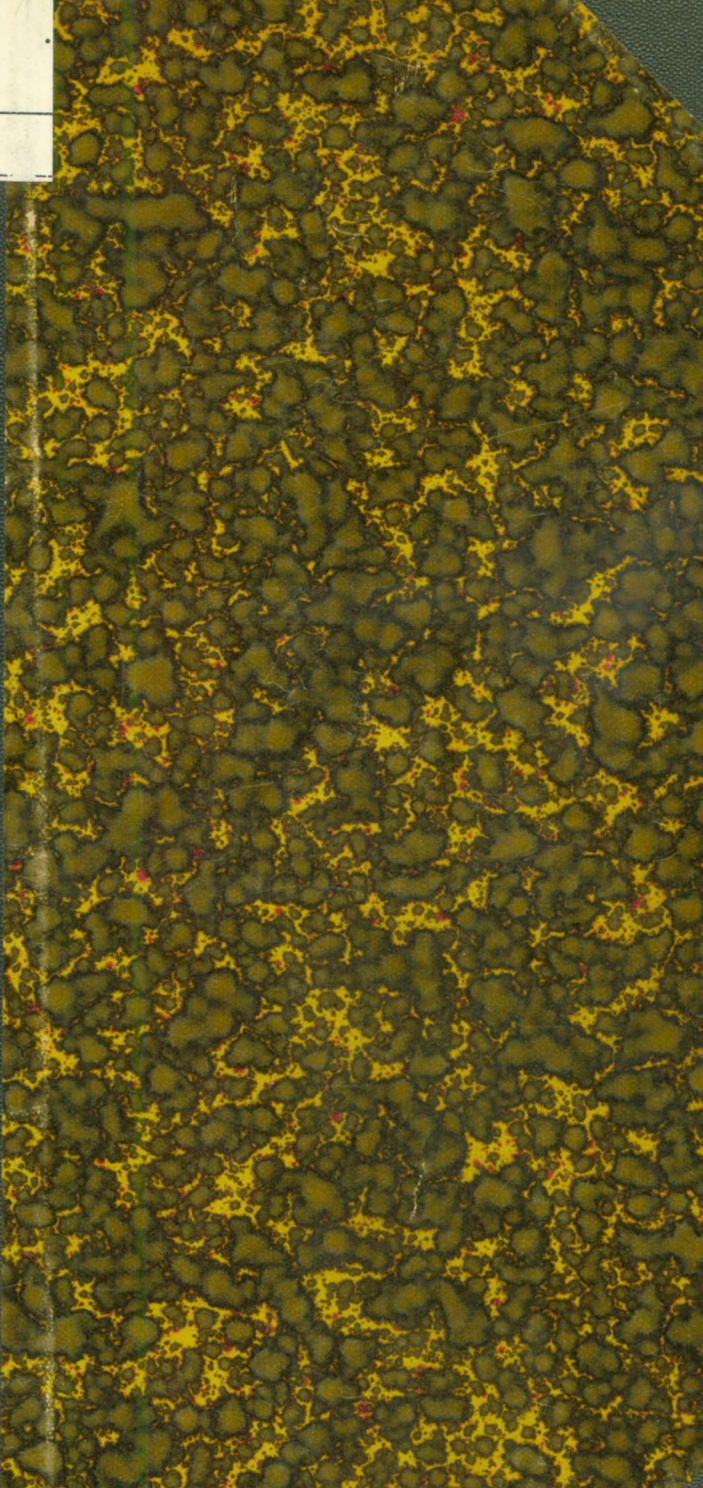
a kard-

vívásban

N. M.

.....
253.036

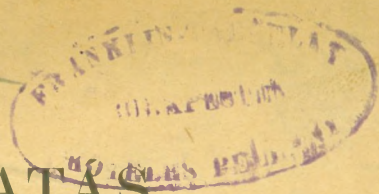
OSZK

Gymn.

357.a.

306 $\frac{1}{2}$ v

OKTATÁS A KARD-VÍVÁSBAN.

IRTA

SEBETIC RAIMUND

CS. ÉS KIR. HUSZÁR-FŐHADNAGY.

HARMINCZ ÁBRÁVAL.

MÁSODIK JAVITOTT ÉS BŐVITETT KIADÁS.

A M. KIR. HONVÉDELMI MINISTERIUM ÁLTAL CSAPAT-ISKOLÁK
SZÁMÁRA ELFOGADOTT TANKÖNYV.

GRILL KÁROLY

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉSE.

BUDAPEST. 1886.

1886

OKTATÁS A KARD-VÍVÁSBAN.

IRTA

SEBETIĆ RAIMUND

CS. ÉS KIR. HUSZÁR-FŐHADNAGY.

HARMINCZ ÁBRÁVAL

MÁSODIK JAVITOTT ÉS BŐVITETT KIADÁS.

A M. KIR. HONVÉDELMI MINISTERIUM ÁLTAL CSAPAT-ISKOLÁK
SZÁMÁRA ELFOGADOTT TANKÖNYV.

GRILL KÁROLY

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉSE.

BUDAPEST, 1886.

R
1965.

TARTALOM.

	Lap
Előszó --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---	11
Előszó a 2-ik kiadáshoz --- --- --- --- --- --- --- ---	13
Útmutatás a vívómesterek számára --- --- --- --- --- --- ---	15

I. FEJEZET.

I. Előfogalmak. II. Előgyakorlatok.

I. Előfogalmak --- --- --- --- --- --- --- ---	21
<i>A vívó-eszközök ismertetése</i> --- --- --- --- --- --- ---	22
A) A kard (Spadon) --- --- --- --- --- --- --- ---	22
a) A penge --- --- --- --- --- --- --- ---	23
b) A markolat --- --- --- --- --- --- --- ---	24
A vívó-kard hasznavehetőségének megbirálása --- --- ---	24
B) Vívó-szerek --- --- --- --- --- --- --- ---	25
a) Jobb és bal vikeztyű --- --- --- --- --- --- ---	25
b) Az álcza (a fejevéd) --- --- --- --- --- --- ---	26
c) A karvéd --- --- --- --- --- --- --- ---	27
d) A mellvéd (Plastron) --- --- --- --- --- --- ---	27
II. Előgyakorlatok --- --- --- --- --- --- --- ---	28
A) Az arcz- és ví-állás --- --- --- --- --- --- --- ---	28
a) Az arczállás --- --- --- --- --- --- --- ---	28
b) A víállás --- --- --- --- --- --- --- ---	29
Előnyei ezen kiállásnak --- --- --- --- --- --- ---	30
B) A vívásnál előforduló kifejezések --- --- --- --- ---	33
a) A kardérintkezés (Engagement) --- --- --- --- ---	33
b) A kiállás (Garde) --- --- --- --- --- --- ---	34
c) A fedezetlen rés --- --- --- --- --- --- ---	34
d) Távoltság vagy távlat (Mensur) --- --- --- --- ---	35
C) Testmozgások --- --- --- --- --- --- --- ---	35
a) Dobbantás (Appell) --- --- --- --- --- --- ---	36
b) Előhaladás (Avance) --- --- --- --- --- --- ---	36
c) Hátrálás --- --- --- --- --- --- --- ---	36
d) Kitörés --- --- --- --- --- --- --- ---	37
e) „ hátrafelé --- --- --- --- --- --- ---	37

	Lap
f) Visszalépés	37
g) Ugrás hátrafelé	38
h) Előre hajlás	38
i) Hátra „	38
j) Kanyarulat (Volte)	39
Kanyarulat jobbra	39
„ balra	39
D) A vágások	40
a) A vágások megnevezése	42
b) A vágások kivitele	43
E) Kardforgatások	46
a) Egyszerű- }	47
b) Váltó- } forgatások	48

II. FEJEZET.

Iskola-vívás. (I—XIV. lecke.) Kardvívás. Osztag gyakorlatok.

I. lecke: Vágások és vedhárítások	53
a) A vágások	53
b) A vedhárítások	53
A „ megnevezése	54
A „ felosztása	56
Külső érintkezés (Belső vágások)	57
Belső „ (Külső „)	59
A kardfok élével való vágások	60
II. lecke: Szurások	63
a) Szilárd szurások	63
b) Váltó „	65
Védhárítás bal kezzel	66
III. lecke: Ellen- (Contre) vedhárítások	68
Ór-kitérés (Caration)	70
IV. lecke: Lökévágások (Coupé)	71
a) Egyszerű lökvágások	71
b) Váltó „	73
c) Kettős „	74
Lökévágások testmozdulatokkal kapcsolatban	75
V. lecke: Cselek (Finte)	77
Cselek a test ellen	78
a) Egyszerű cselek (egy-kettő)	78
b) Kettős „ (egy-kettő-három)	81
VI. lecke: Síkló vedhárítások	84
VII. lecke: Heves vedhárítások	89
A lefegyverzés (Desarmement)	94
VIII. lecke: Csavarítások (Croisé)	96

	Lap
a) Álló csavarítások	96
Csavarítások a kard lapjával	99
b) Heves csavarítások	99
IX. lecke: <i>Engedés (Cediren)</i>	101
X. lecke: <i>Vas-csapások (Battements)</i>	103
a) Rövid vas-csapások	104
b) Erős „ „	105
XI. lecke: <i>Visszavágások (Riposte)</i>	107
XII. lecke: <i>Ismétlések (Reprise)</i>	110
XIII. lecke: <i>Megelőző vágások és szúrások (Tempo)</i>	113
a) Előző vágások és szúrások	114
b) „ „ „ „ a visszavágások ellen	116
XIV. lecke: <i>A fél és zárt távolságban magatartás</i>	117
a) Fél távolságban	117
b) A zárt távolságban	117
A védhárítások megnevezése	118
<i>Karred-(Manchett) rívás</i>	119
a) Karvéd-kiállítás	120
b) A vágások	120
c) A védhárítások	121
d) Cselek	121
e) Visszavágások	122
f) Sikló- és heves mozdulatok	122
g) Előző vágások	122
<i>Osztag (Colonne) gyakorlatok</i>	123

III. FEJEZET.

I. A tisztelgés. II. Az osztlás. III. Az összeütközés. IV. A párbaj.
V. Vi-szabályok.

I. A tisztelgés (Salut)	127
a) A nagy tisztelgés	127
b) A kis „	129
II. Az osztlás	130
III. Az összeütközés (Assaut)	131
Látszólagos támadás	132
Támadás és védekezés	132
A vívók testmagassága (nagysága)	133
Magatartás nem képzett vívókkal szemben	134
Balkéz vívás	135
IV. A párbaj	137
1.	137
2.	139
3.	141

	Lap
4.	143
5.	144
6.	146
V. Ví-szabályok	150
<i>a)</i> Általános önviselet a víteremben és a tanórák alatt	150
<i>b)</i> A vívók tekintetébeni önviselet	150
BEFEJEZÉS	153

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ÁBRÁK MEGNEVEZÉSE.

1. ábra. Kard (Spadon).
2. « Víkesztyű.
3. {
4. { « Alca.
5. {
6. « Karvéd.
7. « Mellvéd.
8. « Vi-állás. Egy! (1. ütem.)
9. « « Kettő! (2. ütem.)
10. « « Három! (3. ütem.)
11. « « Négy! (4. ütem.) egyszersmind a kiállás (Garde).
12. « Kard-érintkezés.
 Kiállás (Garde).
 Egész távlat (Mensur).
13. « A vágások megnevezése.
14. « Első vágás.
15. « Negyed vágás.
16. « Harmad «
17. « Kör «
18. « Másod «
19. « Első
20. « Negyed
21. « Mély első
22. « « negyed | védhárítás.
23. « Harmad
24. « Másod
25. « Mély harmad |
26. « Első vágás és első védhárítás.
27. « Negyed vágás és negyed védhárítás.
28. « Harmad vágás és harmad védhárítás.
29. « Másod vágás és másod védhárítás.
30. « A karvéd kiállás.

A VÍVÁS MŰVÉSZETE
A KARD-VÍVÁS.

Országos Széchényi Könyvtár

ELŐSZÓ.

A magyar nemzet széles e világon ismeretes lovagias érzületéről s harczias kedvét már a legrégibb időktől fogva mindig bebizonyítá. Lelkületéből kifolyólag tehát a vívást századokról századokra a legkedvesebb foglalkozásai közzé sorozta.

Ez ősi erények élesztésére kívántam hatni csekély, tehetségem szerint, e műnek magyar nyelven közrebocsátásával.

Nagy szerepet játszott a vívás művészete régi idő óta a harczias nemzetek történetében.

Mindenesetre legjelentékenyebb s legelterjedtebb a *kardvívás*, melyet a változó korszakok fejlettebb eszméi sem tudtak leszorítani a közhasználat teréről; mert hiszen úgy ismertetik az, mint *a legnemesebb, a legférfiasabb s leglovagiasabb test- és fegyvergyakorlat*. A kardvívás erősíti és edzi a testet; az ifjuban férfias szellemet, nemes büszkeséget, méltóságos önérzetet s öntudatos bátorságot ébreszt; továbbá szoktatja hidegvérű és józan magatartásra, a veszélyben is lélekjelenlétének fentartására.

Így áll ez minden polgárra nézve. Katonai szempontból tekintve pedig a vívást, — a harczosnak kétszeresen érdekében áll, hogy a vívásban való képzettségét a művészet magaslatára emelje s az ez által nyújtott előnyöket a maga részére biztosítsa; mert ha a rendszeres hadviselés nem szükségeli is oly gyakran a kézi fegyver használatát, mégis a katona többször ki lehet téve oly megtámadásnak, a melynek visszatorlására csakis kézi fegyverével rendelkezhetik s így ez eszköz kellő használatában okvetlenül gyakorlottnak kelle lennie.

Minden vímodorban szükséges, hogy annak alakjai *egyszerűek* legyenek. Ez egyszerűség pedig akkor éretik el, ha csak azon testmozdulatok és kardmozgatások hajttnak végre, melyekkel a legkevesebb tér, idő és erővesztegetés mellett a kitűzött czél elérhető.

Természetes, hogy ha valahol, e téren mondhatjuk el, hogy az elmélet a gyakorlat nélkül keveset ér. — A vívás elmélete, a mit könyvemben tárgyalok, csakis az irányt jelöli ki, a melyben az elméleti és gyakorlati vívásnál haladni kell; miből következik, hogy az iskolai vívásnak mindig meg kell előzni a gyakorlati vívást. Mert az elmélet pusztá ismerete nem elég arra, hogy valaki jó vívó, avagy sikeresen tanító vívómester legyen.

Gyakorlat a nélkülözhetlen eszköz.

Hogy e részben is lehetőleg eleget tegyek a közkíváncsnak, könyvem mellé igen sikerülten s művészileg kivitt *ábrákkal ellátott táblázatokat* fogok csatolni, a melyeken fel vannak tüntetve a vívóeszközök, a marok és pengéfekevések, a víállás, a test tartása és mozgulatai, ezeken kívül a kardvívás elemi részei: a támadó és víállás.

Művemet egyébiránt már a m. kir. honvédelmi miniszterium 1874. jul. 25-én kelt 1731. számú — és a cs. k. hadügyminiszterium 1873. ápr. 18. kelt 719. számú 6. oszt. rendeletében — mint *használható tankönyvet* — katonai tanintézetek és csapatiskolák számára — *elfogadta*.

Végül kijelentem, hogy jelen művemre nézve fentartok minden jogot; ennek bővítését, vagy abból kivonatok készítését bárki csak engedélyemmel eszközölhet.

Debreczen, 1877. február hóban.

A szerző.

ELŐSZÓ A II. KIADÁSHOZ.

«*Oktatás a kardvívásban*» czimű művem első kiadásának várakozásom feletti kelendősege a mű másodszori sajtó alá rendezését téven szükségessé, a midőn egyfelől a magyar kir. honvédség kétségbe vonhatlan lovagias szellemének, másfelől a magyar polgári állásu ifjuságnak, a bajvívás iránt tanúsított nemes érdeklődése csalhatlan jelenségeitől felbátorítottam, annak érvényesítését is készséggel elhatároztam.

Kötelességemnek ismertem első sorban a jelen, általán javított II-ik kiadást már az «első kiadás» előszavában jelzett s kilátásba helyezett «ábrákkal és mintákkal» kellően megtoldva hasznavehetőbbé és szemléletileg is hozzáférhetőbbé tenni. Művemnek ezen ábrákkal való gyarapítása nem kevésbé emelendi annak becsét; miért is e helyütt örömmel nyilvánítom hálás köszönetemet *Grill Károly*, cs. kir. udvari könyvkereskedő úrnak, ki szíves volt az ábrák előállítását, az előfordult nehézségek és akadályok daczára is magára vállalni.

A midőn jelen, elméleti és gyakorlati «kardvívási» módszerem, a m. kir. honvédelmi miniszterium magas elismeréséből, a csapatok iskolai kézikönyvéül elfogadtatott volna, s egyszersmind úgy a bel- mint a külföldi sajtónak különösen kitüntető bírálatával találkozott:

ezúttal — a szerénység megsértése nélkül — önérzettel s azon kecsegtető reménynyel bocsátom közreszerény művemet, vajha ez — az eddiginél is nagyobb kelendőségben részesülvén, általános elterjedésével a magyar hazai ifjuság eddig is kivivott lovagias jó

hírnevének emelésére, és a magyar katonai erények úgy, mint a polgári becsületérzetnek valódi felfogását és meggyökerezését czélzó tankönyvül és vezérfonalul szolgálhatna mindenha. Ily siker legmértöbb és legbecsesebb jutalmát képezné ez irányú fáradozásomnak.

Kelt Nyiregyházán, 1885 szeptember hóban.

A szerző.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

UTMUTATÁS A VÍVÓMESTEREK SZÁMÁRA.

Az előismeretek beosztása után, első kötelessége a vívómesternek, hogy — tanítványaival — a test hajlékonyságának elengedhetlen szükségességét megismertesse, s elöttök a fegyverhasználat elemeit könnyen fölfoghatóvá s lehetőleg kellemessé tegye.

Elsőben is, a tanító tartózkodjék minden szenvedélyességtől; óvakodjék a tanórák alatt minden heveskedéstől és fegyverének a tanítványokkal való durva és soha meg nem engedhető éreztetésétől; mert az ily bánásmód később, az összeütközés módozatainak előadásánál, könnyen visszahatást szülhetne. Minden előadást bizonyos könnyűséggel, a vágásokat és szúrásokat higgadt nyugalommal kell a tanítónak végeznie és világos magyarázatokkal kísérnie. Alapos ok nélkül izgás-mozgása a tanulóknak — tanórák alatt — semmi szín alatt nem tűrhető. A gyakorlati előadások folyton lépést tartsanak az elméleti ismertetésekkel; mert ellenkező eljárással nem rendszeres vívókat, hanem közönséges verekedőket fognánk nevelni.

A vívómester észlelje és ismerje ki tanítványainak testi és szellemi tehetségeit, izomerejét és vérmérsékletét, továbbá bátorságát, az erőnek kitartó szívósságát és lélekjelenlétét; hogy így tekintettel lévén ezen tulajdonságaikra — az oktatásnál — az elénél soha többet, sem pedig lehetetlent ne követeljen.

A vívómester járjon el teljes lelkiismeretességgel az oktatásnál úgy, hogy ne csak azon tanítványait részleltesse kellő és gondos oktatásban, a kikből tapasztalt hajlamaik és kitűnt hivatásuknál fogva remélhetőleg ügyes vívók fognak válni; hanem azokat is, kiknél a felfogás és ítélő tehetség s az elméleti szabályoknak értelmi felfogása az előbbieknél kisebb mérvben nyilvánul.

A vívómesterek gyakran elkövetett hibáinak egyike, hogy például a vágások betanításánál csupa lustaságból, saját kardjukat

szabályszerűen nem használják, hanem csekély vagy minden ellenállás nélkül engedik a tanítványaiknak a vágásokat tenni; mi által a tanítványok tudva azt, hogy kardjuk ellenállásra épen nem, vagy csak csekély részben talál, határozatlan vágásokhoz szoknak.

A leczkéztetés bevégeztével, az összeütközés szintén leczkék alakjában kell, hogy begyakoroltassék; ugyanis a tanítvány kisebb összecsapásokból kezdve fokozatosan vitessék nagyobb és nagyobb mérvű összecsapások által az ütközésbe.

A tanítványok minden mozdulatát a mester legnagyobb figyelemmel kísérje, s az észrevett hibákat azonnal javítsa ki, s tanítványait — bármily vívás közben előfordulható esetlegességeknek abban a pillanatban való felhasználására — különösen figyelmeztesse.

A leczkeformában való összeütközési gyakorlatok eleinte a legegyszerűbb vívvágásokkal kísért támadásokkal kezdeményezendők. Az úgynevezett «előző vágások» (tempo) később veendők elő csak, mert ezeket valamint a szúrásokat csak is teljesen képzett vívók tudhatják szabályszerűen és sikeresen kivinni.

Minden vívómester igyekezzék a vívástanítás legegyszerűbb módozatait használni, s gondosan kerüljön minden ezzel ellenkező bonyolult és nem könnyen felfogható előadási módozatokat. Egyszerűnek pedig csak is a kizárólag «szükséges» mondható; a vívművészetnél azonban, azon mozgások és idomzatok mondhatók olyanoknak, melyek a legrövidebb időtartam alatt és a legkisebb erővel vezetnek célhoz.

A fennebb érintett, a vívómesterekre nézve hangsúlyozott követelmények kiegészítésül idézzük egy rég megjelent műből a következőket:

«L'attaque et la défense à main armée ont toutes deux une origine et un but commun, la conservation de l'individu. Cet instinct de conservation prescrit à l'assaillant la protection de son corps par le mode de l'attaque, et à celui qui se défend la protection de son corps en même temps que la mise en péril de celui de son adversaire, par le mode de la défense.

L'attaque et la défense se manifestent différemment, et par leur direction et par leurs temp relatif. Sous le rapport de leur direction, l'arme, dans l'attaque, est dirigée en *ligne droite*, c'est-à-dire en parcourant la distance la plus courte entre les deux adversaires; dans la défense, au contraire, l'arme est dirigée *transver-*

salement, pour chercher celle de l'ennemi. Sous le rapport du temps, l'attaque précède toujours la défense.

Tous les mouvements et les attitudes du corps, dans l'escrime, sont basés sur les lois mécaniques et anatomiques.

Le corps étant régi par les lois mécaniques, tout mouvement est juste ou faux, selon qu'il correspond à ces lois ou qu'il les contrarie. En tout ce qui concerne l'attaque et la défense, tout mouvement qui découvre le corps est vicieux.

La vitesse du mouvement est proportionnelle à la force qui l'a provoqué; cette force dépend de la *précision du mouvement*. La plus grande force agit en ligne droit. Dans l'escrime, cette ligne mesure la distance la plus courte entre deux adversaires.

Les différentes positions du corps sous les armes, soit en garde, soit fendu, sont également déterminées d'après les lois de la statique et de l'équilibre du corps. En vertu de ces lois, tout mouvement doit être exercé avec la main gauche aussi bien qu'avec la droite.

Il en résulte que la tactique stratégique de ces sortes de combats, complètement réformées en même temps que simplifiées, reposent toutes deux sur une base plus solide.

Ainsi, l'escrime n'est plus un métier, c'est un art, réglé et simplifié par la science, et qui prend rang dans l'éducation physique nationale.»

Minden a vívásnál előfordulható mozgásokat tudnia kell a mesternek gyakorlatilag is megmutatni, s ezzel minél kevesebb mesterek szoktak törődni, mert egyedüli céljuk csupán az, hogy esetleg valamely ügyes vívóval szemben tudják magokat jól védelmezni, s hogy így némi hírnévre tegyenek szert.

Ha a *viképesség* kizárólag a mester ügyességétől függene, könnyen föl lehetne vetni azon állítást: *hogy a legerősebb egyszersmind a legjobb vívó*; ám de nagy hiba lenne a vívót a tanítóval összetéveszteni.

Észbeli és értelmi, valamint az éber megfigyelő tehetségek azok, melyeket első sorban fel kell tételoznünk, a vívómesternél.

Láttunk vívókat, kik, legyen, hogy gyorsaságuk vagy rendkívüli erő kifejtés által sokra vitték a kardforgatással; de azt, a mit tőlök ohajtottunk volna látni, a mire még sem voltak képesek, azaz *tanítványaikat, kiket ők képeztek*, s a kikre saját ügyességüket és gyorsaságukat átszármaztatták volna, nem tapasztaltuk. Birhat

valaki kitünő erős vívó hírnévvel a nélkül, hogy a tanításhoz legkevesebb tehetséggel birna. Oly vívó, kinek összes ismeretei idegeiben, inaiban összpontosulnak, soha sem nyeri el a jó vívó hírnevét. A *víművészet* szellem nélkül nagyon szomorú dolog, szárandó öröklődés.

Kétségen kívül áll az, hogy a «gyorsaság» a vívásnál egyike a leglényegesebb tulajdonoknak, főleg műkedvelőknél; hanem az oly vívomester, ki csupán e tulajdonságával dicsekedhetik, igényt e címre nem tarthat.

Igaz, hogy a gyorsaság hatalmas eszköz jó eredmények eléréséhez, de ne legyen az egyedüli és kizárólagos eszköz; mert be van bizonyítva, hogy csak harmadrendű becsértékkal bir, mert első sorban áll a «tudomány», aztán jó a tökély, a vágások, szúrások kivitelénél, s úgy jó harmad sorban «a sebesség vagyis gyorsaság».

A víművészethez természetes hajlam, éles látás, a tanítvány tehetségeinek tüzetes fölismerése, ernyedetlen buzgalom; továbbá bizonyos könnyedség és jó előadás az oktatásnál; és végre hogy «megfigyelő tehetség»: nélkülözhetlenek «a jó vívótanító» címének, és kitünő mesteri hírnévnek elnyerésénél.

A jó vímester ne csak tehetséggel birjon, de szeretnie is kell művészetét, hogy jó tanítványokat nevelhessen; a mit tanít, azt gondosan, türelemmel és jóakarattal, tüzetes magyarázatokkal kísérje, mert nem könnyű dolog naponta több tanítványt egyforma jó oktatásban részesíteni.

Ki a vívás nemes művészetét közönséges kézműiparrá nem akarja lealacsonyítani, az oly «vímester» tanítványaiban saját dicsőségének s jó hírnevének elemeit látja; sőt a saját művészete iránti érdekeltség kötelességévé teszi, hogy jó tanítványokat neveljen.

A tanítványok megelégedésében, az elért jó eredményekben találja a jó vímester legmagasztosabb czélját.

I. FEJEZET.

I. Előfogalmak. II. Előgyakorlatok.

Országos Széchényi Könyvtár

I. ELŐFOGALMAK.

A bajvívás azon tudomány, mely a kardkezelésben való elméleti és gyakorlati kiképzésre oktat, s arra képesíti az egyént, hogy ellenfelének támadásait ügyesen elhárítsa magától egyrészt, — másrészt pedig, hogy saját védelmében a támadást ép oly ügyességgel viszonozza.

A bajvívás nemei:

1. a kard-vívás,
2. a vitéz-vívás,
3. a lovassági kard-vívás.

Az előbbi két fegyvernem kezelésének egymáshoz viszonya a tanmódszer tekintetéből — reánk nézve csakis annyiban bírhat érdekl, mennyiben a vívás rendszerére a vágás és szúrás mechanizmusából (műgyakorlat kezeléséből) a két rendbeli vívás nemeinek alapkülönbségei levonhatók. Hogy a két fegyvernem között, okszerű és bajvívási szempontból való tanulásra; melyik volna ajánlatosabb, annak meghatározásába nem bocsátkozhatunk, ez a vívni tanulók egyéni tetszésétől és akaratnyilvánításától függ.

Kard és vitéz, valamint az egyenes kard egyként jogosult és alkalmas fegyvernemei a bajvívásnak, csak hogy egyik a másikat a bajvívásban soha sem pótolhatja; azonfelül minden — bármely fegyvernem jogosult hordozójánál elengedhetlen követelmény az, hogy viseljen bármilyen kardot, annak a vívásbani kezelését alaposan értse.

A lovassági vagyis lóháton való vívást illetőleg fődolog az, hogy a vívó egyszersmind jó lovas is legyen, miből önként folyik, hogy lóháton vívónál a fegyver (kard) kezelés oly feltételekhez*

* Lásd Sebetić «Lovassági vívás kézi-könyvét».

van szabva, a melyek a gyalog vívónál egyáltalán nem jöhetnek tekintetbe.

Tűzről pattant ruganyos erély és bátorság s előre látó óvatosság: a lóhátróli vívásnak föltétlen kellékei; csakhogy a bátorságnak soha sem szabad tulságos vakmerőséggé fajulni és az óvatosságot — bár mennyire legyen is ajánlható — elárulni soha sem szabad.

Erő- és ügyességnek egyesülnie kell a lóhátoni vívásnál; mert csak az válhatik veszélyes lovas vívóvá, ki személyére nézve, nemét az önbizalomnak, s a lovábani föltétlen biztosságot viszi magával a küzdelembe vagy a csatába.

Hogyha helyén van a lovas szíve, akkor lova ritkán hagyja őt cserben, és ha teljesen bízik lovában: bizonynyal minden veszélyen kívül fog állani; míg ellenben a nem biztos lovat nyomon követi a bonyodalom és erőelpazarlás, minek előbb-utóbb a legyőzetés s leveretés a vége.

Minden lovasnak meg kell tanulnia úgy vezetni lovát, hogy fegyvereit jó eredménnyel használhassa, s át kell hatva lennie azon meggyőződéstől, hogy mily nagy előnnyel bír a jól begyakorlott ló a csatában.

A vívóeszközök ismertetése.

A) A kard. (Spadon.) (L. 1. ábra.)

Bármely fegyvernek s így a kardnak is czélszerű használatához szükséges, hogy annak alkatrészeit tökéletesen ismerjük.

A m. kir. gyalog és lovas honv. csapatok tisztai kardjai vígyakorlásra alkalmatlanok, mivel kezdő vívók ezekkel könnyen veszélyes, sőt halált hozó sebeket ejthetnek egymáson; miért is a vívás tanításához úgy a meggazdálkodás czélszerűsége, mint gyakorlati kezelési szempontból is, — a vívókardok használata legajánlatosabb. Baj ugyan, hogy a vígyakorlatoknál pótkardokra kell szorulnunk, de ez magában véve nem annyira lényeges dolog, csak arra ügyeljen különösen a mester, hogy oly vívódoknak megszokására ne csábíttassanak tanítványai, melyek a vívókardokkali vívásnál megengedhetők ugyan, — de a mely vívódok a rendes kardokkal való vívásnál nem alkalmazhatók és nem tűrhetők — mivel helytelenek és nem célhoz vezetők.

A *kard* mint fegyver ismeretéről megjegyezzük még, hogy az áll:

a *pengéből*, mely a kardnak mint fegyvernek tulajdonképeni fő — szúrás- és vágásra egyedül alkalmas — alkatrésze; továbbá

a *markolatból*, mely a fogás- és forgatásra, a vívó kezét védő vaskosárral ellátott része a kardnak. Kísértsük meg ezen alkatrészek közelebbi ismertetését; ugyanis:

a) A penge.

A vágásra alkalmazandó pengének, mint vívófegyvernek, ékalakúnak kell lenni, mert ez legalkalmasabb a sebzésre és a testbe való behatolásra, vagyis szúrásra; alkatrészei pedig: *az él, a fok és a két lap*.

A sebzés és szúrás könnyebb megejtése tekintetéből legjobb a hajlott, vagyis görbe kard, mely a súlypont törvényeinél fogva egy bizonyos helyen kisebb sebet ejt ugyan, de hajlitott (görbe) alkatánál fogva az oldal- és rézsutvágásokra is sokkal alkalmasabb az egyenes kardnál, s még azon előnnyel is bír, hogy bármely irányú egyenes vagy oldalvágások elhárítására görbeségénél fogva sokkal czélszerűbb, mert jobbra-balra könnyebben forgatható, s ez által oly ellentállás, mely a vágás erejét ki nem bírná, megkönnyíti és szándékolt vágásnak beljebb, vagyis a testbe való hatolását megakadályozza; míglen az egyenes kardnál ily esetben a csapás kikerülése sokkal nehezebb vagy épen kivihetetlen, a pengének beljebb a testbe való hatolása pedig többnyire lehetetlen.

Hogy a vívókard szúrásra is minél alkalmasabbá váljék s hogy a testbe minél könnyebben hatolhasson, szükséges, hogy a hegyének a foka is élesre köszörültessek, és ez neveztetik *hát-élnek*.

Hogy a kard minél könnyebbé váljék, szükséges, hogy a penge mindkét oldalán, a markolattól fel majdnem a hegyéig, rajt szemlélhető *homorú-vágánynyal* vagy *metszettel* legyen ellátva.

A kard *pengéje* hosszúságának 86—90 ctm. kell kitennie, mivel ennél hosszabb pengék gyors forgatásra alkalmatlanok, a rövidebbek pedig az önvédelemre és a támadásnak elhárítására nem elégségesek, a mennyiben a vívót közelebb engedik jutni ellenfeléhez.

A penge hosszának a markolattól a hegyéig három része van: *az erősebb, a közép és gyöngébb rész*, mely végső vagyis gyöngébb rész a homorú vágány végétől a kard hegyéig *rugónak* neveztetik.

b) A markolat.

A kard markolatának alkatrészei a következők, u. m.:

a) a *nyél*, mely a kard pengéjének a markolatba nyúló, s a kard megfogására szolgáló vége vagy csapja, továbbá

b) a *kosár*, vagyis a vívó keze fejének és ujjainak megóvására alkalmazott homorú vaslemez.

A nyel — magában véve — a következő részekből áll u. m.:

c) a *markolatfa*, mely a penge vasnyelének vagy csapjának birtokát képezi s körülbelül 14 cmnyi hosszú bőrrel borított s vastag fonállal körül sodrott fadarabból áll.

A vívókardra nézve általán megjegyeztetik, hogy a nagyon súlyos kard vívásra alkalmatlan, mert fárasztó a súlyánál fogva, s hogy a vágások gyors kivitelét es felfogását csaknem lehetetlenné teszi s főleg pedig az erős vágásnál, ha véletlenül akadályra nem talál és túlvág az elégen, a mennyiben a meggyengült kar azt hirtelen védelmi állásba nem helyezheti vissza s fedezetlen helyzetbe hozza a vívót, s így az ellenfélnek rést enged a támadásra; míglen a nagyon könnyű kard szintén kevésbé alkalmas a vívásra, amennyiben ezzel súlyosabb csapást mérni vajmi nehéz, a súlyos kard csapásait pedig felfogni — csaknem lehetetlen.

A vívókard hasznavehetőségének megbírálása.

A kard főalkatrészének, vagyis a penge használhatóságának elbírálásánál tekintettel kell lennünk főleg arra, hogy azon semmi-nemű repedés, pattanas, vagy a meglevőknek edzés általi eltakartása észlelhető ne legyen; sem égetési, sem rozsdamarási gödröcskék rajta ne találtassanak; annak ruganyosságát vagy törekenységét pedig az által, hogy a penge hegyét a padozatra illesztvén, azt 25 cmnyire jobbra-balra hajlítjuk, hirtelen fölemelés által pedig ruganyosságát gyakrabban megvizsgáljuk, s valamely kemény tárgyhoz való ütéssel annak szilárdsága- vagy törekenységéről is magunknak meggyőződést szerezzünk.

A hajlítási kísérlet után meggömbült, vagy a szilárd testhez való ütés által kicsorbult kardok, továbbá az olyanok, melyeken

legkisebb repedés vagy törékenység látszik és általában vagy rövid, vagy nem eléggé széles és nem eléggé vastag s nem eléggé hajlékony kardok: vívásra czélszerűtlenek s alkalmatlanok.

A vívókardok megválasztásánál még újkorukban főfigyelmet kell fordítani azoknak teljes csínnal való kiállítására és jóságára; úgy nemkülönben a markolat alakjára és szilárdságára, főleg pedig a kard súlypontjának biztos kiösmérésére és meghatározására; különös szorgossággal kipróbálandó legfőképen azon kard jósága, melyet víváshoz vagy komoly párbajnál akarunk használni. Mert nem elegendő a vitézség és a karddal való szabályszerű bánásmód, a bátorságnak egyik főtámasza a kipróbált jó fegyver, mely a veszély pillanatában össze nem törik s nem dönti még nagyobb veszélybe a vívót.*

B) Vívó-szerek.

a) *Jobb és bal vikeztyű.* (L. 2. ábra.) A vikeztyűk a hüvelyk és az ujjak felső részein, lószőrrel vastagon kitömvék 16 ctm. hossz-

* A legbecsesebbek mindenesetre a *damaskusi pengék*, melyeknek lapjai habosak és atlas-selyembe játszó fényük van.

A külső szerfelett különös minősége ezen pengéknek, melyek bizonyos vas- és aczél-vegyületekből készülvék, abban áll, hogy lapjaik úgy mint a fok és a pengeél különbözőféle többé vagy kevésbbé szabályos és feltűnő tetszetős jegyekkel vannak feldiszítvé és hogy ezen jegyek vonalai — sorakozzanak azok bár rendszeren egymásra következőleg vagy szakadozottan — egymást mindig keresztezik; belminőségükre nézve pedig hagyják következtetni, hogy az inkább öntött semmint kovácsolt vasnak látszik lenni.

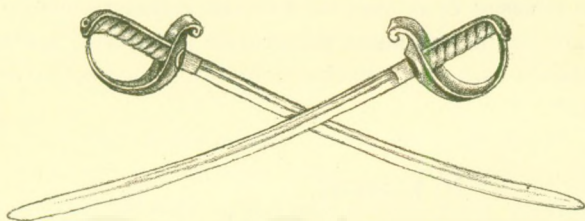
A tiszta damask-pengék tartósságát és jóságát csak külső jelekből kell megítélni, mivel tetszetős díszességük annak fokozatát árulja el — a melyben a vas saját alkatrészeinek szilánkjai az aczéllal bizonyos részben előnyös módon összeolvastatnak.

A damask-pengék specíficus sulya nagyobb a mi pengéink sulyánál, szilárd tárgyhoz ütéssel tisztán csengő ezüst hangot adnak és ha erősen meghajlítottatnak, vagy megerőltetnek, előbbi állásukat maguktól vissza nem nyerik. Az ily valódi eredetű pengék puhább tárgyakat a legnagyobb könnyűséggel átmetszik, sőt — csontot és vasat egyiránt ketté vágnak — a nélkül, hogy kár esnék bennök. De sőt nem ritkán észlelhető — hogy ha ezen pengék a legkeményebb tárgyakhoz sújtatnak is — az éle nem hogy kicsorbulna, hanem egyenes irányban lapul meg csupán, de mindig éles és alkalmas marad a vágásra.

A régibb damask-pengék nálunk oly becsesek és hiresek, hogy dicséretükhöz alig fér még valami, ha csak azon tudományos észleleteket és

szúak s vastag bőrből — néha vaskerettel ellátva — készítvék; a kesztyű vaskeretének nem szabad a csukló szabad mozgását akadályoznia.

b) Az *álcza* (a *fejvéd*, 1. 3., 4., 5. ábra) az egész arcot, a fejtető előrészétől a homlokot és az állkapczákat befedő erős drótszövetű, s az arcz elé domboruló, vastag, egymást keresztező vasvesszőkön nyugvó kosár, melységein környös körül, valamint a fej felső és hátsó

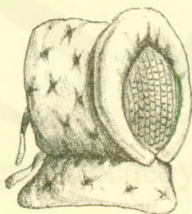
1. ábra.

4. ábra.

3. ábra.

5. ábra.

2. ábra.

részen bőr vagy vastag vászonból készült s lószőrrel kitömött párnaféle fejboríték s egy hasonlóan lószőrrel kitömött lefüggő szárnyakat körül övedző hasonló párnából áll. A főt borító párna

kísérleteket nem említjük azok utánzásával, melyekkel a damask-pengék előnyösége a mieink felett rég megállapítva lett.

Németországban *Sollingenben* van a leghirebb pengék gyártelepe. A sollingeni pengék különös keménységük és ruganyosságuk által tűnnek ki legfőképen.

Spanyolországban *Toledó* hazája a leghirebb pengekovácsoknak, s arra is jeles iparczikkeket szolgáltat e nembben, más pengékhez hasonlítva, a mennyiben a toledói pengék oly hajlékonyak, hogy öv gyanánt lehet velők a derekat körül övedzeni.

Oroszországban a *tulai* gyár szolgáltatja a legjobb pengéket.

bátul, a könnyebb felvétel és a főhöz való szorosabb illesztés céljából fel van metszve úgy, hogy a nyakgerincztől a fejtetőig ketté válik, használatnál pedig bőr- vagy sinórkötéllel van ellátva.

c) *A karvéd* (l. 6. ábra) rendszerint szinte vastag bőrből vagy vastag vászonból készült s lószőrrel bélelt, s a kart környös körül, valamint a vállat befedő, valamely ruha ujjához hasonló párnából áll, mely felől a váll és a kéz csuklója felett kötőléssel vagy csatokkal erősítettik oda.

d) *A mellvéd* (Plastron) (l. 7. ábra) a nyak előrésztől lefelé függő, lapos, szintén a fennebb leírt módon szőrrel bélelt párna, mely a mell, gyomor és has védelmére a csípőknél körülbelül egy arasznyival és a lábak közt elől kevés kihajlással terül lefelé, s a vállak körül kapcsolva tartatik fenn.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

II. ELŐGYAKORLATOK.

A) Az arcz- és viállás.

A vívó állása az elméleti és gyakorlati vívásnak az alapja; azért legjobb állásnak azt nevezzük, mely testünket legkevésbé teszi ki az ellenfél szemléletének és vizsga tekintetének; ez pedig a legbiztosabban érhető el az alább körülírt és megmagyarázott arczélú viállásban.

a) Az arczállás.

Az arczállásnál az egyes testrészek és tagok a következőleg idomítandók; ugyanis:

A lábak közül a jobb láb egyenesen az ellenfél felé irányul; míglen a bal láb sarka úgy illesztetik a jobb láb sarkához, hogy a két láb hegyének egymástóli elhajlásával — a lábak derékszögben álljanak; a test súlya pedig inkább a talpak előreszén, semmint a sarkokon nyugodjék.

A térd feszes, de nem merev tartása, a könnyű mozgás föltétlen kelléke, azért a görbén nőtt és fásult térd a vívásnak hátrányára van.

A derék. Egyenes arczállásban a test egész felső része a csípőkön függőlegesen nyugszik; vívó arczállásnál a test felső része oldalvást előre hajlítandó úgy, hogy a test felső részének képzelt függőleges vonala a fej hátsó részétől a nyak és derékon át — képzelt irányban s talpakra essék.

A has mérsékelten bevonandó.

A mell szabadon kidomborítandó.

A vállak egyenlő magasságban tartva hátra húzatnak, hogy a mellkas annál könnyebben kidomborulhasson.

A kasok természetes függő állást foglalnak el, a jobb kéz-

tenyér befelé fordítandó; míglen a bal kéz markolaton alul tartja a kardot.

A fej szabadon fenn hordatván, a tekintet az ellenfél felé irányítandó a nélkül, hogy az állat szabad lenne előre nyujtani.

b) A viállás.

Ezen vezényszóra: *Vívi!* a közönséges állás arczállássá változik, és pedig a vezényszó után a mester ezen ütemszavára:

Állás. Egy! (l. 8. ábra.) A jobb kéz a jobb váll magasságáig emeltetvén, mintegy az ellenfél üdvöztetül — a nyílt marok feléje nyujtatik a 2-ik ütemszóra:

Kettő! (l. 9. ábra.) A jobb kéz balra lenyúl, s a meztelen kard markolatját úgy fogja meg, hogy a hüvelykujj körül övedzi és körül fogja azt; a 4-ik ütemszóra:

Három! (l. 10. ábra.) A balkéz elereszti a kardot, a jobb pedig fölemeli egész az arcz színvonaláig, a kar mérsékeltlen meghajtva tartatik s a kard hegye kissé befelé az ellenfél mellének van irányozva. Az ököl ekkor a fej magaslatán áll s a kard kissé balfelé oldalvást hajtva fölfelé áll élével úgy, hogy az ököl csuklójában kifordítva a kéz feje fel — az arcz felé irányul. A balkar ez alatt meghajtva a bal csípő fölé és a kereszt-csontra olyformán tétetik hátra, hogy a könyök a csípőn kívül ne álljon; s ez állásban a kar könnyedén oda tapadva nyugton tartandó.

Az ökölnek magasra emelésére nézve a határvonalat szabatosan meghatározni és szabályt felállítani nem lehet, a mennyiben ez a vívók magasságától függ, s az itt fennebb előadott szabály csakis egyenlő magasságú egyénekre nyerhet alkalmazást; és végre ezen ütemszóra:

Négy! (l. 11. ábra.) A jobb lábbal rövid toppantás után egy lépés teendő előre, a mikor is a test felső részének leereszkedésével mind a két térd meghajlik és pedig olyformán, hogy a jobb láb térdétől lefelé a lábszár függőlegesen áll, a bal láb pedig térdben annyira meghajlik, hogy a felülről a lábhegyéig képzelt vonalat a térd érintse, a derék ez alatt függőlegesen nyugszik a csípőkön, a bal váll hátra vonatik, s a fő egyenesen az ellenfélre néz. A markolat — mint fennebb mondva volt — egész marokra fogatik úgy, hogy az ujjak tövében lévő csuklók a kard élével legyenek egy irányban, s a hüvelyk és mutatóujjak egymást könnyedén érintsék.

Előnyei ezen kiállásnak.

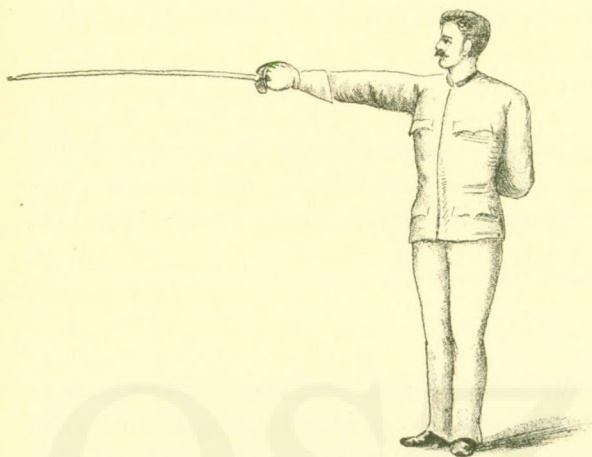
A most leírt viállásból és a taglejtés és tagmozgatás mellett, minden vágásnál, minden védelemnél vagy egyéb mozdulatoknál, könnyű lesz a kardot úgy fogni, hogy minden irányban czélszerűen lesz használható, mivel csakis a kéz csuklójának ügyes és gyors mozgatása és fordulatai által fog kormányoztatni.

Bármennyire neheznek tessék is gyakorlatlan, még nem edzett kézzel is gyenge, még meg nem erősödött csuklóval való kardtartás, ha kéz és csukló egyszerre megerősödtek, bizonyára sikerülni fog minden vágás és védelem; kitűnik ugyanis az ily kiállásnál mihamar a vágás ereje, melynek csakis a csukló kevés erő kifejtésére van szüksége, hogy kettőzött gyorsasággal hasson minden irányban, míglen hasonló, de az egész kar sujtó erejével intézett vágás annyiszor, a mennyiszer ismételt s időt rabló erőmegfeszítést igényel.

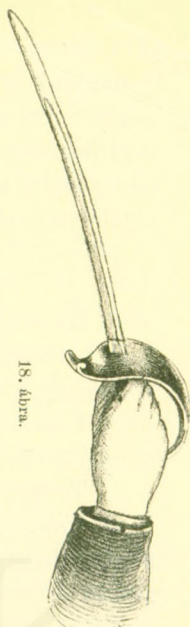
Kétséget nem szenved, hogy a gyakorlott és ügyes vívó semmi nemű bizonyos kiálláshoz nem köti magát, sőt ellenkezőleg nagy előny van abban, hogy a megszokott kiállás, mely a gyakorlott vívó előtt az illetőnek vívásmódját elárulja, ellepleztessék és elálczáztassék; úgy de nélkülözhetlenül szükséges, hogy az ellenfél támadásaira és azokra adandó visszavágásokra a már megszokott közönséges kiállásból feltételezett és betanult védekezések és hárításoknak kell eredménynyel alkalmaztatniok.

De mivel hogy különböző kiállások egyszersmind különféle támadási módokat igényelnek és bizonyos egyéni megszokott védekezési módot tételnek fel: annál fogva egyik kiállásból a másikba való gyors és váratlan támadásba átmennek, előnye nyilvánvaló és kézzelfogható.

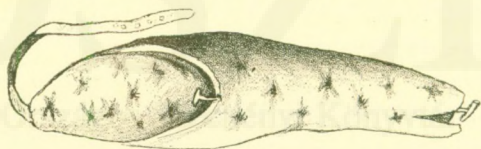
A csuklónak lehető legnagyobb kiképzésére legalkalmasabb a balra fordított kardéllal és az ellenfélre irányzott kardhegygyel való kiállás; ámde nagy gyakorlatot is igényel e szokatlan s eleinte fárasztó kiállításban a vágásoknak könnyed kivitele és ennél csaknem nagyobb — a már megejtett vágások után — egyszerű csuklófordítással a védett állásnak hirtelen való visszafoglalása; de ha e nehézségeket egyszer leküzdöttük: akkor a csukló megerősödésére és hajlékonyságára fordított fáradság bőven meg lesz

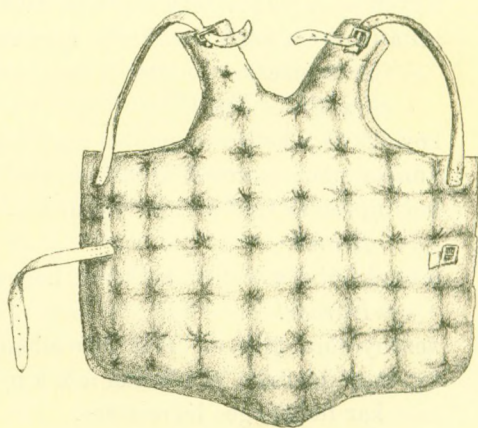
10. ábra.

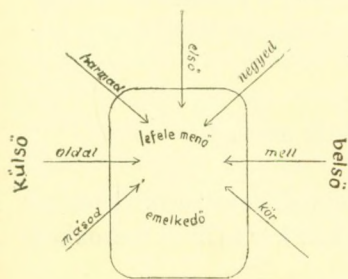
18. ábra.

6. ábra.

7. ábra.

13. ábra.

jutalmazva a vágás rendkívüli gyors kivitelének képessége által. Azonkívül az előadott előnyökön felül ezen kiállítás az ellenfélre nézve mindig veszélyes s megnehezíti a részéről való támadást; továbbá ezen kiállítás csakis a belidomokat hagyván fedezetlenül, lehetségessé teszi az oly ilyen gyakori kéz- és kar-sérülések megakadályozását.

Ha a tanítvány egyszer megtanulta a kiállásnak négy ütemre való kivitelét, akkor a 3-ik és 4-ik, mint együvé tartozó, összevonva egy ütemre vétetik, s végezetre a kiállítás ezen vezényszóra:

Vívni-állás!

elfoglaltatik.

Továbbá ezen vezényszóra:

Pihenj!

a kard hegye a viállásból a jobb láb hegyéhez illesztetik, megmaradván a lábak egymáshoz távolságukban, míg a térdek megfeszítve maradhatnak, a test felső része a derék pedig szabadon mozoghat.

A Vigyázz!

szó mindig csupán figyelemre való felhívás;

Az Állás!

már vezényszó a viállás elfoglalására.

E vezényszóra:

Kardot balra!

legyen az a viállás vagy a pihenj után, mindenkor az a viállás foglaltatik el s a kard a balkézbe helyeztetik át.

A tan-leczke végeztével ezen vezényszóra:

Oszolj — Egy!

következik a kettős toppantás s a jobb lábnak a balhoz való visszahúzása után az arczállásba visszahelyezkedés és a kardnak a kar kinyújtásával való jobbra kinyújtása.

Kettő!

a kard közel a testhez balkézbe helyeztetik át; és a

Három!

vezényszóra, mint előbb az állás elfoglalásánál következik a köszöntés vagy üdvözlés az ellenfél felé kinyújtott kar és nyílt marokkal, és a kar függőleges leeresztése.

Záradékul pedig e három ütemszó mintegy összefoglalva a

tanóra befejeztének s a tanítványok eloszlatása jeléül ezen vezényszó:

Oszolj!

foganatosíttatik.

A vívás, bár mind a két kézzel lenne gyakorlandó, a terjedelmesség kikerülése végett, itt mi csakis a jobb kézzel való viszályokat adjuk elő, a mennyiben a balkézre viszonylagosan ugyan azon elméleti szabályok irányadók.

B) A vívásnál előforduló kifejezések.

a) A kardérintkezés. (Engagement.) (L. 12. ábra.)

Igy neveztetik a két víkardnak keresztezés által bizonyos ponton való találkozása vagyis összetevése, s ez kétféle lehet, először: *külső* — mikor az ellenfél pengéje a jobb oldalon érintetik, másodszor: *belső*, mikor ugyanaz a bal oldalon érintetik, vagyis tétetik keresztbe, mindkét esetben a kardoknak a hatályosabb erővel s nyomintékkali keresztezés *erősbített* érintkezésnek neveztettk.

A mi kiállásaunknál rendszeres elemi kardérintésnek tartjuk azt, mikor a két kard fokával keresztezi egymást, tehát a *külső kardérintkezést*.

Általában az ellenfél kardjának érintése megbecsülhetlen érzést kelt a vívónál, mely némely pillanatokban az ellenfél pengéjének távozását a szemnél is előbb tudatja velünk, s egyúttal jó eleve felösmerteti velünk azon kiállítás alakításának módozatait, melyet elfoglalt.

Jó vívónál a penge mintegy meghosszabbított kéz gyanánt szolgál; a mit a kéz akar, azt a pengéjének véghez is kell vinnie; mint azt a jó lovasról mondani szokás, hogy ló és lovas — mintha csak összenőttek volna — hasonlólag áll az a jó vívónál: hogy ő és fegyvere egygyé vannak forrva, mely összeforrott egységnek tudata a vívó érzésében honol.

b) A kiállítás. (Garde.) (L. 11. és 12. ábra.)

A víváshoz elfoglalt állás egyúttal kiállításnak is nevezetik. Minden kiállításnak célja az, hogy az ellenfél lehető távolságban tartsuk magunktól és neki minél kevesebb fedezetlen rést hagyjunk; továbbá hogy saját kiállításunk ott, hol az legkönnyebben megtámadható s e megtámadás a legveszélyesebbé válható, a leg-erősebb legyen; s e helyütt megjegyezzük még, hogy néha nagyon előnyös épen az ellenfél kiállítását elfoglalnunk.

c) A fedezetlen rés.

Ugy az egyik, mint a másik vívófél testének azon része, melyhez az ellenfél kardjával könnyen hozzáférhet, vagyis hol azt megvághatja s megsebezheti, *fedezetlen résnek* nevezetik.

A ví-művészet főkövetelménye, hogy elsőben is az ellenfél kiállításánál annak fedezetlen részeit helyesen felismerjük s aztán célszerűen saját előnyünkre felhasználjuk.

Mihelyt a vívó felfegyverzett karját felemeli, azonnal megkülönböztetik *a külső és belső oldalt*.

A jobb felé való vívásnál a test balkéz felőli része, tehát a legtetemesb és leginkább áttekinthető rész, mely az arcz egész elő- és balfelet, — továbbá az egész baloldalt és a jobb kar egész baloldalát foglalja magában — *belső oldalnak*; ellenben a felemelt kar válla feletti kevésbé látható része a testnek vagyis a fej, az arcz és a kar jobb oldala, valamint az egész jobb oldal: *külső oldalnak* nevezetik; a honnan származnak természetesen az úgynevezett fedetlen részek, melyek ismét *külső és belső*, továbbá pedig *a felső és alsó* fedezetlen résekre oszlanak.

A külső fedezetlen rések. A külső tehát az ellenfél karja feletti vágásokra szolgáltatnak alkalmat, miből önként következik, hogy mire szolgáltatnak alkalmat a *belső* fedezetlen rések.

Alsó fedezetlen rést nyerünk az által, ha az ellenfél az öklét és pengéje hegyét igen magosra tartja, s ez által alkalmat nyújt a test alsó részének, tehát az oldalak, a has és a kar alsó részeinek alsó vágások általi megsértésére.

Felső fedezetlen rést nyerhetünk az által, ha az ellenfél karját nagyon alant tartja s ez által alkalmat nyújt ellenfelének a fej, a kar felső részeinek vagy a mell felső részének megsebesítésére.

Ha az ellenfél pengéje hegyét oly tova irányozza tőlünk,

hogy ez által — minden ellenállás nélkül — fedetlenül hagyott testrészeire szabadon intézhetjük a vágásokat, akkor *önkéntesen* hagy fedezetlen rést, s ez a gyakorlott vívónál igen veszedelmes cselfogás, mivel az soha sem történik czél nélkül!

d) Távolság vagy távlat. (Mensur.)

A magunk és ellenfelünk (l. 12. ábra) állása közötti terület távolságnak vagy távlatnak neveztetik, és megkülönböztetik az egészen, a félig és a teljesen zárt távolság.

Egész távolság az, midőn a penge gyöngéje az ellenfél pengéjének gyöngé részén fekszik; féltávolságban a pengék közepén keresztezik egymást, míglen a zárt távolságban a pengék erős részeikkel nyugosznak egymáson.

Minthogy a kiállásnál mindig az egész távolságban érintkeznek a pengék, igyekeznünk kell tért foglalni a végből, hogy ellenfelünkhöz, kit megvágni akarunk, minél közelebb juthassunk.

Ez pedig az előhaladás (Avance) és kitörés által történik. Azon esetek, melyekben a fél és a zárt távolság tartandó meg, az alább következő leczkékben lesznek előadva.

A lovagias illemszabályokkal, melyek minden vívásnál kell hogy uralkodók legyenek, azonban sohasem egyeztetethető meg az ellenfélnek vakmerő és rohamos megtámadása.

Az elhirtelenkedett átmenet, a teljes vagy egész távolságból a fél vagy a zárt távolságba mindig kerülendő, s ha még a távolság túllépésére ragadtattunk, arról számot is tudjunk adni magunknak.

C) Testmozgások.

Hogy az erős s egyszersmind hajlékony kéz és csukló kiképzés egyik főkövetelménye a vívás tanításának, az kétségtelen; de nem kevésbé fontos magának a test hajlékonyságának kiképzése is, mely a vívásnál jelentékeny előnyöket nyújt s a támadásokat határozókká és félelmetessé teszi. Azért is a test hajlékonyságának kiképzése lényegesnek veendő, s a következő egyszerű, de teljesen elégséges testmozdulatok gyakoroltassanak egész a tökéletességig, s ezek hozassanak gyakran alkalmazásba a következő tanórákban, hogy így a kéz és test egyenlően lépést tartva a haladásban, hajlékony erő kifejléshez jussanak.

Ezen testmozdulatok a következők:

a) Dobbantás. (Appell.)

Vezényszó: *Dobbantás!*

Ez áll a jobb lábbal a padlón tett hallható kopogásból, mely a viállás elfoglalásánál, vagy valamely testmozdulat beszüntetésénél, valamint az összeütközésnél azért tétetik, hogy a vívók kölcsönösen vikészen állanak.

A kettős dobbantás kétszeri lábkopogásból áll.

Vezényszó: *Kettős dobbantás!*

A távolság változtatható a szerint, a mint az ellenfélhez vagy közeledünk, vagy attól távozzunk:

b) Előhaladás. (Avance.)

Ütemszó: *Egy!*

A jobb láb egy talpalatnyival előre tétetik, a bal láb pedig egyidejűleg minden a padlón való csusztatás nélkül szintén egy talpalatnyival utána tétetik. Az «*Egy*» ütemszóra mindig csupán egy előhaladó lépés tétetik; azon vezényszóra ellenben:

Előhaladás!

az előre lépések mindaddig folytattatnak, míglen az:

Állj!

vezényszó be nem következik; a midőn a testmozgás dobbantással beszünttetetik.

Az előrehaladás mindig kissé guggoló testmozdulat alakjában és lehetőleg minden zaj nélkül történik; minél könnyebben és minél kevésbé hallhatólag következik az be, annál meglepőbb a testmozdulat s annál biztosabb az eredménye.

c) Hátrálás.

Az ütemszóra: *Egy!*

a bal láb egy talpalatnyival visszavonatik, míg a jobb ugyanoly hosszúságnival utána tétetik, minden lépés pedig dobbantás kíséretében történik és mint fennebb az «*Egy*» ütemszóra mindig csak egyszer, ellenben a vezényszóra:

Hátrálj!

mindaddig tart a visszafelé lépés, míglen az:

Állj!

vezényszóra a testmozgás végleg beállítatik.

Az ellenfélnek megközelítése történhetik még:

d) A kitörés.

által.

A kitörésnél kétszeresen fokozódikék támadásunk ereje; a vezényszóra:

Kitörés!

a jobb láb egy lábnyira könnyűden előre tétetik és a bal — a nélkül hogy azt felemelnők — teljesen kinyújtatik. A test felső része kissé előtérbe nyomul, a jobb csípő pedig behúzatik, míglen a bal váll hátra feszítettik. A test egyensúlya tökéletesen fentartandó, mialatt a kitörésnek tulnyújtott vagyis nagyon hosszú kilépésben nem szabad történnie, nehogy a test súlya kizárólag az előtérben lévő lábon nyugodjék, miáltal az állásba való gyors visszavonulás igen megnehezítettetik.

A vezényszóra:

Állás!

a test felső része, a lábak a viállásba hozatnak s azért a jobb láb visszahelyezendő.

Csakis a hosszas és szorgalmas gyakorlat hozhatja meg a szabályszerű kitörés képességét; miért is kezdő vívó sokat és gyakran foglalkozzék ezen testmozdulat betanulásával, fáradságot véven magának a lehető leggyorsabb kitörések és ugyanoly hirtelen az előbbeni állásba való visszahelyezkedések ismételt begyakorlására és betanulására.

e) Kitörés hátrafelé.

Ütemszó: *Egy!*

a bal láb tökéletesen kinyújtva lép hátra, a kitörés helyzetbe.

A vezényszóra: *Állás!*

pedig a jobb láb dobbantás után a viállásba visszavétetik.

f) Visszalépés.

Az ütemszóra: *Egy!*

a visszalépés az ellenfél támadásának kikerüléséül szolgál, a nélkül, hogy a balláb megmozdulna helyéről, vagyis a nélkül, hogy a távolság változást szenvedne. Ekkor a jobb láb úgy húzatik vissza a bal láb mögé jobbra, hogy a láb hegye kissé a balfelé fordítottván, a talp előrésszére támaszkodik és a térd mérsékeltlen meghaj-

lik; ekkor a test alfele kissé behúzatik hátrafelé, és a mell jobb-felőli része előre tartatik.

A vezényszóra: *Állás!*

a jobb láb-dobbantás után a viállásba előre helyeztetik.

g) Ugrás hátrafelé.

Ütemszó: *Egy!*

Ezen testmozdulat arra szolgál, hogy az ellenfél elől a fél vagy egészen zárt távolságból hirtelen az egész, illetőleg a féltávolságba vonuljunk s ez megtörténik mind a két lábnak vissza-hátra felé rántása által, a nélkül, hogy a csizmasarkok felemelése által az előkészítettnek; az ugrást követi a dobbantás.

h) Előrehajlás.

Ütemszó: *Egy!*

A bal láb térdben teljesen kinyújtatik s a test felső része annyira előrehajlítottatik, hogy a térd a láb hegyével egy irányba jő, a fej pedig a kar felső részének közelébe hozatik, miglen a test nehézsége a test felső részében tömörül. Az előrehajlás célja leginkább az, hogy az egész távolságban álló ellenfél támadásra csábíttassék, vagy hogyha a már véghez vitt támadás után, soká marad a kitörési állásban, a visszavágásokat ezen testmozdulattal összeköttessük; általában az előre hajlással a cselfogások kapcsoltnak össze.

A vezényszóra:

Állás!

dobbantással a viállás foglaltatik el.

i) Hátrahajlás.

Ütemszó: *Egy!*

A bal láb térdben kissé jobban meghajolva, a jobb kinyújtva van, a test felső része pedig mérsékelten hátra dől.

A vezényszó:

Állás!

dobbantással elfoglaltatik a viállás.

A hátrahajlás előnyösen alkalmazható a vágás kikerülésére, a nélkül hogy azt felfogni kellene; vagy hogy az ellenfél túlhajtott vágást tegyen ellentállás nélkül a levegőben.

Az eddig fölemlített testmozdulatok nem hozzák ki testünket az ellenfél egyenes irányú vonalából, a mi különben gyakran szükséges, hogy vagy a felénk irányzott vágást kikerüljük, vagy hogy az ellenfélt oldalt támadólag megközelíthessük.

Azon testmozdulat, mely lehetővé teszi ellenfelünknek oldalról megtámadhatását:

j) Kanyarulatnak. (Volte.)

neveztetik.

Vezényszó: *Kanyarulat jobbra!*

Ütemszó: *Egy!*

A jobb láb kissé jobbra, oldalvást előre tétetik s egyidejűleg a saját egyenes (vágási) vonalától az egész test a saját küloldalára, jobbra kikanyarodik, míg a bal láb a kitörés állásába visszahelyeztetik s a

Vezényszóra:

Állás!

a bal láb az eredeti állásba, tehát balra visszahelyeztetik, a jobb láb pedig dobbantással előre tétetik.

Kanyarulat balra!

Ütemszó: *Egy!*

A jobb láb kissé balra rézsut tétetik előre, s egyidejűleg a test kikanyarodik az egyenes vívonalból — az ellenfél küloldala felé, mire a bal láb is a kitörés állásába, balra helyeztetik.

Vezényszó:

Állás!

a bal láb az eredeti állásba, tehát jobbra vissza, a jobb pedig a víállásba dobbantással előre helyeztetik.

Hosszas testmozdulatokban való önképzés és folytonos gyakorlatok által a kezdővívónak igyekeznie kell, a lábak biztonságát megszerezni; mert a tapasztalat nagyon is bebizonyította, hogy a vímvűvészet leglényegesebb titka, a test egyensúlyának biztos megtartásában áll.

Miért is az előbb magyarázott testmozdulatok addig gyakorlandók, míg a vívó annak biztos tudatára nem jő s át nem érzi azt, hogy testének és fegyverének teljes hatalmában van.

D) A vágások.

A vágás azon mozdulata a testnek, melylyel a fegyvert úgy irányozzuk az ellenfélre, hogy a penge élével, vagy fokával — megsebesítjük.

A megsebzés mintegy célját, tárgyát képező testrészek: kizárólag a *fej*, a *mell*, a *jobb oldal*, a *váll* és *kar*.

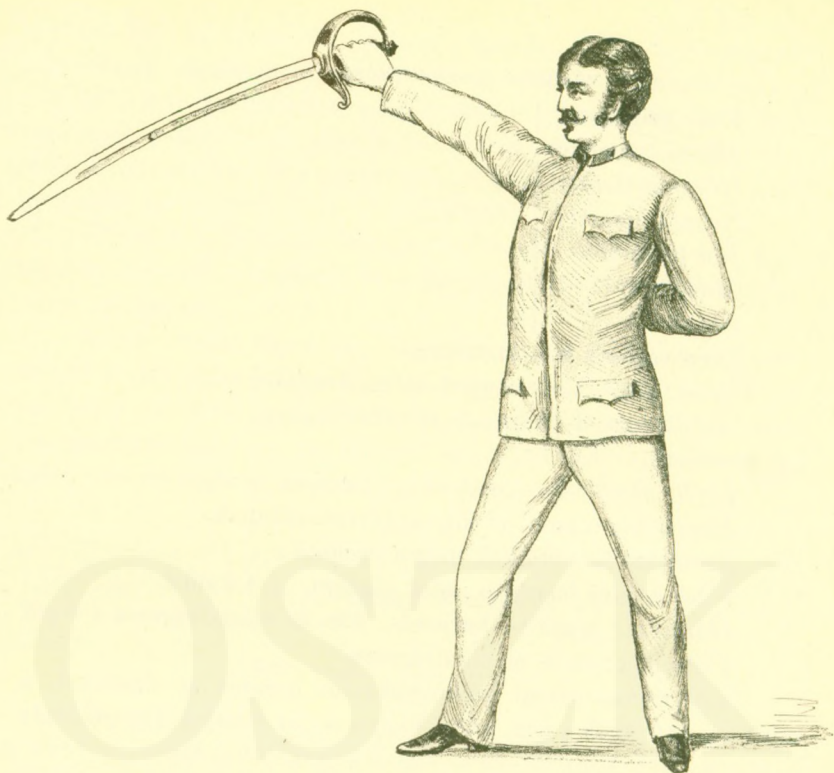
A vágás kinyújtott karral és nem úgy történik, mint az ütésnél, hanem úgy, hogy a kézcsuklónak csavarodásával a penge kikanyarodva essék a vágási vonalba.

Az ökölnék a csuklóban való fordulása, a kar emelése vagy lefelé eresztése, a rövid, de erőteljes s a fedezetlen testrészeire irányított vágás a kitörés mozdulatával egy és ugyanazon pillanat műve legyen; s a vágásnak, hogyha hatásos akar lenni, nem ütés-szerűnek, vagy a fejszevágáshoz hasonlóknak, hanem a pengének, magunkhoz való rántása által, mintegy húzotttnak kell lennie.

A vágások rendszerint a kard élével és pedig a penge gyenge részével, a kardfokának élével azonban legtöbbször csupán akkor történnek, ha a kézcsukló — az ököl — a fokával való gyors és kényelmes vágás intézéséhez megfelelő alkalmas helyzetbe jut.

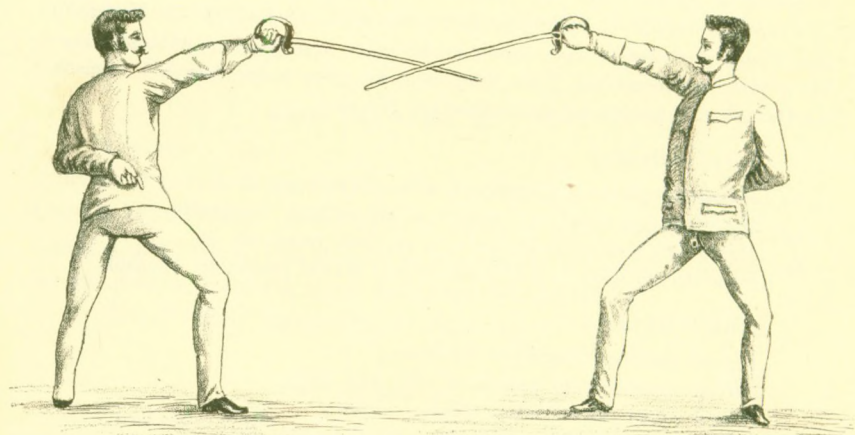
A kardnak az előbbeni állásba való helyezése — minden vágási állásokból — nem a kard felemelése által, hanem annak a kéz- és csuklóval csavarodó visszavonása által történik; a kard hegye ugyanis lefelé fordíttatik, míglen az ököl-csuklóban egyidejű csavarintás által a kiállás helyzetébe emelkedik, a mely módon minden vágás után s az ellenfélnek mindannyiszor való veszélyeztetése mellett, a leggyorsabb védelmi állásba való helyezkedés válik lehetőségessé.

Miként a vágás az ellenfél testét érinti — az ezen szóval *«talált»* szokásban van jelezni.

Országos Széchényi Könyvtár

11. ábra.

12. ábra.

a) A vágások megnevezése. (L. 13. ábra.)

<i>Első</i> (prime)	} <i>vágás.</i> *
<i>Másod</i> (seconde)	
<i>Harmad</i> (terce)	
<i>Negyed</i> (quarte)	
<i>Kör</i> (cercle)	
<i>Mell- és</i>	
<i>Oldal-</i>	

Ezen vágások felosztatnak:

Belső: első-, kör-, negyed- és mellvágásra és

Külső: másod-, harmad- és oldalvágásra;

s ezek ismét:

Lefele menő: első-, negyed- és harmad-, s végre

Emelkedő: másod- és körvágásokra oszlanak.

Azonfelül felosztatnak még a vágások:

Felső és alsó függélyes: első vágásra, — továbbá

Hárántos: negyed-, harmad-, kör- és másodvágásra s végül

Vízszintes: mell- és oldalvágásra.

Sok vívőiskolában különféleképen nevezik a vágásokat, a mint ugyanis azok a kéz, a kar, vagy a testet találják. Így például:

* Alapját vagyis végcélját a kardvívás művészetének, az újabb időben *Salvatore Fabris* olasz szerzőnek művében: «*Scienza e pratica d'arme di Salvatore Fabris, capo dell' ordine dei sette cuori*;» megjelent 1606-ban.

Salvatore Fabris, mint egy dán lovag-rend ezredese, *IV-ik Keresztély dán király* vívómestere volt, kinek kívánságára szerkeszté és adta ki könyvét a vívás művészetéről. Ezen könyvben, az egész testre irányuló vágások taníttatnak s a következő elnevezésekkel bírnak:

Belső vágások:

Mandritto fendente (függélyes, a fej ellen irányult);

Mandritto squalemrato (rézsút, a bal vállnak irányzott);

Mandritto tonulo (vízszintesen, a mellnek irányzott) és

Falso diritto (rézsút, a testnek alulról felfelé irányzott) vágások.

Külső vágások:

Riverso fendente (függélyes fejevágás);

Riverso squalemrato (rézsút, a jobb váll felé);

Riversi tonulo (vízszintesen oldalba vágás);

Falso manco (rézsút, a test felé, alulról felfelé) és

Montante sotto mano (alulról fölfelé).

a kéz és kar felé irányuló vágások negyed-, harmad- és másodvágásoknak neveztetnek. Az első (prime) vágás «fejvágásnak», a vízszintes s testre irányzott másodvágás — oldalvágásnak; a harmadvágás pedig — a mint épen véghez vitetik — váll- vagy jobb arcvágásnak; a negyedvágás mikor hogy bal arc- vagy mellvágás nevezettel bír.

Ebből az a tanulság, hogy a legtöbb vívó-iskolában a vioktálás a lehetőségig complicált és nem egyébért, minthogy az hoszszúra nyujtassék.

Minden vágás úgy a kar, mint a test felé irányoztatik, névszerint a visszavágás (Riposte), vagy megelőző (Tempo) vágásnál, a kar előbb sérthető meg, mint a test, miért is az itt felállított ví módszernél mindegy ha például a negyedvágás a kart vagy a testet éri-e az, mindig csak negyedvágásnak neveztetik.

b) A vágások kivitele.

Első vágás. (Lásd 14. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a kard függélyes köralakban, a kardhegy leeresztésével, a belső oldal felé fordittatik s ezen ívalakú helyzetben marad a kard éle. A vezényszóra:

Állás!

az ökölnek a csuklóban csavarszerű fordításával kéz és kard a rendes állásba helyezkedik.

Külső első vágás. (L. 14. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a kard hegyének emelése nélkül, az ököl lefordittatik úgy, hogy a kéz feje alul essék, ekkor a kard hirtelen csukló csavarintással alulról föl a jobb oldalhoz taszittatik úgy, hogy a mozdulattal az ököl és a kard a belső első-vágás helyzetébe jő.

Állás! (mint fentebb az elővágás után.)

Negyedvágás. (L. 15. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

ezen vágás egyezik a belső elővágással, csak hogy kissé jobban

rézsut kell vágni, a mikor is a kard éle balra és oldalt lefelé van irányozva

Állás! (mint fentebb.)

Harmadvágás. (L. 16. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a mozdulat ugyanaz, mint a külső elővágásnál, csakhogy harántosabban kivive, holott is a kard éle a vágás után jobbra és oldalt lefelé irányul.

Állás! (mint fentebb.)

Körvágás. (L. 17. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a kard az egyenes állásból fel a fej felett, az ököl kifordításával, úgy kanyarul a jobb váll, vagyis a test külső részén, hogy a vágást mintegy kifordított kézzel alulról intézzük.

A vágás után a marokkal felfelé álló kéz a homlok irányában van, a kard éle pedig rézsut balra és oldalvást felfelé irányul.

Állás! (mint fentebb.)

Másodvágás. (L. 18. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a kard felemeltetik, a nélkül hogy az ököl eredeti állás-helyzetéből kimozdítottatnék s balra úgy kanyarittatik a test mellett, hogy alulról felfelé irányítva a kard éle jobb felé és oldalt fölfelé álljon.

Állás! (mint fentebb.)

Mellvágás.

Ütemszó: *Egy!*

kivitele olyan, mint a negyedvágásé, csakhogy itt a vágás vízszintes irányban tétetik s az ököl épen a váll magasságának irányában van, és a kard éle oldalt balra áll.

Állás! (mint fentebb.)

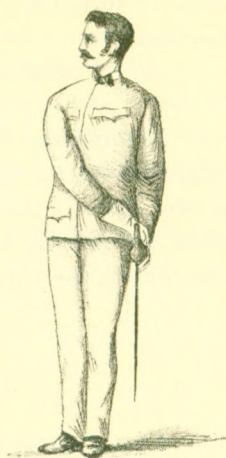
Oldalvágás.

Ütemszó: *Egy!*

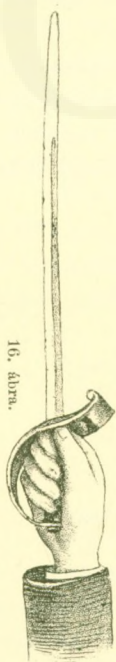
ezen vágás hasonlít a harmadvágáshoz, csakhogy amaz vízszintes

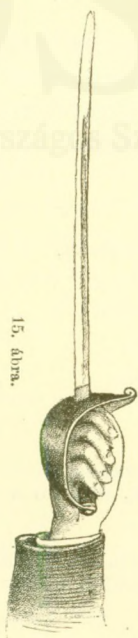
8. ábra.

9. ábra.

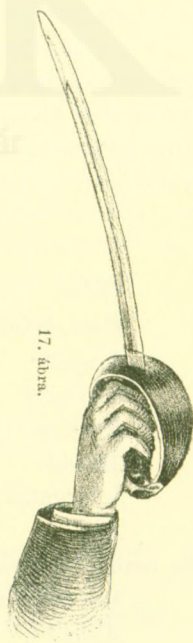
16. ábra.

15. ábra.

14. ábra.

17. ábra.

irányban történik, emez pedig rézsut; az ököl a váll magaslatának irányában van, a kard éle pedig jobbfelé oldalvást áll.

Állás! (mint fentebb.)

Mennyiben a kard élének az itt előadott minden vágásnál határozott iránya van; a kard élének irányától pedig függ mindig az ököl állása, annál fogva itt a kardél irányáról van csupán szó, s innen következik, hogy az ököl állása maga magát magyarázza meg föltéve, hogy a kard helyesen tartatik.

E) Kardforgatások (Moulinets).

A kézesukló mozgékonyságának és hajlékonyságának elérésére leghathatósabb eszköz, valamint a vívásbani szívós kitartásnak és biztosságnak megszerzési módjai — a *kardforgatás*.

Ez áll a folytonosan ismétlődő vágások gyakorlatában, melyek nyugodtan kinyújtott karral tétetnek, úgy a kéz feje fent, a fej magasságának irányában áll.

Azon előnyökön kívül, melyeket a kardforgatás képessége a vágások és azok felfogásának, valamint a vágások összekötéseinek könnyű és alapos megtanulásáról nyújt, egyszersmind a csoportosult küzdelemben való előnyös önvédelemre képesít; miért is kiválóképpen gyakorlandó.

a) Egyszerű forgatások.

Ezek:

<i>Első, belső és külső</i>	}	<i>forgatások.</i>
<i>Negyed-</i>		
<i>Harmad-</i>		
<i>Kör- és</i>		
<i>Másod-</i>		

A forgatás mindaddig folytattatik, míglen a vezényszó:

Állj!

be nem következik, a mikor mindig a viállás foglalandó el.

A vezényszóra:

Állás!

a kiállás helyzetét a tudvalevő szabályokra való tekintettel újra el kell foglalni.

b) Váltóforgatások.

Ezek két suhintás összeköttetéséből erednek és pedig egy belső- és egy külsőből és viszont megfordítva, s a csuklónak számtalan és különböző mozdulatai és szükségszerű forgatása miatt igen előnyösek; feloszthatók pedig:

Felső-váltóforgatás (első ki- és befelé való forgatás; vagy összekötött negyed- és harmadsuhintás);

Alsó-váltóforgatás (másod- és körsuhintással);

Rézsut-váltóforgatás (negyed- és másod-, vagy kör- és harmadsuhintással).

Felső váltóforgatás.

Ütemszó: *Egy!*

kezdetét veszi a belső első vagy negyedsuhintással s átmegy a külső vagyis harmad suhintásba.

. *folytatólag*: ütemszó: *Egy!*

azután vezényszó:

Állj! } mint fentebb.
Állás! }

Alsó váltóforgatás.

Ütemszó: *Egy!*

a felfelé tett suhintás, az ívalakban mozgó ököl által a test külső oldalán lefelé szállíttatik, s a csuklónak feszítése által felvételik, s a belső oldal közelében lekonyulva ismét felfelé vágatik.

. *folytatólag*: ütemszó: *Egy!*

Vezényszó:

Állj! } mint fentebb.
Állás! }

Váltóforgatás negyed és másodban.

Ütemszó: *Egy!*

a negyedsuhintásból alsó hosszúkas körsuhintással, átmegy a másodsuhintásba és a penge hasonló felső suhintással a negyed-irányba visszavitetik úgy, hogy ezen mozdulat egy rézsút fekvő nyolczas alakját mutatja;

. *folytatólag*: Ütemszó: *Egy!*

Vezényszó :

Állj! }
Állás! } mint fentebb.

Váltóforgatás körben és harmadban.

Ütemszó: *Egy!*

kör- vagy ívsuhintással veszi kezdetét s épen ellentéte az előbbinek.

A felső és alsó-váltóforgatás összeköttetése történik ezen vezényszóra :

Felső és alsó váltóforgatás folytatólag.

Ütemszó: *Egy!*

(negyed-, harmad-, kör-, másod-)

Eleinte minden váltóforgatási suhintás lassan, később sebezsebben történjék; de a mellett főképen tekintetbe veendő, hogy minden erősebb suhintás a vágási vonal irányát megtartsa, s hogy az ököl a kard nehézsége és a suhintás ereje által, helyzetéből ki ne mozdíttassék.

A testmozdulatoknak a kard váltóforgatásaivál összekötött kivitelénél, vagy az egyik suhintásból a másikba való átmenetelnél, a váltóforgatások minden megszakítás nélkül folytatandók; s mindig csak e vezényszóra :

Állj!

szüntettetnek be.

Ha már most a növendék kezdő, az összes kardforgatásokat, suhintásokat könnyűden, ügyességgel és bizonyos csínnal megtudja tenni, s öklének ereje a gyakorlat által elérte a kard súlya feletti uralmat: akkor hozzáfoghat a szakszerű leczkésés tanulásához.

II. FEJEZET.

Iskola-vívás. (I—XIV. lecke.) A karvéd-vívás. Osztag-gyakorlatok.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ISKOLA-VÍVÁS.

A módszeresen előhaladó, a tanító előadása vagy vezényszavára eszközölt gyakorlatok összegét — a vívásnál — *vískolázásnak*, *víleczkézésnek* nevezik; a valóságos, párbaj vagy kettősviadalt az *összeütközés* (Assaut) jelképezi.

A különböző tanórák tartamát mindig a tanítványnak szerzett ügyessége és biztos vívási képessége határozza meg.

A ki tüzetesen jól képzett és derék vívóvá akar válni vagy csupán a test kiképzése kedvéért is, a vívás művészetéből valódi hasznot huzni óhajt, az dühös szenvedélylyel ne akarjon a víleczkéken rohamosan átszaladni, csak hogy mielőbb — az összecsapást — elérje és megtanulja.

A tanítványokra nézve az első leckeórák bizonyynyal nem kellemesek és nem érdekesek, sőt némelyekre nézve épen elriasztók; ámde ezen leckeórák egyszersmind a legfontosabbak, mivel ezek a vívás törzselemeiben megerősítvén bennünket, a vívművészet sarkalatos alapja gyanánt tekintendők.

A tanórák bevégeztével annyira kiképezheti magát a tanítvány, hogy jövőre csakis magánál jobb vívókkal való magán- és önképzést fog szükségleni, a vívművészet lehető tökéletes fokának eléréséhez.

A leczkzés módozatai.

A két vívófél szembe áll és szembe helyezkedik egymással.

A következő leczkéknél az egyik fél *k*-val,* a másik fél *t*-vel** jeleztetik meg.

t átengedi *k*-nak az állásfoglalást, mire előbbi a kard külső érintkezésének elfogatásával egész távolságba helyezkedik.

* *k* = kezdő.

** *t* = tanító.

Hogy k -nak az illető fedezetlen rést, bizonyos vágás vagy valamely más testmozdulat kivételére megadja, t vagy külső vagy belső érintkezéssel «Állást» foglal akként, hogy a belső érintkezésnél k -nak pengéjét kissé balra, a külsőnél jobbra nyomja, s erre k enged a nyomásnak és vágást intéz a kapott védtelen résen.

A következő leczkékben előfordulandó minden testmozdulatok a kezdők és magokat gyakorlók által felváltva folyton gyakorlandók.

A kard-víváshoz soha több fizikai erő ne alkalmaztassék, mint a mennyi a siker majdani eléréséhez szükséges; saját erő-kifejtésének mérvét mindig az ellenfél erejéhez kell alkalmazni. Erőpazarlás — főleg a párbaj kezdetén — nagy hiba, mivel annak nyomába mihamar a lankadás és elfáradás léphet.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

I. lecke.

Vágások és védhárítások.

Minden bajvívás két főrészből, a *bajvívásból* és *védekezésből* áll.

Tényleg azonban támadás és önvédelem is lényegileg összeforrnak mintegy és összeolvadnak, s koránt sincsenek annyira elválasztva egymástól, mint magában az elméletben. Mind a kettőnél ugyanis fődolog az: hogy a győzelmet biztosító körülményeket egy pillanat alatt felismerni és felhasználni tudjuk.

A győzelem eszközei pedig: tulnyomó képességi öntudat, hajlékony ügyesség, éles látás, bátorság, gyors támadás; az ellenfél fedezetlen részeinek és minden előnyöknek hirtelen való felhasználása, melyet a küzdelem pillanata nyújt.

Ezt előre bocsátva térjünk át a vágások és védhárítások magyarázásához és felosztásához.

a) A vágások

magyarázatát és felosztását lásd I. — D. és 14., fejezet 18. ábrák.

b) Védhárítás

nem egyéb, mint az ellenfél vágásának vagy szúrásának saját kardunk pengéjének ügyes elhelyezésével való felfogása, illetőleg az ellenfél támadásai ellenében való magunk biztosítása.

A jól és helyesen való védhárítás tudása tehát minden vívóra nézve a leglényegesebb dolog, mert ki azt tökéletesen nem érti és nem tudja: az a visszavágásokat meggondolatlanul és túlhirtelenkedve intézi. Sőt az, ki saját védhárításaiban nem eléggé biztos, az ellenfél támadásai ellen a folytonos hátrálásban keres menedéket s igyekszik azokat kikerülni, miáltal az ellenfélnek elárulja saját gyengeségét, őt azzal bátrabbá teszi s újabb meg újabb táma-

dásokra bátorítja, melyeket azelőtt nem merényelt volna kivinni, s a melyek gyors győzelemhez vezethetik.

Azért meg kell szokni az ellenfél támadásai előtt való bátor megállást, s az ellenfél vágásának gyors és bátor felfogását, hogy így mihamar urai lehessünk a helyzetnek.

Czélszerűtlen és nagy hiba lenne azért is, a nagy és nyílt testmozdulatokkal támadó ellenfelünket védhárításainkkal folyton követnünk, mivel — követve az ellenfél ezen mozdulatait — magunk esnénk a túlterjeszkedés hibájába, s könnyen vágást kaphatnánk.

Minden támadások saját pengénk erős részével s a kard élelvel hárítandók el, s minden viharítás — az ellenfél kardhegyét — gyorsan és biztosan hárítsa el tőlünk; a magunk kardhegye pedig mindig az ellenfél testének legyen irányozva, hogy őt kellő távol-ságban tarthassuk magunktól.

A védhárítások megnevezése.*

1. *Első* (Prime, l. 19. ábra). Ez az első és természetes védhárítás, mely azonnal előáll, a mint a kard pengéjét védelemre hüvelyéből kihúztuk.

2. *Másod* (Seconde, l. 24. ábra) védhárítás az, mely az előbbi után mutatkozó alsó fedezetlen rést fedezi.

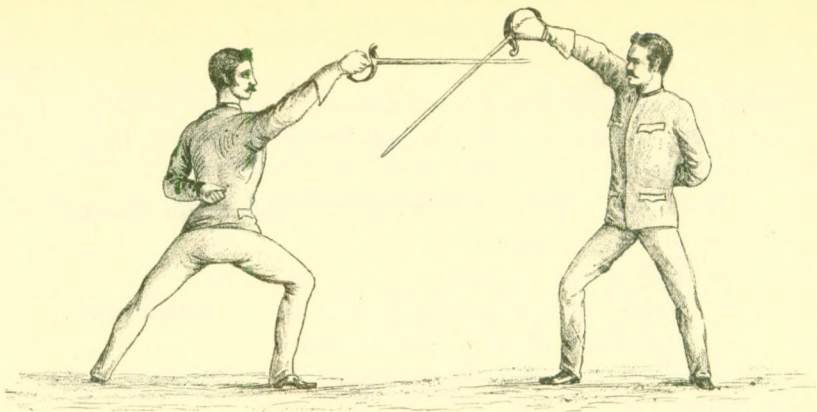
3. *Harmad* (Terce, l. 23. ábra) védhárítás pedig az, mely a másodvédhárítás után keletkező külső, felső fedezetlen rést oltalmazza.

4. *Negyed* (Quarte, l. 20. ábra) védhárításnak nevezzük azt, mikor a harmadvédhárítás után, a belső balfelöli testrészt kell megvédelmeznünk.

Ezen védhárítások kifejlődése világosan mutatja, hogy elne-

* *Camillo Agrippa* volt az első, ki már az 1553-ik évben kiadott művében a védhárításoknak, a *Premiere*, *Seconde*, *Troisieme* és a *Quatrieme* elnevezést adta, a honnan származtak aztán, a *Prime* (Elő vagy Első), *Seconde* (Másod), *Tierce* (Harmad) és a *Quarte* (Negyed) vágások elnevezései.

Henri de St. Didier volt az első francia, ki már az 1574-ik évben korszakot alkotó könyvet írt a vívművészetről és annak alapszabályait rendszerbe foglalta. A könyv *IX. Károly francia királynak* lett ajánlva, s átadásánál — jegyzi meg a szerző — meghagyatott nekie, hogy *Guise herczeggel* és más a korbéli vikítünőségekkel s a vívásban hírneves és ügyes udvari egyéniségekkel álljon ki a sorompóba, mit is oly kitüntetésnek vett, hogy nem tudott azért eléggé hálát adni az Istennek.

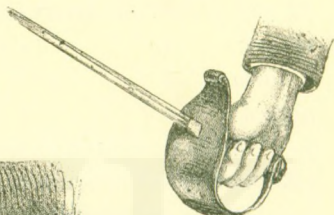
26. ábra.

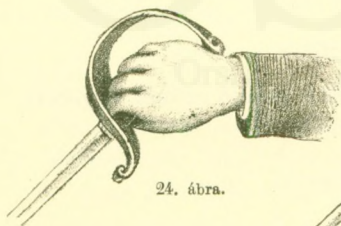
22. ábra.

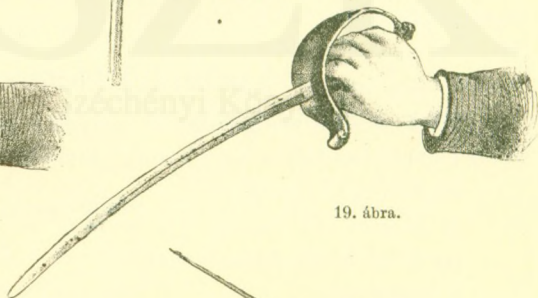
21. ábra.

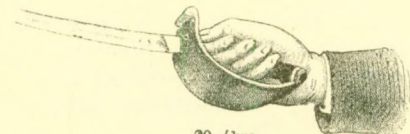
25. ábra.

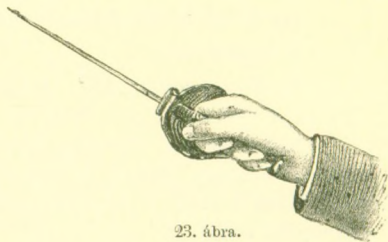
24. ábra.

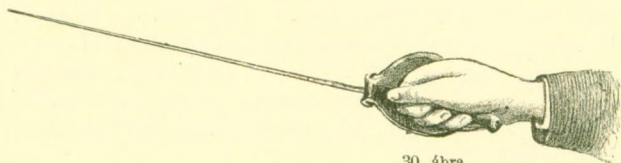
19. ábra.

20. ábra.

23. ábra.

30. ábra.

Fővédhárítások: Első védhárítás a belső és második védhárítás a külső vágások ellenében.

Mellékvédhárítások: Harmad, negyed, mély első, mély és magas harmad, mély és magas negyed.

Külső érintkezés.

Belső vágások.

k.

t.

Első vágás! (L. 26. ábra.)

Ezen vágás röviden, de erőteljesen sújtva az ellenfél fejének irányoztatik. A kardél egyenesen lefelé irányul, az ököl pedig a homlok irányában emelkedetten áll, ezen vágás egyidejűleg kitöréssel történik.

Első védhárítás. (L. 26. ábra.)

Mérsékeltén kinyújtott karral, az ököl és a penge erős része balra fordított éllel, kissé a fej felébe és annak baloldalára nyomva fogatik fel a vágás.

Állás! (Mint már fentebb volt.)

Negyedvágás! (L. 27. ábra.)

A vágás rézsút az ellenfél arcza balfelének irányoztatik; a kard éle balra és oldalvást lefelé áll, a kar és penge csaknem egy vonalban és vízszintes állásban tartatik.

Első (l. 26. ábra) vagy negyed védhárítás.

Negyed védhárítás. (L. 27. ábra.)

Az ökölnek csekély kör alakú mozdulatával, a rézsút fölfelé tartott penge balra fordított éllel a vágás elébe tartatik.

Az ököl a karnak kevés hajlása mellett, a mell irányában

k.

t.

balra áll, az ellenfél jobb vállá-
nak irányítva.

Állás !

Mellvágás !

Kivitele épen olyan, mint a ne-
gyedvágásnál, csak hogy itt a vágás
vízszintesen történik s az ököl sa-
ját vállának magaslatán áll.

Negyed védhárítás. (L. 27.

ábra.)

Állás !

Körvágás !

Ezen vágás a mell belső oldalá-
ról az ellenfél jobb vállának irá-
nyoztatik. A vágás alatt az ököl
kinyújtott karral a fej balfeléhez
vitetik, hogy az egyidejűleges fej-
és testfedezetnél a penge jobb felén
az ellenfélt láthassuk.

Mély első védhárítás.

Ez azonos az elemi első véd-
hárítással, csak hogy az ököl a
mell irányában van emelve, vagy

Mély negyed védhárítás.

Az ököl jobbra a csípők irá-
nyába hozatván, a pengének he-
gye egyidejűleg köralakú moz-
gással jobbról bal felé emelte-
tik; a kard éle bal felé fordítva
oldalt és lefelé irányul, hegyével
az ökölnél magasabban áll; a
védhárítás után pedig következik
a visszalépés.

Állás !

Belső érintkezés.

Külső vágások.

k.

t.

Külső első vágás! (L. 26. ábra.)

Következik a már ismeretes elő-
vágás kifelé.

Első védhárítás. (L. 26. ábra.)*Állás!**Harmadvágás!* (L. 28. ábra.)

Ezen vágás az ellenfél arcza jobb
felének irányíttatik, a kard éle
jobbra és oldalt lefelé fordítva, az
ököl az arcz magaslatán áll.

Harmad védhárítás. (L. 28.
ábra.)

Az ököl a váll magasságáig
leeresztve és a rézsut felfelé for-
dított penge élével jobbra állit-
tatik az ellenfél vágása elébe.
A kar a jobb váll felé mérsékel-
ten hajolva tartatik.

*Állás!**Oldalvágás!*

A penge vége felemeltetvén, az
ellenfél pengéjén át a vágás annak
melle jobb felére irányoztatik.

Másod védhárítás (Lásd 29.
ábra.)

A kézcsukló kifordul s az ököl
és penge jobb felé helyeztetik,
a kard éle akkor jobbra és ol-
dalvást fölfelé irányul, miglen az
ököl a váll magasságának irá-
nyában, a penge hegye pedig az
ökölnél lejjebb van és mélyebben
áll.

Mély harmad védhárítás.

Az ököl jobbról a csípő ma-
gaslatán áll és a penge hegye

k.

t.

felfelé irányul és rézsút jobbra tartatik és pedig oly formán, hogy az éle jobbra és oldalvást lefelé van fordítva.

A védhárítással egyidejűleg következik a visszalépés.

Állás!

Másodvágás! (L. 29. ábra.)

Mint az oldalvágásnál a kard hegyének felemelésével, úgy hozatik a testhez, hogy a vágás a mell jobb feléről a bal váll felé hasson.

Másod (l. 29. ábra) vagy mély harmad védhárítás.

Állás!

A fej felé irányzott vágások elleni fedező hárítások még a következők:

Magas negyed védhárítás.

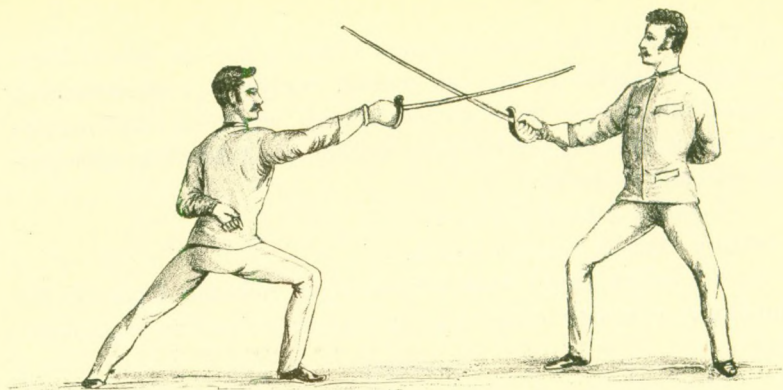
Az ököl ezen védhárításnál fölfelé fordított pengeéllal és kinyújtott karral, a fej fölött és balra oldalvást tartatik, s a penge kissé rézsút a mély negyed ellenébe van helyezve; avagy:

Magas harmad védhárítás.

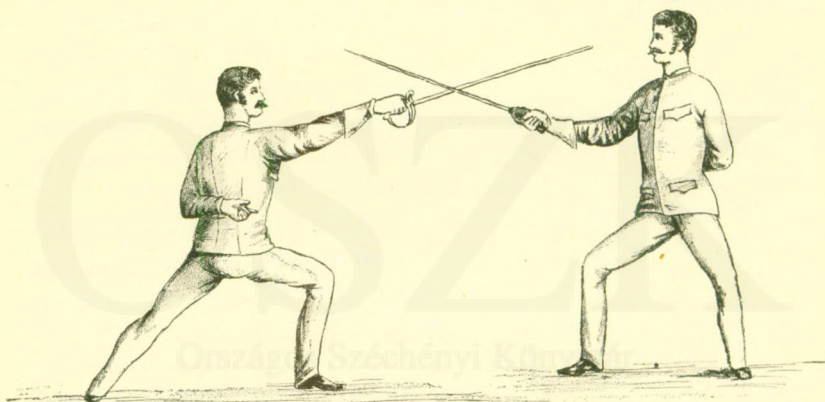
A kinyújtott karral a fej felett jobbra és oldalvást helyezett ököl illetőleg marok, a pengét fölfelé irányzott éllel tartja — épen — a mély harmaddal ellenkezőleg.

A kardfok élével való vágások.

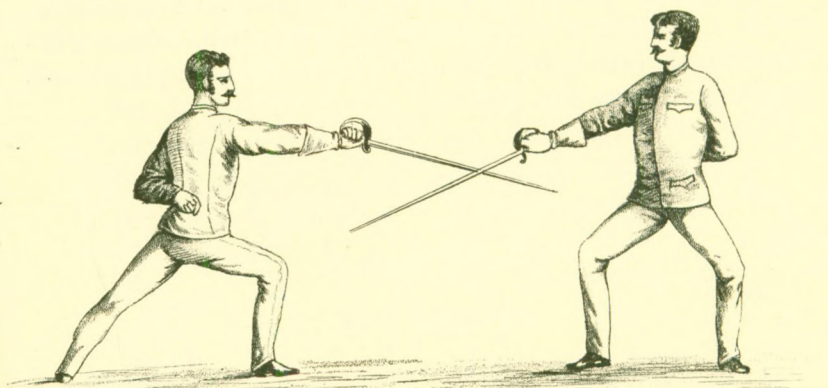
Valamennyi vágás megtehető *a penge fokának élével* is. Ez pedig kivihető akként, hogy a rendes vágás a kard élével czéloztatik ugyan, hanem ezen vágás a közben a kard kézcsuklónak hirtelen kifordítása által — a fokával fordíttatik az ellenfél felé — s épen oly hirtelen visszarántással, a kard fokával vágjuk meg az ellenfél czélba vett testrészét.

27. ábra.

28. ábra.

29. ábra.

Az ököl és kar magasságának állása, a kör- és másod kardfokvágás helyzetét kivéve, az marad, melyet a metszővágásnál elfoglaltunk. A most nevezett két vágásnál, az ököl a csípő magasságán áll, a kard hegyével feljebb az ökölnél. A kardfokvágás kivételre jelzendő és pedig:

Vágások a kardfok élével!

s aztán a vágások vezényeltetnek.

A kardfok élével való vágások igen nehezen foghatók fel, annál fogva veszedelmesebbek is az egyszerűen metsző vágásoknál.

A vágások és védhárítások, az előrehaladás és a visszavonulás mozdulatainál szintúgy gyakorlandók; példának okáért:

k.

t.

Előrehaladás első vágással!

Az előhaladás az érintkezésnél, de a vágás csak az előhaladó lépés után kitöréssel történik.

A «k.»-nak előhaladó lépése után egyidejűleg hátrál «t.» és megállva fogja fel a vágást.

— és így tovább.

A vágások és a védhárítások betanulásánál a főfigyelem arra fordítandó, hogy a védhárítások ne önkényesen vagy ép elhirtelenkedve előbb, hanem ép azon pillanatban tétessenek, a melyben a vágások esnek; ha pedig a kard pengéje netalán meggörcsülne, azt ne a pallóhoz való illesztés és hajlítgatás által, hanem a fel-emelt láb alá való illesztés és a csizmatalp széle alatt való elhuzás által hozzuk vissza régi állásába.

II. lecke.

Szúrások.

Szúrásnak nevezzük azon testmozdulatot, midőn a kard hegyét úgy irányozzuk az ellenfél testének, hogy azzal meg is szúrjuk s megsebesítjük.

A szúrások vagy az érintkezésnél *szilárd*, vagy az áttétel által úgynevezett *váltó* módon történnek. A *szilárd* szúrás kivitelénél igyekeznünk kell, hogy az érintkezési helyzetben megmaradjunk.

A *váltó* szúrással való támadás lehet *önkéntes* vagy *kényszerűségből* való támadás. *Kényszerűvé* lesz akkor, ha az ellenfél kardpengénkre erőszakot gyakorol, vagy az ő pengéje erős részével saját pengénk gyöngé részét uralja.

Hogy a váltó szúrás az ellenfél fedezetlen részébe hatolhasson, és annak az elhárítását megnehezítse, az áttételi váltó szúrásnak villámsebesen és kinyújtott karral kell történnie.

Mind a két szúrás neme azon helyzettől veszi nevezetét, melyben az ököl van — mikor a szúrások történnek; azért is a következő szúrások különböztetendők meg; ugyanis:

<i>Első-</i>	}	<i>szúrás, vagy váltó szúrásokat.</i>
<i>Másod-</i>		
<i>Harmad-</i>		
<i>Negyed- és</i>		
<i>Kör-</i>		

a) Szilárd szúrások.

Külső érintkezés.

k.

t.

Első szúrás!

Ezen szúrás az első állásból és a pengéjét érintő helyzetből, s a

k.

t.

penge alatt az ellenfél mellének jobb felébe történik; a mikor is az ököl a homlok magaslatán áll.

Ezen szúrás ellen a *másod-rédhárítás* használandó.

Állás!

Kör-szúrás!

A nélkül hogy a penge hegyét felemelnők, az ököl csavarodva kifordul a körvágás állásába, és a szúrás az ellenfél mell-oldalának irányoztatik, s az ököl a fej bal felén a homlok irányában áll.

Védhárítás a másod.

Állás!

Másod-szúrás!

Szintén az előbbi irányban történik, e kard éle az ellenfél pengéje felé van fordítva s az ököl a homlok magaslatán áll.

Védhárítás szintén a másod.

Állás!

Belső érintkezés.

Első szúrás!

Az ököl valamivel a fej magaslata felett áll, s a szúrás a penge mellett és fölött az ellenfél mellének irányul.

Védhárítás az első.

Állás!

Körszúrás!

Kiviteli módja azonos a külső szúrásával, csupán az ököl áll magasabban.

Felfogja az *első*, vagy a *mély első védhárítás*.

Állás!

A harmad-kiállás ellenében.

Harmad-szúrás!

A penge hegye alá sülyesztetik és a szúrás a penge felett jobbra

k.

t.

fordított éllel az ellenfél mellének oldalába irányoztatik, az ököl pedig a váll magasságában van.

Védhárítás a harmad.

Állás!

b) Váltó szúrások.

Külső érintkezés.

Váltó-Elsőszúrás!

A kard pengéje az ellenfél pengéjét áttétetvén, a kar megrövidítése nélkül és a csukló-izom nyomtatásával történik a szúrás, a tudva levő módon.

Védhárítás az első.

Állás!

Váltó-Körszúrás!

„ *Negyedszúrás!*

} *Védhárítás az első, vagy a mély első.*

Belső érintkezés.

Váltó-Elsőszúrás!

„ *Kor* „ *!*

„ *Másod* „ *!*

} *Védhárítás a másod.*

A harmad-kiállás ellen.

Váltó-Negyedszúrás!

„ *Harmad* „ *!*

} *Védhárítás negyed vagy első.*

Az előhaladási szúrások: p. o.

Előrehaladás és Elsőszúrás!

Hátrál Első védhárítással.

Állás!

és így tovább.

Előrehaladás Váltó-Elsőszúrás- Hátrál Első védhárítással!

Állás!

és így tovább.

Az előrehaladó lépés az érintkezési állásban történik; a szilárd vagy váltó szúrás pedig csak az előrehaladás után.

Bizonyos körülmények között minden szúrás az ökölnék lentebb tartása mellett is véghez vihető, s ekkor *mély szúrásoknak* neveztetnek. A mély harmad- és negyed-szúrásnál az ököl a csípő magaslátán áll.

A vívóiskolákban a szúrások az összeütközési helyzetben sohasem alkalmaztatnak; de azért szükséges azok alkalmazását tüzetesen ösmernünk, és pedig:

a) mikor minden vágás — a pengének könnyed visszaverése által — a szúrás egyenes vonalából kivettetvén, a lehető legkisebb fedezetlen rés hagyása mellett, röviden és hirtelen visszaverethetik;

b) midőn komoly alkalmaknál, s bár mily támadásoknál, az épen alig észlelhető előkészültségénél fogva, a hirtelen szúrás az ellenfélre nézve nagyon is veszélyessé válhatik; és végre

c) ha kardpengéink minőségüknél fogva vágásra ép oly alkalmasak, mint a szúrásra.

Védhárítás bal kézzel.

A védhárítások ezen módjáról itt említést sem tennénk, ha az újabb német és francia víelméleti könyvekben a balkézzei védhárítás használata ajánlatba nem hozatott volna.

Vannak ugyanis vívók, kik gyakran a szúrásokat és gyérebben a vágásokat is balkézzel való hárítják el s utána pedig jobb kézzel a visszavágásokat teszik meg; ezen védhárítási mód azonban oly sok veszélylyel jár, hogy annak komoly eseteknél való alkalmazását sohasem ajánlhatjuk.

Oly vívó, ki ezen rossz szokást magáévá teszi, többnyire balkezének képzett ügyességére fekteti a súlyt s az igazi védhárításokat pedig elhanyagolja.

Minden vívóiskolában tilalmazva van a kardnak akár egy, akár két kézzel való felfogása; azért ha észrevennénk, hogy ellenfelünk azt tenni szándékozik, figyelmeztetnünk kell őt a szabályok megtartására, melyekre minden művelt embernek tekintettel kell lennie.

Hogy a bal kézzei víhárítás a vívótermekből csakhamar kiküszöböltetett, arra ok az volt, hogy az összeütközésnél (Assaut) megtüretett ugyan, de a párbajnál egyenesen meg lett tiltva.

A vívás számtalan segédeszközeiről olvashattunk még a régi vívművészet könyveiben, a melyek közül egynémelyek a művészet

szempontjából is jogos és méltó tantárgyát képezhették a vívóiskolának; de a melyek lassan-lassan úgy szólván mind kivesztek, és pedig némelyek azért, mivel ma már semmi előnyt nem nyújtanak, mások, mivel nem voltak a becsület fogalmával összeegyeztethetők.

Az újabb vívművészeti könyvekben a pusztá kézzel való ellentállás azon indoklással ajánltatik, hogy az ily védekezés egészen természetesnek látszik; mivel már a természet által is, nem czéltalanul vagyunk két kézzel megáldva, és élünk fentartási ösztönéből és szeretetéből sem hagyhatunk kísérlet nélkül semmi alkalmat, hogy a minket megsebezhető, vagy éppen halálos szúrást és vágást magunktól elhárítsuk.

De egyidejűleg figyelmeztetnek is e könyvek azon veszélyekre, melyek a pusztá kézzel való védhárítást nyomban követik, s a melyek óva intenek, hogy komoly eseteknél a pusztá kézzeli ellentállástól óvakodjunk.

A mi határozott véleményünk az, hogy ha fegyverrel támadtatunk, csakis fegyverrel kell védekeznünk.

Országos Széchényi Könyvtár

III. lecke.

Ellen-védhárítások (Contre-Parade).

Minden, az ellenfél pengéjének kikerülésével egyidejűleg véghez vitt védhárítás *Ellen-védhárításnak* (Contre-Parade) neveztetik.

Az ellen-védhárítás egy, az ellenfél támadásával ellentétes testmozdulattal veszi kezdetét, s innen az ellen-védhárítás elnevezése is úgy történik, hogy az ökölnék nyugodt tartása mellett csekély kör vagy ívalakú kardátemeléssel, vagy helyzetváltozással az ellenfél kültámadásának belső, a belsőnek pedig a külső védhárítást teszszük elébe.

Az ellen-védhárításnál a testet kissé hátra vonjuk, csak a védhárításnál lép ismét előtérbe.

Hogyha bár az ellen-védhárítások az ellenfélnek célba vett támadását gyakran meg is húsítják, mindazáltal a kardvívásnál nagyon gyakran ne alkalmazzassanak, mert ez által nehézzé válik az ellenfél szándékának s az általa célba vett vágás és szúrások irányának hirtelen felismerése és megítélése. Az ellen-védhárítások nagy és hosszú gyakorlatot igényelnek míg azoknak szerfeletti pontossággal való keresztül vitelet magunkévá tehetjük. Neveztetnek pedig kimenetelük végpontjának helyzete szerint, s annyifélek, mint az egyszerű védhárítások ; jelesül:

<i>Első-</i>	}	<i>ellen-védhárítás.</i>
<i>Másod-</i>		
<i>Harmad.</i>		
<i>Negyed-</i>		

Kettős ellen-védhárítások a kardvívásnál nem használatnak.

Külső érintkezés.*k.**t.*

Váltó első szűrés.

*Másod ellen-védhárítás!**Állás!***Belső érintkezés.**

Váltó első szűrés.

*Első ellen-védhárítás!**Állás!***Harmad-kiállás.**

Váltó negyed-szűrés.

*Harmad ellen-védhárítás!**Állás!***Negyed-kiállás.**

Váltó negyed-szűrés.

*Negyed ellen-védhárítás!**Állás!***Külső érintkezés.**

Váltó első védhárítás.

*Másod-első védhárítás és első véd-
hárítás!*

Első védhárítás!

*Állás!***Belső érintkezés.**

Váltó első háritás.

*Első ellen-védhárítás és első véd-
hárítás!*

Első védhárítás.

Állás!

és így tovább.

A további ellenvédhárítások alkalmazását lásd: a lökvágás, csel, sikló és heves védhárításokról előadott leczkéknél.

Óv-kitérés (Cavation).

Mint különös védelmi módszerek taníttatnak némely viiskolákban az *óv-védkitérések*, melyeket bátran *nemleges védhárításoknak* is lehetne nevezni; de a melyek az engedés (Cediren) és megelőző vágásokkal (Tempo) össze nem tévesztendőek, s a melyek a kéznek bizonyos kitérése által vitetnek véghez. A kéznek visszarántása, vagy kitérése által arra számítanak, hogy az ellenfél akadály nélkül túlhajtott vágást tévén, az amott fedezetlen rést felhasználhassuk.

Azon ellenfeleknél, kik nagy és erőszakolt mozdulatokkal támadnak, az óv-kitérések nagy előnnyel használtatnak.

Kedvező pillanatban és meglepőleg vágás kapcsolatában kivitt védhárítás legtöbbszörre nagyon sikerdús ví módozat, csak-hogy minél kisebb a vítávolság, annál kevésbé alkalmazható.

Az óv-kitérések, a tanítvány és tanító félrevezetésének kiké-
rülése végett, nem lettek — mint azt tenni szokás — leczke formában itt előadva, mert ami máshol óvkitérés gyanánt leczkeformában előadatik, az a jelen műben az «engedés» és «megelőző vágások» című leczkékben mind előfordul.

Csupán az említendő még meg, hogy sok vívó a védhárítások e nemét oly tökélyre vitte, miszerint azt egyszersmind rendszerül (System) állították fel. Ámde a víművészet szabályszerű elveivel misem ellenkezik annyira, mint ha a vágások előli folytonos kitérést, történjék az test-, kar- vagy kézmozdulatok által, rendszerre akarjuk emelni.

IV. lecke.

Lök-vágások (Coupé).

A *lök-vágásnak* akkor van helye, ha az ellenfél a védhárításnál a védelmi vonalon túlment, főleg azonban akkor, ha kardjának a hegye a veszélylyel fenyegetett helyről elvételik.

Mint magán vágásoknak, a lökvágásoknak meglepő gyorsasággal kell a fedezetlen részbe hatolniok, mintegy löktetniök a nélkül azonban, hogy a vágás túlhajthatnék, vagy a fedezeti vonal elhagyatnék.

A lökvágások csakis a csukló izomereje által történnek és sújtó erejük csakis annak sebessége által válik hathatóssá.

Ezek a vágások beosztatnak :

a) Egyszerű-	}	<i>lök-vágásokra.</i>
b) Váltó-		
c) Kettős-		

a) Egyszerű lökvágások.

Külső érintkezés.

k.

t.

Állást foglal a védelmi vonalon túl, a kard hegye kissé felőbb tartatik s jelez :

Lök-vágás befelé !

Ekkor az ellenkard pengéje hosszában és a hegyen át, vagy éppen az alatt, a kard előrésze felé, vagy ívalakban az ellenfél arcának történik a vágás.

Védhárít első esetben, a mély harmad vagy másod ellen-véd-

k.

t.

hárítás ; a második esetben Első
védhárítás.

Állás !

Lökvágás befelé a kard fokával !

Mihelyt a pengét az ellenfél pengéje hegyén áthoztuk, az ököl úgy fordíttatik meg, hogy az ellenfél karja a pengének fokával megsebesíttetik.

Védhárít mély, harmad, vagy
másod ellen-védhárítás.

Állás !

Belső érintkezés.

Lökvágás kifelé !

Ez történik kör- vagy ívalakban, kinyújtott karral és szúrásképpen előre.

Védhárít mély negyed, másod,
vagy első ellen-védhárítás.

Állás !

Lökvágás kifelé a kard fokával !

A kardfok-vágás a kar előrésére irányul.

A fentebbi védhárítások.

Állás !

Harmad-kiállás.

Harmad-lökvágás !

Történik az ellenfél kardhegyén át a külső arczrészre.

Első védhárítás, negyed, vagy
harmad ellen-védhárítás.

Állás !

Negyed-lökvágás !

A kard hegyén át történik.

Ugyancsak az előbbi védhárítások.

Állás !

Kör-lökvágás !

Védhárít a mély negyed.

Állás !

Negyed-kiállás.*k.**t.**Negyed-lökvágás!*

Történik a kard hegyén át és
negyedvágással a belső arczrészre. Első védhárítás, harmad, vagy
negyed ellen-védhárítás.

*Állás!**Harmad-lökvágás!*

A kard hegyén át.

Az előbbi védhárításokkal.

*Állás!**Másod-lökvágás!*

Védhárít mély harmad.

*Állás!**b) Váltó lökvágások.*

Két lökvágásnak, vagyis a külsőnek és a belsőnek és megfordítva való összekapcsolását *váltó-lökvágásnak* nevezzük.

Külső érintkezés.*Váltó-lökvágás!*

Előbb jó — az ellenfél irányában
lefelé való — lökvágás s mihelyt
ezt ő elhárította, történik a másod-
dik lökvágás kifelé.

Az első lökvágás úgy háríttatik el első védhárítással, hogy egyuttal a másodikra állás foglaltatik; és a második váltó-lökvágás a másod vagy mély negyeddel háríttatik el.

*Állás!***Belső érintkezés.***Váltó-lökvágás!*

A külsőnek a belsővel való összekapcsolásából áll.

Védhárít az első lökvágást a másod, a második lökvágást az első vagy mély harmad.

Állás!

Harmad-kiállás.*k.**t.**Váltó-lökvágás!*

A harmad és harmad váltó-vágás-
ból áll.

Védhárít negyed és harmad.

*Állás!***Negyed-kiállás.***Váltó-lökvágás!*

A harmad és negyed váltó-lök-
vágásból áll.

Védhárít harmad és negyed.

*Állás!***Külső érintkezés.***Belső váltó-lökvágás!*

A belső és a harmad lökvágás-
ból áll.

Védhárít a mély harmad vagy
a másod, vagy pedig a harmad
ellen-védhárítás.

*Állás!***Belső érintkezés.***Külső váltó-lökvágás!*

A külső és a negyed-lökvágásból
áll.

Védhárít a mély negyed és az
első, vagy a negyed ellen-véd-
hárítás.

*Állás!***c) Kettős lökvágások.**

Két egyenlően irányzott lökvágás *kettős lökvágásnak* nevezetetik, s csakis akkor vihetők ki, ha az egyik lökvágás ellen-védhárítással gátoltatik meg s a másodikra kihívó állás foglaltatott el.

Külső érintkezés.*k.**t.**Kettős lökvágás!*

Védhárít másod ellen-védhárítás, vagy az első, vagy a mély harmad-védhárítás;

k.

t.

vagy végre: kettős másod
ellen-védhárítás.

Állás!

Belső érintkezés.

Kettős lökvágás!

Védhárít: első ellen-védhárítás; továbbá — mely negyed vagy másod;

vagy végre kettős első ellen-védhárítás.

Állás!

Harmad-kiállás.

Kettős lökvágás!

Védhárít: harmad, negyed, vagy első ellen-védhárítás, vagy kettős harmad ellen-védhárítás.

Állás!

Negyed-kiállás.

Kettős lökvágás!

Védhárít negyed ellen-védhárítás és harmad;

avagy kettős negyed ellen-védhárítás.

Állás!

Lökvágások testmozdulatokkal kapcsolatban.

Külső érintkezés.

Előre haladás lökvágással befelé!

(Az előre haladó lépés az érintkezés alatt, a lökvágás pedig az előre haladás után történik.)

Hátrálás mely harmaddal.
(Hátrálás az érintkezés alatt és védhárít szilárd állásban.)

és így tovább.

Külső érintkezés.*k.**t.**Előre haladás váltó lökvágással !*

(Az első lökvágás az előrehaladással kapcsolatosan történik, a második ezen mozdulat után.)

Védhárít: első és mély harmad-védhárítás.

(Az első hárítás az előre haladás alatt, a második azonnal történik.)

és így tovább.

Külső érintkezés.

Előre haladás kettős lökvágással !

(Azonos váltó-lökvágással kapcsolatos előrehaladással)

Hátrál másod ellen-védhárítással és elsővel.

(Lásd váltó-lökvágás.)

Külső érintkezés.

Lökvágás befelé és kanyarulat jobbra !

Kanyarulat jobbra első védhárítással.

Állás !

Belső érintkezés.

Lökvágás kifelé és kanyarulat balra !

Kanyarulat balra mély negyed-hárítással.

Állás !

és így tovább.

V. lecke.

A cselek (Finte).

Az itt eddigelé előadott támadási és védelmi mozdulatok a párbajvíváshoz nem elégségesek.

Az ügyes vívó minden erős támadást már a kitörés kezdetével mellőzvé, valódi szándékának elpalástolásául, látszólagos támadással fogja a vívást megkezdeni, s ily módon fog igyekezni ellenfelének gyöngeségeiről, vagy annak erejéről magának meggyőződést szerezni; hogy így saját támadását és személyét biztosra vehesse s annak sikeréről mintegy meggyőződést szerezzen.

Az eszközök ennek eléréséhez, az egyszerű támadó és védelmi mozdulatokon kívül, *a cselek*.

A cselek áltámadások. Ezek annyiban különböznek a valódi vágásoktól, hogy a pengével nem érintjük az ellenfelet s a támadás csak az előre hajlással, s a kitörés maga a vágással egyidejűleg történik.

A cselnek, hogyha azzal czélt akarunk érni, összhangban kell lenni azon vágás lényegével, melyet az képvisel, s a mihez az szükséges, hogy az a legközelebb nyíló fedezetlen résbe kellő gyorsasággal és a legrövidebb úton hatolván, a legvalószínűbben keresztül vitessék is.

A vívművészet előnyeit kevésbé ösmerő ellenfelekkel szemben, a cselek alkalmazásával nagy előnyöket lehet elérni, a mennyiben azok, a szokatlanságnál fogva, a cselek által meglepetvén, azok ellen vagy nem védekeznek, vagy nyugtalan bizonytalanságba helyeztetnek s elhagyják, mintegy elvesztik az ellenfél kardját, s épen azért egészen ellenkező vagy elkésztett védhárításokat tesznek s minden kétségen kívül vereséget szenvednek.

Úgy de nem csupán a sebesség, melylyel a cseleknek keresztül kell vitetniök, a határozó; mert a támadás sikere

egyszersmind az ellenfél védekezési módjától és képességétől is függ.

Azért a cselfogások kivitelénél idő engedendő az ellenfélnek arra, hogy azokat követhesse, mert különben könnyen megeshetik, hogy a kellő pillanatnak figyelmen kívül hagyásával, és a cseleknek nagyon is sebes és meggondolatlan kivitele mellett, valamely fedezett vonalnak irányoztatik a csel; avagy az ellenfél már előre védett helyzete ellen intéztetik a vágás.

Innen látható hogy a sebesség, melylyel a támadásának keresztül kell vitetnie, csak viszonylagos (relativ).

Gyakorlott és ügyes vívók ellenében nem tanácsos sok cselt alkalmaznunk; az ily ellenfelek a cseleknél rendesen előforduló fedezetlen réseket hirtelenséggel felhasználják s a célba vett cselt a támadó fél kárára rendesen megghiúsítják.

A cselek rendszerint így osztatnak fel, ugyanis:

1. *Cselek a test ellen;*

2. „ *az ellenfél pengéje ellen* (lásd X. lecke); továbbá:

a) *egyszerű cselek és pedig: 1—2 (une-deux), és*

b) *kettős cselek, vagyis: 1—2—3 (une-deux-trois).*

A kettős cseleknek akkor van helyök, mikor az első csel után mutatkozó fedezetlen rést észre vesszük, s mintegy magától kínálkozik a második cselfogás.

Általános szabályul felállítható különben, hogy hasonló cselek egymás után gyakran ne alkalmaztassanak; hanem ezek úgy, mint a vágások is, gyakrabban változtassanak meg, nehogy az ellenfél vimodorunkat hamar kiismerje s azzal meg is barátkozzék.

Cselek a test ellen.

a) Egyszerű cselek.

Külső érintkezés.

k.

t.

1—2. *Első és másodvágással!*

Az előcsel úgy tétetik, hogy a kard az élével lefelé fordítva 1-től 2 hüvelknyire a fej felé tartatik.

k.

t.

Azon pillanatban, midőn az ellenfél az előhárítást megteszi, következik a másodvágás.

*Allás ! **

1—2 *Első és oldalvágás !*

1—2 " " *harmadvágás !*

1—2 " " *körvágás !*

1—2 *lök- és másodvágás !*

1—2 " " *harmadvágás !*

1—2 " " *első vágás !*

1—2 *Váltó-lökvágás !*

1—2 " *szűrás és másodvágás !*

1—2 *Váltó-szűrás és harmadvágás !*

1—2 *Váltó-szűrás és lökvágás !*

1—2 *Kettős lökvágás !*

1—2. *Másod ellen és első védhárítás ellenében !*

(Támad váltó-szűrás és első vágással.)

1—2 *másod ellen és negyed védhárítás ellenében !*

1—2 *másod-ellen és lökvágás ellenében !*

1—2 *harmad és lökvágás ellenében !*

és így tovább.

Védhárít első és másod.

Védhárít első és mély harmad.

" " " harmad.

" " " mély negyed.

" " " másod.

" " " harmad.

" " " mély első és első.

" " " első és másod.

" " " "

" " " harmad.

" " " mély negyed.

(Védhárítások ismeretesei.)

Védhárít másod ellen és első.

Védhárít másod ellen és negyed.

Védhárít másod ellen és mély harmad.

Védhárít harmad és negyed.

Belső érintkezés.

1—2 *másod és elővágással !*

(Másod csel mutat és vág.)

1—2 *másod és negyed-vágás !*

1—2 " " *körvágás !*

1—2 " " *lökvágás !*

Védhárít másod és első.

" " " negyed.

" " " mély ne-

gyed.

Védhárít másod és mély harmad.

* Úgyszintén minden következő csel után.

	<i>k.</i>	<i>t.</i>
1—2 " " <i>harmadvágás!</i>	Védhárít	másod és harmad.
1—2 <i>lök</i> " " <i>!</i>	"	" " " "
1—2 " " <i>első vágás!</i>	"	" " " első.
1—2 " " <i>negyed-vágás!</i>	"	" " " "
	vagy negyed.	
1—2 <i>váltó lökvágással!</i>	Védhárít	másod és első.
1—2 " <i>szúrás és első vágás!</i>	"	" " " "
1—2 " " " <i>negyed-vágás!</i>	"	" " " negyed.
1—2 <i>váltó szúrás és körvágás!</i>	"	" " " mély ne-
	gyed.	
1—2 " " " <i>lök " !</i>	Védhárít	másod és mély
	harmad.	
1—2 <i>kettős lökvágással!</i>	(Védhárít ismeretes.)	
1—2 <i>első ellen- és másod véd-</i>	Védhárít	első ellen és másod.
<i>hárítás ellenében!</i>		
1—2 <i>első ellen és harmad véd-</i>	"	" " " har-
<i>hárítás ellenében!</i>	mad.	
1—2 <i>első ellen és lökvágás elle-</i>	Védhárít	első ellen és mély
<i>nében!</i>	negyed.	
1—2 <i>negyed és lökvágás ellené-</i>	Védhárít	negyed és harmad.
<i>ben!</i>		
és így tovább.		

Harmad-kiállítás.

1—2 <i>negyed és első vágással!</i>	Védhárít	negyed és első.
1—2 <i>váltó lökvágás!</i>	"	" " harmad.
1—2 <i>negyed és másod-vágás!</i>	"	" " mély
	harmad.	

1—2 *váltószúrás és első vágás!* Védhárít negyed és első.

1—2 *kettős lökvágás!* (" ismeretes.)

és így tovább.

Ha a cselek előhaladás közben történnek, akkor az áltámasítás az előhaladó lépéssel tétetik, a tulajdonképpeni pedig az előhaladás után.

b) Kettős cselek.

Külső érintkezés.

k.

t.

1—2—3 első-másod-első-vágás!

(A két első vágás csak jeleztetik,
az utolsó pedig megtéttetik.)

Védhárít első-másod-első.

1—2—3 első-másod-negyed-vá-
gás!" " " "
vagy negyed.

1—2—3 első-másod-körvágás!

Védhárít első-másod- mély
negyed.

1—2—3 lök-első-lökvágás!

Védhárít mély első, első és
mély negyed.

1—2—3 " negyed-lökvágás!

Védhárít első-negyed harmad.

1—2—3 " kör- " " !

" " mély negyed-
első.

1—2—3 első-lök és első vágás!

Védhárít első-másod-első.

1—2—3 " " " negyed vá-
gás!

" " " negyed.

1—2—3 első lök és körvágás!

" " " mély
negyed.1—2—3 " és másod-lökvá-
gás!Védhárít első-másod mély
harmad.

1—2—3 első és váltó-lökvágás!

Védhárít első-másod-első.

1—2—3 váltó-lök- és első vágás!

" " " "

1—2—3 első váltó-szúrás és első
vágás!

" " " "

1—2—3 váltószúrás másod-első
vágás!

" " " "

1—2—3 másod ellen-első és má-
sod ellenében!" másod ellen-első-má-
sod.1—2—1 Kettős lök és harmad-
vágás!Védhárít kettős másodellen-
harmad.1—2—3 negyed-váltószúrás-első
vágás!Védhárít negyed-harmad-
első.

és így tovább.

Belső érintkezés.

k.

t.

1—2—3 másod-első-másod-vágás!

Védhárít másod-első-másod.

1—2—3 másod-első-harmad-vágás!

“ “ “ harmad.

1—2—3 másod-első és lökvágás!

“ “ “ mély negyed.

1—2—3 “ negyed-harmad-vágás!

Védhárít másod-negyed-harmad.

1—2—3 másod lök és másod-vágás!

Védhárít másod-első-másod.

1—2—3 másod lök és harmad-vágás!

“ “ “ harmad.

1—2—3 másod lök és első vágás!

“ “ “ mély első.

1—2—3 lök első és lökvágás!

Védhárít másod-első mély negyed.

1—2—3 másod és váltó lök-vágás!

Védhárít másod-első mély negyed.

1—2—3 váltó lök és első vágás!

Védhárít másod-mély első.

1—2—3 “ “ “ lökvágás!

Védhárít másod-első-mély negyed.

1—2—3 “ “ “ harmad-vágás!

Védhárít másod-első-harmad.

1—2—3 váltó szúrás lök és első-vágás!

Védhárít másod mély első.

1—2—3 első ellen-másod és első vágás ellenében!

Védhárít első ellen-másod-első.

1—2—3 első ellen-másod és negyed-vágás ellenében!

Védhárít első ellen-másod-negyed.

1—2—3 Kettős lök és negyed-vágás!

Védhárít első ellen-másod-negyed.

1—2—3 harmad-váltó szúrás és lökvágás!

Védhárít harmad-negyed-harmad.

és így tovább.

Harmad-kiállítás.

k.

t.

1—2—3 *negyed-harmad-negyed* Védhárít *negyed-harmad-*
vágással! *negyed.*

1—2—3 *negyed-másod-első vá-* Védhárít *első-másod-első.*
gás!

1—2—3 *váltólök- és első vágás!* „ *negyed-harmad-első.*

1—2—3 *negyed-első és lökvágás!* „ „ *első-mély ne-*
gyed.

és így tovább.

Ha a kettős cselnek előhaladással kell kapcsolatban megtétetnie, akkor mindkét csel előhaladással tétetik meg, s csak ezen mozdulat után történik meg a tulajdonképpeni vágás.

A csselfogások megtanulása és begyakorlása különösen nagy fontosságú a kézcsukló hajlékonyságának kiművelésére, mint a támadás megkezdésére okvetlenül szükséges előzményre nézve; valamint nem kevésbé nagy fontosságú az a vívás közben előforduló előnyöknek gyors és éles áttekintés által való felismerésére nézve.

Itt azonban lehetetlen minden csselfogást felidézni; ami is a tanuló szorgalmának hagyatik fent, hogy az itt előadott bevezető szabályok nyomán, magának czélszerű és gyakorlati támadó mozdulatokról eredeti új fogalmakat elméletben megteremtven azokat, úgy mint a védhárításoknak változatosságát külön-külön saját eszméje szerint begyakorolja; mivel itt nagyon is hosszúra nyúlnék, minden egyes vívási mozdulatoknak és ellenmozdulatoknak leczkészű előadása, azért ezeket a magángyakorlatnak kell pótolnia.

VI. lecke.

Sikló-védhárítások.

Sikló védhárításoknak azokat nevezzük, melyek az ellenfél vágását vagy váltó szurását akként hárítják el, hogy saját pengénk az ellenfél pengéje hosszában hátrafelé csuszván, ez által utóbbi a támadási vonalból eltávolíttatik.

A sikló védhárítással mindig vágás van összekötve, miért is az mindig előlről hátrafelé történik és a reá következő vágást megteszi; e szerint a penge ívalakban mozog, melynek fele siklásból előről hátrafele történik, másik fele pedig e vágást hátulról előre eszközli.

A sikló saját pengénk közepével történik az ellenfél pengéje gyengéjének hosszában egész a hegyén át.

Külső érintkezés.

k.

t.

Első vágás.

Sikló-első védhárítás és első vágás!

(A kard az első védhárításból hátrafelé saját bal vállunk irányában az ellenfél kardján végig siklik, és ezen mozdulat az első vágással összeköttetik.)

Első védhárítás.

*Állás! **

Sikló-első védhárítás negyed-vágás!

"	"	"	kör	"
"	"	"	harmad	"
"	"	"	másod	"

Első vágás és az
utána megfelelő véd-
hárítás.

* Úgyszintén minden következő gyakorlat után.

k.

Sikló-negyed-védhárítási másodvágás!

(A negyed-védhárításból könnyű nyomással az ellenfél pengéje ellenében siklik, és másod-vágás tétetik.)

Sikló-negyed-védhárítás első vágás!

" " " *negyed-vágás!*

" " " *kör* "

Sikló-mély-negyed-védhárítás és oldal-vágás!

(A kard könnyű nyomással harántosan lefelé visszasiklik és ezen mozdulat a vágással összeköttetik. A siklás alatt a test felső része vissza és a vágásnál újra elővételik.)

Sikló-mély negyed-védhárítás és harmadvágás!

Sikló-mély negyed-védhárítás és első-vágás!

Sikló-mély negyed-védhárítás és negyed-vágás!

Sikló-mély negyed-védhárítás és mell-vágás!

t.

Negyed vagy mellvágás és hárít a mély harmaddal.

Negyed vagy mellvágás, és a megfelelő védhárítás.

Mellvágás és hárít a másod vagy mély harmad.

Mellvágás és a megfelelő védhárítás.

Belső érintkezés.

Sikló-másod-védhárítás és első-vágás!

(Kar és kard a másodvédhárításba jő és az ellenfél kardja érintkezésénél jobb oldalra való nyomással visszasiklik, mire az első vágás következik.)

Sikló-másod-védhárítás és harmadvágás!

" " " " *oldal* "

" " " " *másod* "

Másod vagy oldalvágás.

Első védhárítás.

Másod vagy oldalvágás és a megfelelő védhárítások.

Harmadvágás.

Sikló-harmad-védhárítás és körvágás!

(Könnyű nyomással a harmadvédhárításból az ellenfél kardja ellen a magunké hátra-

k.

felé siklik és ezen mozdulat a körvágással összekötetik.)

Sikló-harmad-védhárítás és első vágás!

" " " " *harmad-vágás!*

Sikló-harmad-védhárítás és másod-vágás!

Sikló-mély harmad-védhárítás és mellvágás!

(A kard, ellenkezőleg mint a sikló mély negyednél, visszasiklik és a mellvágás végbevitetik.)

Sikló-mély-harmad-védhárítás és negyedvágás!

Sikló-mély-harmad-védhárítás és első-vágás!

Sikló-mély-harmad-védhárítás és harmadvágás!

Sikló-mély-harmad-védhárítás és oldalvágás!

A sikló-védhárításokkal összekötött vágásokat a kardfok élével is kell gyakorolni.

Külső érintkezés.

Sikló-másod ellenvédhárítás és harmadvágás!

Belső érintkezés.

Sikló-első ellenvédhárítás és első vágás!

t.

Mély negyed vagy első védhárítás.

Harmadvágás és a megfelelő védhárítások.

Oldalvágás.

Mély első vagy negyedvédhárítás.

Oldalvágás és a vágásnak megfelelőleg hárít.

Váltószúrás vagy lökvágás.

Harmad - védhárítás.

Váltó szúrás vagy lökvágás.

Első védhárítás.

Harmad-kiállítás.*k.**t.*Lökvágás vagy
váltó-szűrés.*Sikló-harmad ellenvédhárítás és harmad-
vágás!*Harmad-védhári-
tás.**Negyed-kiállítás.**Lökvágás vagy vál-
tósűrés.*Sikló-negyed ellenvédhárítás és másod-
vágás!*Másod- vagy mély
harmad-védhárítás.

Ha a sikló-negyednél és sikló-harmadnál rövidebb úton akarunk a vágáshoz jutni, akkor a siklás nem a penge hegyén át, és nem is körív alakjában történik, hanem saját pengénknek közepén való megnyomintása s egyszersmind csuszó-meghuzásból áll az, mely az ellenfél pengéjének gyengéje hosszában történik, hátulról előre.

A kar ennek kivitelénél kissé meghajlítottatik, s a penge éle az ellenfél felé van fordítva. Mihelyt ezen siklómozdulat, az ellenfél pengéjét eltávolította, akkor kinyújtatik és a vágás a legközelebb nyíló fedezetlen résbe behatol.

Ha az ellenfél, a mi első- és másod-védhárításainknak, netalán egy második alsó vágással kitért volna, s mi azt meghiúsítani akarnók: akkor azt mély negyeddel és mély harmaddal tehetjük, ha az előírt mély védhárítással az ellenfél fegyverére *erős vágást* mérünk, *de a mely vágás korlátozott s annak a megnevezett mélységen alul terjednie nem szabad.*

Külső érintkezés.*k.**t.*Első- s másod-
vágás.*Sikló-első védhárítás, mély negyedütés és
harmadvágás!*Magas negyed véd-
hárítás.

k.
Állás!

t.

Első- és másod-
vágás.

*Sikló-első védhárítás, mely harmadütés és
mellvágás a kardfok élével!*

Mély első védhá-
rítás.

Állás!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VII. lecke.

Heves védhárítások.

Gyakran előforduló eset az, a mikor az ellenfélnél fedezetlen rést óhajtanak előidézni, a megkezdendő támadás érdekében, hogy annál biztosabban felhasználhassuk azt, vagy hogy az ellenfél vágását megghiusíthassuk, úgy hogy annak pengéje saját támadásunkat meg ne zavarja: ezt elérhetjük *a heves védhárításokkal.*

Ezen védhárítások kitűnőségüknél fogva, a vímvészetben főszerepet játszanak.

Minden heves mozdulatok saját pengénk erős részével rézsútos irányban, az ellenfél pengéje gyenge részén és annak hosszában, a kard karjának érintése nélkül, történnek.

A heves védhárításnak előre kell hatnia s az arra következő vágásnak korlátozva kell lennie.

Külső érintkezés.

t.

k.

Első vágás.

Heves első védhárítás és első vágás!

(Az első védhárítás erős ütéssel annyira fel és előrefelé üttetik, hogy az ellenfél kardja hátravettetik.)

Magas negyed-
védhárítás.

Állás!

Heves első védhárítás és körvágás!

"	"	"	"	<i>harmadvágás!</i>
"	"	"	"	<i>oldal</i> "
"	"	"	"	<i>másod</i> "

Első vágás és a
megfelelő védhárítások.

Negyed-vagy mell-
vágás.

k.

t.

Heves kör- és első vágás!

(Az ellenfél vágása harántosan úgy üttetik el, hogy annak kardja jobbra oldalt és hátrafelé vettetik.)

*Állás!**Heves kör- és negyedvágás!*

" " " kör "

" " " harmad "

" " " oldal "

Első védhárítás.

Negyed-, mell- vagy kör-
vágás és a megfelelő védhárítás.

Negyedvágás.

Heves negyedvédhárítás és első vágás!

(Az ököl kis köralakú mozdulattal a váll magasságáig emeltetik, e mellett a kard hegye felemeltetik és röviden hátra vettetik, és az ütés az ellenfél kardja ellen a jobb mell irányában tétetik.)

*Állás!**Heves negyedvédhárítás és harmadvágás!**Heves negyedvédhárítás és negyedvágás!**Heves negyedvédhárítás és körvágás!*

Magas negyedvédhárítás.

Negyedvágás és a harmadvágás ellen a mély negyedvédhárítás; a másik kettő ismeretes.

Mellvágás!

Heves mély negyedvédhárítás és oldalvágás!

(A mozdulat egyenlő a heves negyeddel, csak hogy itt az ököl a csipővel egy magasságban van.)

*Állás!**Heves mély negyedvédhárítás és első vágás!**Heves mély negyedvédhárítás és negyedvágás!**Heves mély negyedvédhárítás és körvágás!*

Másodvédhárítás.

Mellvágás; a védhárítások ismeretese.

Belső érintkezés.

k.

t.

Másodvágás.

Heves másodvédhárítás és mellvágás!

(A másodvédhárítás ütőleg, azaz harántosan jobbra keresztül ütve, úgy tétetik, hogy az ellenfél kardja balra oldalt és hátrafelé essék.)

Engedés (cediren) a negyedben. («Engedés» 1. IX. lecke.)

Állás!

Heves másodvédhárítás és oldalvágás!

Heves másodvédhárítás és másodvágás!

Heves másodvédhárítás és elsővágás!

Heves másodvédhárítás és körvágás!

Másodvágás és hárít az ütésnek megfelelőleg.

Harmadvágás.

Heves harmadvédhárítás és negyedvágás!

(Az ököl kis köralakú jobbramozdításával és annak a váll magasságáig leeresztésével, a kard hegye felemeltetik és a jobb mell irányában az ellenfél kardjára üttetik.)

Engedés az elsőben.

Állás!

Heves harmadvédhárítás és elsővágás!

Heves harmadvédhárítás és harmadvágás!

Heves harmadvédhárítás és másodvágás!

Harmadvágás és a vágásoknak megfelelő védhárítás.

Oldalvágás.

Heves mély harmadvédhárítás és mellvágás!

k.

t.

(Hasonló a heves harmadvédhárításhoz, csak hogy az ököl a csípő magasságában van.)

Első védhárítás.

Állás!

Heves mély harmadvédhárítás és első vágás!

Heves mély harmadvédhárítás és másodvágás!

Heves mély harmadvédhárítás és harmadvágás!

Harmad- vagy oldalvágás;
a védhárítások ismeretesei.

Harmad-kiállítás.

Heves negyedvédhárítás és harmadvágás!

Állás!

Heves negyedvédhárítás és harmadvágás!

(A kard hegye lökvágásszerűen visszavetetik és a heves mozdulat végbe vitetik.)

Állás!

Negyedvágás.

Magas negyedvédhárítás.

A kiállásból:

Magas negyedvédhárítás.

és így tovább.

Külső érintkezés.

Heves másod ellenvédhárítás és mellvágás!

Állás!

Váltó szúrás.

Negyedvédhárítás.

Harmad-kiállítás.

Heves harmad ellenvédhárítás és mellvágás a kardfok élével!

Állás!

Lökvágás vagy váltószúrás.

Mély első védhárítás.

Negyed-kiállítás.*k.**t.*

Lökvágás vagy váltószúrás.

*Heres negyed ellenvédhárítás és
harmadvágás!*Hárít a másod magasan
tartott ököllel vagy a harmad.*Állás!*

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A lefegyverzés (Dés-armement).

A lefegyverzés azért eszközöltetik, hogy a fegyvert az ellenfél markából kisodorjuk s a küzdelemnek véget vessünk; ennek kivételére a heves mozdulatok s főleg pedig heves csavarítások alkalmazandók.

A lefegyverzés természetesen nem mindig sikerül, de ha nem is sodortatik is ki az ellenfél kezéből mindig a kard, a vívó a nyert fedezetlen rést legalább felhasználhatja; a mennyiben az ellenfél bizonyynyal elkésik a védhárítással.

Ha lefegyvereztetett az ellenfél, a győzelem ez által eldült s elmarad a további vissz-elégtételadás (Riposte). Vívóteremben a győztes fél igyekezzék az ellenfél kezéből kisodort kardot sietve felemelni és személyesen neki átnyújtani.

A lefegyverzés hatálytalanná tétetik:

1. az ökölnék laza engedése (Cediren) és
2. az által, hogy saját pengénknek felemelése, leeresztése vagy hirtelen visszavonása által az ellenfél vágásának túlajtását lehetővé tesszük.

Az előadott leczkékben jeleztük, mint kelljen és mely esetekben az engedést (Cediren), a heves mozdulatok után, megtenni.

A vágás túlajtását az ellenfél részéről könnyen előidézhetjük a heves mozdulat kikerülésével, ha csak valamennyire is kiismertük annak vímodorát. Elvonjuk ugyanis az ellenfél elől, támadásának pillanatában, saját pengénket s ugyanoly hirtelenséggel magunk használjuk fel az ellenkező oldalon támadt fedezetlen rést.

A lefegyverzés ma már minden iskolában taníttatik; az előnyök azonban, melyeket nyújt, egy vívó által sem zsákmányoltnak ki, hanem csakis mikénti tartásának tüzetesszerű kimutására alkalmaztatik.

A lefegyverzés leghatályosabban kivihető a harmad- vagy másodvágással, a másod- és körvágással való lefegyverzés szerfeletti ügyességet igényel; de főleg ügyelnünk kell, hogy a lefegyverzésnél nagy mozdulatokat ne tegyünk s az ismétlésektől óvakodjunk, mivel az ellenfél azok elől könnyen kitérhet, s a pillanatban észrevett fedezetlen rést könnyen a mi kárunkra használja fel.*

* A XVI-ik századig Frankhonban, minden párbajnál, azon eszmétől vezéreltettek az illetők, hogy az eredmény biztosítása mulhatlanul követeli az ellenfél lefegyverzését, s úgy a legyőzött a győző kegyelmének lett martaléka; a lovagias szellem maga is alélt volt szemben a megszokás ezen rossz törvényével.

A lefegyverzett s minden önvédelmi eszköztől megfosztott ellenfélnek halállal való büntetése vagy is egyszerű megölése, még a IX-ik század után is, az e korbeli erkölcsi fogalmak által szentesített szokás maradt. Csak is a XVI. századbeli műveltség és finomult erkölcsök vetettek véget az ily harcznak.

Mindamellett a lefegyverzés szokása továbbra is fentartotta magát azon különbséggel, hogy a mint az ellenfél lefegyvereztetett, s a kard az ellenfél kezébe került, az az ellenfél felé fordított markolattal, tehát a pengénél fogva adatott vissza, s ezen gyakorlat mai napig is és minden vívóteremben megmaradt. Ebből világosan kitűnik, hogy a lefegyverzésnek tulajdonképpen semmi gyakorlati haszna sincs.

VIII. lecke.

Csavarítások (Croisé).

Csavarításnak nevezetik a kard pengéjének egyes irányban való oly csavarítása, melynél az ellenfél kardpengéje gyenge részének saját kardpengénk erős részén kell nyugodnia.

Ezen pengecsavarítások az elsőből a harmadba; a másodból a negyedbe; a harmadból az elsőbe és a negyedből a másodba való átmenetekkel történnek.

A csavarítások a védhárítással köttetnek össze, melytől nevezetüket nyerték, vagy támadási mozdulatok gyanánt használtatnak fel, s felosztatnak *álló és heves csavarításokra*.

Álló csavarítások azok, melyek vagy mint védhárítások, vagy mint bevezetés valamely vágás- és szúráshoz használtatnak; ellenben *heves csavarítások* azok, amelyek a lefegyverzés céljából legközelebbi kísérlet gyanánt alkalmaztatnak.

a) Álló csavarítások.

Külső érintkezés.

k.

t.

(Kardjának gyengébb részét az ellenfél kardjának erősebb részére helyezi el.)

Negyedcsavarítás és harmadvágás!

Enged a csavarításnak és harmadvédhárítás.

Allás!

Belső érintkezés.*k.**t.*

Mint fent.

*Harmadsavarítás és mellvágás
a kardfok élével!*

Mint fent és első védhárítás.

*Állás!***Harmad-kiállás.**

Mint fent.

*Első csavarítás és másodvágás!*Mint fent és mély harmad-
védhárítás.*Állás!***Negyed-kiállás.**

Mint fent.

*Másodcsavarítás és harmadvá-
gás!*

Mint fent és harmadvédhá-
rítás.*Állás!***Külső érintkezés.**

Első csel.

*Első védhárítás, harmadcsava-
rítás és lökvágás!*

Ellen áll harmaddal és ne-
gyedvédhárítás.*Állás!*

1—2. Első és másodvágással.

*Első másodvédhárítás, negyed-
csavarítás és lökvágás!*

Ellen áll negyeddel és har-
madvédhárítás.*Állás!*

Harmad csel.

*Harmadvédhárítás, első csavarí-
tás és oldalvágás!*

Ellenáll az elsővel, és mély
harmad- vagy másodvédhárítás.*Állás!*

Negyed csel.

k.

Negyedvédhárítás, másodcsavarítás és mellvágás!

Állás!

Negyedvédhárítás, másodcsavarítás és lökvágás befelé!

Állás!

Első védhárítás és csavarító szűrés!

Állás!

Negyedvédhárítás és csavarító szűrés!

Állás!

Első másodvédhárítás és csavarító szűrés!

Állás!

Első, harmadvédhárítás és csavarító szűrés!

Állás!

t.

Negyed védhárítás.

Negyed csel.

Ellenáll a másodban és mély harmadvédhárítás.

Első csel.

Harmadvédhárítás.

Negyed csel.

Másodvédhárítás.

1—2. Első- és másodvágással.

Negyedvédhárítás.

1—2. Első- és harmadvágással.

Első védhárítás.

A csavarvédhárítások a másodból a negyedbe és az elővédhárításból a harmadba, az ellenfél kardpengéjének folytonos érintésével is megtehetők, s ez a *penge lapjával* történik, a mikor a kard hegye az ököllel egyforma magasságban, a negyednél rézsút balra a harmadnál pedig rézsút jobbra áll; az erre következő támadás azután akár vágással, akár szúrással történhetik.

Csavarítások a kard lapjával.

Külső érintkezés.

k.

t.

Első védhárítás, csavarítás a kard lapjával és negyedvágás!

Állás!

Első csel.

Első védhárítás.

1—2. Első- és másodvágással.

Első- és másodvédhárítás, csavarítás a kard lapjával és harmadvágás!

Állás!

Magas negyedvédhárítás.

b) Heves csavarítások.

Ezek saját pengénknak az ellenfél kardja hosszában mért erőteljes és sújtó mozdulattól történnek és pedig szokás szerint mindig előre.

Külső érintkezés.

k.

t.

Első védhárítás, heves csavarítás és mellvágás a kardfok élével!
(Átmenet a heves harmadba.)

Állás!

Első csel.

Első védhárítás.

1—2. Első- és másodvágással.

Első- és másodvédhárítás, heves csavarítás (Átmenet a heves negyedbe.) és harmadvágás!

Állás!

Magas negyedvédhárítás.

Negyed csel.

Negyedvédhárítás, heves csavarítás (Átmenet a heves másodba.) és mellvágás!

Állás!

Mély negyedvédhárítás.

*k.**t.*

1—2. Negyed- és harmadvágással.

*Negyed- és harmadvédhárítás,
heves csavarítás (Átmenet a heves
körbe.) és másodvágás!*

Állás!

Mély harmadvédhárítás.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

IX. lecke.

Az engedés (Cediren).

Engedni a vívásnál annyit tesz, mint az ellenfél erős szúrásának vagy valamely heves mozdulatának, az ökölnék fordulatával és saját pengénk eléje tartásával (de minden csavarítás kizárásával) engedni, s ily módon a támadást kikerülni.

Az eredeti állásban, a külső oldalra irányult szúrások és heves mozdulatok, az ily engedéssel a negyedben, a belső oldalra irányzottak pedig a harmadban védhárítandók és pedig kinyújtott karra, s a penge hegyének az ökölnél magasabb tartása mellett.

A felső kiállásokban, vagyis a negyed- és harmadban az engedés a belső oldalon történik, magas negyedben jobbra és oldalvást hátrafelé tartott pengével és a külső oldalnál magas harmad- vagy első védhárításban.

Külső érintkezés.

k.

t.

Szúrás.

Engedés a negyedben és szúrás!

Magas negyedvedhárítás.

Állás!

Belső érintkezés.

Szúrás.

Engedés a harmadban és szúrás!

Harmadvedhárítás.

Állás!

Harmad-kiállítás.

Szúrás.

Engedés az elsőben és szúrás!

Első védhárítás.

Állás!

Negyed-kiállítás.*k.**t.*

*Engedés a magas negyedben és
szűrés!*

Másodvédhárítás.

Állás!

Ilyenformán jönnek itt a heves védhárítások és a heves csavarítások leczkéi is alkalmazásba.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

X. lecke.

Vas-csapások. (Battements.)

A vascsapások nem egyebek, az ellenfél pengéjére irányzott erőszakos támadásoknál vagyis cseleknél, a végből, hogy azt helyzetéből kiverjük; és hogy az ellenfelet oly mozdulatok megtételére csábítsuk, melyeket saját céljainkra szándékozunk felhasználni s egy az ellenfél pengéjére mért erős vágásból állanak. Az ily váratlan erős ütés önkénytelen és pillanatnyi megrettenést, megszeppentést szül, miáltal természetesen fedezetlen rés nyílik, mely a mint egy pillanatban támadt, éppen oly hirtelenséggel fel is használható.

Nagyon jó eredménynyel alkalmazhatók az ily vascsapások ellenében az áttétel és a váltókkal kapcsolatban kivitt visszavágások; de ha ezek elmulasztatnak, nem marad egyéb hátra a védhárításnál.

A vascsapásoknak tulajdonképen csakis támadásoknál s azon esetben kell alkalmaztatniok, ha az ellenfél kinyújtott kiállást foglalván el, kardjának hegyét fenyegetőleg felénk irányozza, vagy ha az ellenfél pengéje csellel helyzetéből ki nem hozható.

Kezdők, vagy elméletileg nem iskolázott vívók által gyakran, sőt majdnem minden támadásnál használtatnak a vascsapások; habár az ellenfél által elfoglalt kiállítás nem is szolgáltat rá okot, s csakis hogy látszólag magok veszélyeztetése nélkül vihessék keresztül azokat.

Ezen vascsapások alkalmazása azonban, — eltekintve attól, hogy azon esetre, ha az ellenfél csak legkisebb részben is megsejti, miszerint vascsapást készül a másik ellene mérni, ő egyszerűen engedéssel (vagy kitéréssel) nem csekély veszélyt idézhet elő, — határozottan elvetendő.

A szó valódi értelmében vívónak, mindenkoron elegendő esz-

közök állanak rendelkezésére, hogy támadását hathatósan érvényesíthesse.

A vascsapások

a) rövidekre és
b) erősekre } osztatnak.

és az egyidejűleges előrehajlással, a penge élével, valamint annak fokával egyaránt keresztül vihetők.

A rövid vascsapásnak főleg az a célja, hogy a szándékolt vágásnak fedezetlen rést nyisson; az erős vascsapás pedig nem egyéb a heves védhárításnál és heves csavarításnál, vagyis a lefegyverzés megkísérlésénél, mely az ellenfél kiállításának irányul de úgy, hogy az ellenfélnek ne maradjon védállás foglalására ideje, az az nehogy az éles vascsapást kikerülhesse s abban a pillanatban maga tehesse meg a támadást.

a) Rövid vascsapások.

Külső érintkezés.

k.

t.

Csapás és mellvágás a kardfok élével!

Engedés a negyedben.

Állás!

Csapás és lökvágás befelé!

A csapás után a második védhárítás, a lökvágást a mély harmaddal hárítani.

Állás!

Körccsapás és oldalvágás!

Engedés a harmadban.

Állás!

Körccsapás és lökvágás kifelé!

Első és mély negyed védhárítás.

Állás!

Belső érintkezés.

Másodcsapás és mellvágás!

Engedés a negyedben.

Állás!

Másodcsapás és körvágás!

Mély negyed védhárítás.

Állás!

Másodcsapás és lökvágás befelé!

Másod- és mély harmadvédhárítás.

Állás!

Harmad-kiállás.

k.
Csapás és negyedvágás!

Állás!

Csapás és lökrágás befelé!

Állás!

Negyedcsapás és harmadvágás!

Állás!

Negyedcsapás és lökrágás kifelé!

Állás!

t.
Engedés az elsőben.

Harmad- és negyed-védhárítás.

Engedés a magas negyedben.

Negyed- és harmad-védhárítás.

és így tovább.

A rövid vascsapások csel és több vágás által követve is történhetnek, például:

Külső érintkezés.

k.
Mell csel, másodcsapás és mellvágás!

Állás!

1—2 Első és másodvágással, körscapás és oldalvágás!

Állás!

t.
A csel elháríttatik az elsővel, és az ellenfél csapása után történik az engedés a negyedben.

Első- és másod-védhárítás és azután engedés a harmadban.

és így tovább.

b) Erős vascsapások.

Kardérintkezés nélkül.

(Előkészület a kinyújtott másodban.)

Heves negyed- és harmadvágás!

Állás!

Heves negyed és lökvágás kifelé!

Állás!

Harmad-kiállás.

k.

t.

(Előkészület a harmadban.)

Heves kör és körvágás!" " " *oldalvágás!*" " " *lök " befelé!*" " " " " *kifelé!*" *másod* " *első* "" " " *mell* "" " " *lök " kifelé!*" " " " " *befelé!*

} Másod-kiállítás.

(Előkészület a harmad-kiállításban.)

*Heves negyed- és harmad-vágás!**Negyed a kard lapjával és harmad-vágás!**Heves kör és harmad-vágás kanyarulattal jobbra!*

(Előkészület a rövid másod.)

Kinyújtott magas első kiállítás.

(Az ököl az arcz előtt, a kard hegye előre felé áll.)

Előnyújtott magas első kiállítás, leeresztett testállással.

*Heves kör és körvágás!**Állás!*

Magától értetik, hogy itt a vascapások után is alkalmazhatók a cselek.

Minthogy pedig az erős csapásoknak (mint az előzményileg említve lett) előkészíttetniök kell, azért azoknak kivitelében nem szükségeltetik a pengének egyébkénti emelintése, azért azoknak kivitele is az előkészület szempontjából kell hogy történjék.

Ha azt akarjuk, hogy ellenfelünk erős csapásunk elől kitérjen, akkor sujtva vágunk, de a korlátozott kardütéssel; minek az a következménye, hogy az ellenfél támadó vágását elhárítjuk s a legközelebb nyíló fedezetlen részbe vágunk.

Az ellenfél vascapásait kikerülhetjük akár a penge felett, akár alatt véghez vitt váltóval, s rendszerint vágás vagy szúrással kapcsolatban.

XI. lecke.

Visszvágások (Riposte).

Visszvágásnak nevezzük a védhárításból a támadásba való leggyorsabb, csakis pillanatnyi átmenetelt; s így a megejtendő vágásnak is, a mennyire csak lehetséges, folytatva kell történnie. Ebből azon szabályok vonhatók le, hogy a visszvágásokat *mindig a legközelebbi fedezetlen rés ellen* kell intézni.

Minél gyorsabb a visszvágás, hihető, hogy annál valószínűbb lesz a támadás sikere is.

A visszvágások legbiztosabb módja az ellenfél magunk veszélyeztetése nélküli megsebzésének s jó és veszedelmes vívóra hagy következtetni, ha valaki bevárja a támadást s csakis a visszvágásokra szorítkozik, mert az ellenfél támadásának bevárása hideg és nyugodt elhatározást, az ellenségnek éles megfigyelését hagyja fel-tételezni, valamint a megfelelő ellenállások gyors megválasztására és ismeretének képességére hagy következtetni.

Külső érintkezés.

k.

t.

Első védhárítás és másod-vissz-vágás!

Mély harmad-védhárítás.

Állás!

Első védhárítás és harmad-vissz-vágás!

Első védhárítás és első visszvágás!
" " " *negyed vissz-vágás!*

Első védhárítás és kör-visszvágás!

Első vágás és az ellenfél visszvágása után a megfelelő védhárítás.

A jelzett módon a visszvágások, a mester által kivitt negyed és körvágás után, minden fedezetlen résbe vezethetők.

Belső érintkezés.*k.**t.*

*Másod-védhárítás és másod-vissz-
vágás!*

Másodvágás.

Másod-védhárítás.

Állás!

*Másod-védhárítás és harmad-
visszvágás!*

*Másod-védhárítás és első vissz-
vágás!*

*Másod-védhárítás és negyed-vissz-
vágás!*

*Másodvágás és a megfelelő
védhárítás.*

és így tovább.

Külső érintkezés.

1—2. Első és másod-vágás-
sal.

*Első-másod védhárítás és lök-
visszvágással!*

Mely harmad-védhárítás.

Állás!

s így tovább a cselek.

Belső érintkezés.

1—2. Másod és első vágás-
sal.

*Másod-első védhárítás és negyed-
visszvágás!*

Negyed-védhárítás

Állás!

így tovább.

Külső érintkezés.

Első vágás.

*Első védhárítás, 1—2 másod és
első visszvágással!*

Másod és első védhárítás.

Állás!

k.

t.

*Első védhárítás, 1—2 másod és
negyed-visszvágással!*

*Első védhárítás, 1—2 másod és
körvisszvágással!*

Első vágás és a megfelelő
védhárítás.

Belső érintkezés.

Másodvágás.

*Másod-védhárítás, 1—2 első és
másod-visszvágással!*
Állás!

Első és másod-védhárítás.

s így tovább.

Vissz-szúrások.

Első védhárítás és vissz-szúrás!
*Harmad-védhárítás és magas
vissz-szúrás!*

Mozdulatok és ellenmoz-
dulatok ismereteseek.

s így tovább.

Mennyiben a sikló és heves védhárítások mindig vágással kapcsolatban történnek, s a védhárítás módja által a visszvágás készítetik elő, azért az erről szóló lecke itt ismétlendő.

Általában minden eddig itt előadottakból szükséges e helyütt a gyakorlati ismétlés; a mennyiben igen fontos szabály az, hogy minden vágást, mihelyt az védhárítva felfogatott, a védhárítás álláspontjáról haladéktalanul viszonzni kell.

XII. lecke.

Ismétlések. (Reprise.)

Ismétlő vágásnak az neveztetik, mely még a kitörésbeni időzés alatt a legközelebb nyíló fedezetlen résznek irányoztatik, melyet az ellenfél felfogott bár, de közvetlenül utána nem megy át támadásba.

Azon pillanatban a mint az ellenfél védhárít, a test felső része annyira hátra hanyatlik, mintha az állásba akarnánk visszahelyezkedni; míg a jobb kar egyidejűleg mérsékelt hajlásban marad s a penge kissé visszavonatik. Ezen előkészületből következik azután a második vágás.

Az ismétlések kivitelénél azonban előbb meg kellett győződ-nünk a felől, hogy az ellenfél az általa tett támadásnál vagy éppen nem, vagy csak elkésve idővesztéssel tette meg az ismétlő vágást. Továbbá az ismétlések oly vívók ellen alkalmazandók, melyek minden támadásnál vissza szokták vonni testüket, csakhogy a támadást kikerüljék; ezek aztán a mi látszólagos hátrálásunkkal becsaltnak az állás helyzetébe s megkapják, mihelyt testüket előtolták, az ismétlő vágást.

Csupán kezdők, vagy minden szakszerű ismeretek nélküli vívók halmoznak meggondolatlanul minden nem sikerült, vagy visszautasított támadás után vágást vágásra, mintegy azon hitben, hogy ez által ismétlő vágásokat intéztek. Az ily vírendszereknél azután a valódi víművészet elveinek el kell veszni.

Külső érintkezés.

k.

t.

Első vágás és első ismétlés!

Első védhárítás.

“ “ “ “ “ a kard-
fok élével!

“ “

Első vágás és negyed ismétlés!

Első és negyed-védhárítás.

k.

Első vágás és negyed ismétlés a kardfok élével!

Első vágás és második ismétlés!

" " " *harmad* "

" " " *lökívágás* "

" " " *váltószúrás* "

A negyed- mell- és körívágás utáni ismétlések hasonlóak az előbbiekhez.

t.

Első és negyed-védhárítás.

" " " "

" " *másod* "

" " *harmad* "

" " *mély negyed-védhárítás.*

Első és második-védhárítás.

Belső érintkezés.

Másodívágás és második ismétlés!

" " " "

a kardfok élével!

Másodívágás és harmad ismétlés!

" " " *első* "

" " " *negyed* "

" " " *kör* "

" " " *lökívágás* "

" " " *másod-szúrás ismétlés!*

Másodívágás és váltó-szúrás ismétlés!

Másod-védhárítás.

" "

" *és harmad védhárítás.*

" " *első* "

" " *negyed* "

" " *mély negyed védhárítás.*

Másod és mély harmad-védhárítás.

Másod-védhárítás.

" *és első védhárítás*

s így tovább.

Külső érintkezés.

Első vágás és 1—2 második és első ismétléssel!

Állás!

Első-másod-első védhárítás.

és így tovább.

Belső érintkezés.

Másodívágás és 1—2 első és második ismétléssel!

Állás!

Másod-első-másod-védhárítás.

és így tovább.

A vágásnak az ismétléssel való egybekapcsolása igen változatos; a tanuló az előbbi leczkékben előadottakat azon módon fogja itt alkalmazásba hozni, a mint az a jelen leczkében jelezve lett.

Az ismétlések, kivált eleinte, a kezdőkre nézve igen nehéz kivitelűek; mivel az ismétlésnél teendő testmozdulat, — a kitörésnél szükséges test hátradülése és a pengének egyidejű visszavonása, mely mozdulatnak cselt kell képeznie, — csak hosszas gyakorlat és ismételt tanulmány által érhető el.

Az ismétlések a cselek osztályába tartozván, annál fogva azoknak megtanulása igen nagy fontosságú, miért a begyakorlásukra is a legnagyobb szorgalom fordítandó.

XIII. lecke.

Megelőző vágások és szúrások. (Tempo.)

Előző (Tempo) vágások, vagyis az ellenfél vágásait megelőző vágások kétféleképen jönnek létre, és pedig:

a) ha az ellenfél támadásába rövidebb készüllettel közbevágunk és

b) ha a megtámadott testrészt a támadás köréből kivonjuk, s egyidejűleg vágást vagy szúrást intézünk az ellenfél legközelebbi fedezetlen részébe.

Az előző vágásoknak röviden, gyorsan és félénk kétkedés nélkül kell történniök.

Előző vágások az állásban hátralepéssel történnek, a visszavágások elleniek pedig részint kanyarodással, részint pedig a kitérésnek oly kiemelésével, hogy innen a hátrahajlás vagy a hátralepés könnyen kivihető lehessen.

Az előző vágások, az egyszerű vágás ellenében épen úgy alkalmaztatik, mint a csellel kapcsolatos vágások ellen; ez utóbbi esetben az első csel ellentállással védhárítatik, a második pedig előző vágással.

Előző vágások heves vagy sujtó védhárítások ellenében ezen védhárítások előli kitérés, a pengének átemelése vagy mellőzése által történnek.

Minden előző vágásoknál azonban állania kell azon alapelvnek, hogy csak az ellenfelénél gyorsabb mozdulatokkal érhetjük el a célt és hogy a testnek mindig fedezve kell maradnia.

Előzetes vágások — melyek jó eredmény valószínűségével nem bírnak — mindig mellőzendők.

Az előzetes vágások helyes és ügyes alkalmazása, minden vigyázatlan s előre nem látó ellenfélre elháríthatlan veszélyt hoz s mihamar vikiéptelenné teszi azt, mivel ezen vágások többnyire a karra irányoztatnak.

Megjegyzendő azért is, hogy az előzetes vágásoknak értelmes keresztülviteléhez, a kéznek biztosságára, rendkívüli gyorsaságára és művészi jártasságra van szükség, s azért soha sem tévesztendő szem elől a vívművészetnek azon alapelve, hogy *a jó védhárítások és biztos visszavágások a rivás főalaptételeit képezik.*

a) Megelőző vágások és szúrások.

Külső érintkezés.

k.		t.
Harmad	{ előző vágás !	Első és negyedvágás ellen.
Negyed		
Kör		
Első	{ előző szúrás !	
Kör		
Állás !		
Első	{ előző vágás !	Mellvágás ellen.
Negyed		
Kör		
Másod		
Első	{ előző szúrás !	
Kör		
Állás !		
Első	{ előző vágás !	Körvágás ellen.
Negyed		
Kör		
Másod		
Első	{ előző szúrás kanya-	
Kör		
rulattal jobbra !		
Állás !		
Első	{ előző vágás !	Lökvágás ellen.
Negyed		
Kör		
Állás !		

Lökvágás befelé.

Ellen-lökvágás kanyaru-
lattel balra !

k.

t.

(Kikerüli a lökvágást és
lökvágás kifelé vág.)

Állás!

Belső érintkezés.

<i>Negyed</i>	}	<i>előző vágás!</i>	}	első és harmadvágás ellen.
<i>Harmad</i>				
<i>Másod</i>				
<i>Első</i>	}	<i>előző szúrás!</i>		
<i>Kör</i>				

Állás!

<i>Első</i>	}	<i>előző vágás!</i>	}	oldalvágás ellen.
<i>Másod</i>				

Állás!

<i>Harmad</i>	}	<i>előző vágás!</i>	}	másodvágás ellen.
<i>Másod</i>				
<i>Első</i>	}	<i>előző szúrás!</i>		
<i>Másod</i>				
<i>Kör</i>				

Állás!

<i>Első</i>	}	<i>előző vágás!</i>	}	lökvágás ellen.
<i>Negyed</i>				

Állás!

Lökvágás kifelé.

*Ellen-lökvágás kanyarulat-
lattel jobbra!*

(A külső lökvágás belső
lökvágással mint megelőző
vágással kikerülendő.)

Állás!

A vágásokat a kardfok élével is kell gyakorolni.

b) Megelőző vágások a visszvágások (szúrások) ellen.

k.

t.

Negyedvágás!

Másod	}	előző vágás!	}	Első visszvágás ellen.
Kör				
Első	}	előző szúrás!		
Kör				

Állás!

Negyedvágás!

Első a kardfok élével	}	előző vágás!	}	Negyed-visszvágás ellen.
Negyed " " "				
Kör " " "	}	előző szúrás kanyaru- lattel jobbra!		
Negyed				
Kör				

Állás!

Negyedvágás!

Első a kardfok élével	}	előző vágás!	}	Kör visszvágás ellen.
Negyed " " "				
Másod " " "	}	előző szúrás kanyarulattal jobbra!		
Első				
Kör				

Állás!

1—2 Első és másod-vágással!

Harmad a kardfok élével	}	előző vágás!	}	Első visszvágás ellen.
Másod " " " "				
Kör " " " "	}	előző szúrás kanyarulattal balra!		
Első				
Kör				

Állás!

1—2 Első és másodvágással!

Harmad a kardfok élével	}	előző vágás!	}	Oldal-visszvágás ellen.
Másod " " " "				
	}			

Állás!

1—2 Első és másod-vágással!

Harmad a kardfok élével	}	előző vágás!	}	Másod-visszvágás ellen.
Másod " " " "				
	}			

Állás!

XIV. lecke.

A fél és zárt távolságban magatartás.

A fél és zárt távolságokban a vágások és védhárítások már ki nem vihetők úgy, mint azt az előbbeni leczkékben előadtuk, mivel éppen az állás maga már korlátozottabb.

a) Fél távolságban.

A vágások féltávolságban úgy a kard élével, mint annak fokával és az ökölnek egyidejű visszavonása mellett, akként intéztetnek, hogy azok rendszeren hirtelenebbül rövidebbekre szabotnak ki.

A negyed és harmadvágás a kard lapjával történik, az első és másodvágások röviden veendők. A másod rövid vágásnál a kar úgy nyúlik előre és lefelé, hogy az ököl a jobb csípő felé áll, mialatt a penge hegye az ellenfél mellének van irányulva.

A mely negyed és mely harmad különösen alkalmasak a féltávolságban vívásnál.

b) A zárt távolságban.

Ezen viállásban a két ellenfél kardjának markolata, illetve a kard kosara egymáson fekszik; éppen azért

ezen állásban azon mozgató erőt, mely a kardot minden irányban kormányozza, kell hatalmunkba kerítenünk, ez pedig úgy történhetik, hogy az ellenfél előkarját vagy öklét saját karunk azonos részeivel nyomjuk, vagy saját öklünk csuklójának fordulata által az ellenfél öklét a miénkkel uraljuk és tehetetlenné teszszük.

Ezen tengelyfordulat az ököl csuklójában mindig az ököl állása után alkalmazkodik, mint a hogy az alsó kiállásoknál való összeütközéskor magát a zár távolságban találja, t. i. az első és másodikban, az ököl és penge ugyanazon az oldalon marad, s

utóbbi a sikló védhárítások módjára a felső állásba hozzátik. A felső kiállásnál, vagyis a negyed- és harmadban következik a tengely fordulása belülről a külső rész felé és megfordítva, mialatt a pengével egyidejűleg a lökvágás az ellenfél kardjának megkerülésével (vagyis változásul) történik.

Így fog aztán a csukló tengelyének az elsőből a negyedbe, a másodból a harmadba, a negyedből a harmadba és a harmadból a negyedbe való fordulása befejeztetni.

Mindezen állásokban az ököl mélyen, a penge meredeken felfelé élével az ellenfél felé van irányozva.

Az előbb nevezett védhárítások *erőszakolt védhárításoknak* neveztetnek és mint ilyenek erőszakkal, t. i. az ellenfél öklének lenyomásával vitetnek keresztül.

A védhárítások megnevezése.

<i>Első</i>	}	<i>erőszakolt (forcirte) védhárítások.</i>
<i>Másod</i>		
<i>Harmad és</i>		
<i>Negyed</i>		

Az erőszakolt védhárítások az által is előidézhetők, hogy fél-távolságban kiállva egyik kardkosarat a másikhoz visszük s egy mozdulattal a csukló tengelyének fordulását előidézzük.

Sikerült kar vagy ökölnek lenyomása után lovagiatlanság lenne a támadás további folytatása; s az érdemleges vágás ekkor csupán a földön jelzendő.

A leczkékben előterjesztett gyakorlatok — ha a kitűzött czélt el akarják érni — az előadott rendszeres sorrendben viendők keresztül.

Ezen módszer gyakorlati tapasztalatra van fektetve; magától értetvén, hogy a gyakorlatok mindig a szükséges elméleti oktatással kapcsoltatnak össze.

KARVÉD-(MANCHETT)-VIVÁS.

A *karvéd-vívás* — a legtöbb vívó kedvencz gyakorlata — alapjában véve inkább kardjátéknak mondható sem mint vívásnak, mely által szabályszerű kezelés mellett, mindenesetre az éles tekintet fejlődik és a csukló gyors vágások kivitelében hajlékonyná válik, de az előnyöket, melyeket ez nyújt, többszörösen felül mulják, a rendszer és módozatok, melyekkel a karvéd-vívás gyakoroltatik.

A karvéd-vívásnál csakis a *kar és kéz sérülése czéloztatik*.

Az ellenfelek elfoglalják a szükséges távolságot, melynek elhagyása vagy a *kitörés mindkét fél részére tiltva van*.

A kitörés nem csak hogy szabályellenes, de könnyen megeshetik, hogy a kéznek irányzott vágás az ellenfél váratlan kitörésénél annak fejét vagy arczát érheti.

Miután a karvéd-vívásnál sem az előhaladás, sem a kitörés megengedve nincsenek, azért sok karvéd-vívó nem is használ védhárítást az ellenfél vágásai ellen, hanem egyszerűen elvonulnak azok elől kitérés által (lásd Cavation), legyen bár a kardnak emelintése, lesülyesztése vagy visszarántásával. Minden ügyességek a kéznek hirtelen visszarántásában áll. Ők nemleges hárítással védekeznek, a kéz vagy kar ellen irányzott vágások ellenében, melyeket bizonynyal ki nem kerülendettek, ha hogy rendszeres védhárítással védekeztek volna.

A folytonos kitérésben áll a karvéd-vívó nagy hibája, de a mely kitérés az összeütközés és komoly viadalnál oly kitünővé válik.

Miután az összeütközésnél a kéz kitérése vajmi keveset használ, azért az ezen vímodorhoz szokott vívók kikerülhetlen veszélynek teszik ki magukat, a mennyiben az erős védhárításhoz nincsenek szokva.

Az ily vívók erősebb megtámadtatás esetén és ellenében is szokásuk rabjai maradnak, s igyekeznek a pengének visszarántása, vagy testük ügyes kitérésével az ellenfél vágását kikerülni.

Ha már gyakorolni ohajtjuk a karvéd-vívást, akkor fel kell minden vágást fognunk kellő védhárítással és ovakodjunk elvből a kéz visszarántásától, és igyekezzünk lehetőleg folyton úgy előző vágásokat valamint visszavágásokat minden védhárítás után kivinni, mellőzvé, minden verekedéshez, illő közbe vágást; továbbá kerüljünk minden karok és pengével való nagyterjedelmű mozgásokat; hanem ellenkezőleg, minden vágást igyekezzünk a kéz csuklójából könnyedén és röviden megtenni, hogy így a penge forgatásával valami hasznos czélt érjünk.

a) Karvéd-kiállítás.

A kiállásnak nincs semmi szabálya, az mindig az ellenfélhez alkalmazandó, ámbár a *harmadban karvédállásnak* mindig elsőbbség adandó; azonban kinek szabadságában áll egyik állásból a másikba való átmenetel, már csak azért is, hogy az ellenfélnek támadásai megfontolására és átgondolására idő ne engedessék.

A lábak és test felső részének állása a szokott közönséges eredeti állás.

A kard tartása. (L. 30. ábra.) A kard úgy markoltatik meg, hogy a kis ujj a kardmarkolatot a kosárral összekötő csúcsponjtján fekszik, a többi ujjak pedig mellé sorakoznak, miglen a hüvelyk a markolat gerinczén nyúlik el. Az ököl lefelé fordított ujjakkal a hónalj magaslatán áll, s a kar kissé meg van hajolva és pedig olyformán, hogy a kardkosár a kéz elejét kissé fedezi, a penge pedig hegyével az ellenfél jobb szemének van irányítva.

b) A vágások.

A vágások az összeütközésnél használtakhoz hasonlóak, főszabály maradván azonban az: hogy a vágásoknak húzva kell történniök, úgy hogy ha az ellenfél azok elől kitér, a lehető leggyorsabban fedezhessük magunkat, vagy az ellenfél visszavágása ellenében a védhárítást még ideje korán használhassuk; továbbá a vágásoknak itt különösen korlátozottaknak kell lenniök, mert minden túlhajtott vágás nagy fedezetlen rést hagy maga után, melyet csak a kevéssé gyakorlott vívó is nem fog felhasználatlanul hagyni.

Úgy mint a rendes vívás a karvéd-vívásnál is minden vágások a test ismert és előírt részei ellen intéztetnek, csupán az jegyeztetik még meg, hogy minden vágás után, talált legyen az bár, vagy nem: a fedezett állás foglalandó el, vagy pedig az illető védhárítás viendő sietve keresztül.

c) A védhárítások.

A kardvéd-vívásnál pusztán az ököl gyors fordulataiból vagy a kardkosárnak az ellenfél vágása elébe való tartásából állanak, a mennyiben ugyanis minden vágások csakis a kardkosárral fogatnak fel, mivel a vágások a pengének gyöngé részével s nem oly erővel intéztetnek, mint különben más vívódnál szokás. Az ököl nyugton helyén marad a védhárításnál, s csak az ököl fordíttatik meg annyiszor a mennyiszer, megfelelőleg a vágások elébe.

A védhárítások:

Harmad.

Negyed.

Magas harmad.

Másod.

Harmad: Ha a fedezetnek biztos tudatában vagyunk, nyugodtan kell maradnunk a kiállásban, s legfőlebb az öklöt fordítjuk a veszélyeztetett oldal felé.

Negyed: A védhárítás pusztán az ökölnek és a kardkosárnak gyors befelé fordítása által történik, a nélkül, hogy a harmadállást elhagynánk.

Magas harmad: A kiállásból az ököl csupán csuklójában fordul felfelé hajlítottatik, mely mozdulatnál a kardkosár kevéssel feljebb áll, mint a harmadnál. Ezen csekély mozdulat teljesen elegendő mindennemű vágások felfogására.

Másod: Az ököl csuklóban lefelé hajlítottatik s ily módon minden alulról intézett vágásokat felfogja a kardkosár.

Mint a magyarázatból kitűnik, ezen négy rendbeli védhárítások csak annyiban hasonlítanak a vívskola első leczkéjében előadott védhárításokhoz, hogy mint amazok, úgy ezek is ugyanezen oldalt fedezik és ugyanazon vágásokat fogják fel.

d) Cselek.

A karvédvívásnál csupán egyszerű cselek használtatnak, a kettős cselek itt már hátrányosak lennének.

Példák :

1—2 negyed és harmad ellen !

A negyed a penge fokának élével és áthatolással vágatik, s a jól korlátozott vágás kifelé irányoztatik.

1—2 másod és harmad ellen !

Másodvágás után a kar mellett hatolva, a harmadvágás a penge fokélével keresztül vitetik.

1—2 harmad és másod ellen !

A harmadvágás a kar mellett elhalad és a csuklónak hirtelen felfelé csavarodásával, a vágás alulról, a kardfok vagy hátélével megtéttetik.

Ilyes cselek számtalanok, s az illető leczkékből kiki meríthet elegendő példákat, további újak alkotásához és gyakorlásához.

e) A sikló és heves mozdulatok

itt szintén alkalmazhatók lévén, kiki gyakorolhatja azokat.

f) A visszvágások

pedig szorgalmasan alkalmazandók, a mennyiben a jelen ví mód-nál a visszvágások előnyösebbek a támadásoknál.

g) Megelőző vágások

itt gyakrabban alkalmaztatnak mint az összeütközésnél.

Minden kapott vágás a szokásos «talált» (touche) szóval jelzendő.

OSZTAG-(COLONNE)-GYAKORLATOK.

Legcélszerűbb, ha a tanítvány a vimesterrel szemben áll, vele tanulja a leczkét, s a mester minden figyelmét tanítványára fordítja.

Ha azonban a tanóra alatt sok tanítvány van csoportosulva, a mi viiskolákban rendszerint megszokott történni, akkor a többiek, ha a mester esetleg csak egygyel akarna foglalkozni, hosszú tétlenségre lennének kárhoztatva; azért szükséges, hogy több vagy valamennyi tanítvány foglalkoztassék, vagy leczkéztessék egyszerre, s hogy mi módon történjék az, az előbbi leczkékben ki lett tüntetve.

A leczkék természetesen úgy történjenek, hogy a tanítványok egymás ellen és kölcsönösen felváltva tanulják a támadó és védő szerepeket, s ezt addig gyakorolják, míglen mindannyian a kellő képzettséget és ügyességet el nem sajátították.

Minden lecke után, a mester vagy helyettesének vezénylese mellett, ezen leczkék, egy vagy több páronkint, mintegy tagonkint folytatandók a gyakorlatok és az utóbbi leczkék begyakorlása után mindig előveendők az előbbeni leczkék gyakorlatai, hogy így a tanítványok önkéntelenül is saját fogalmaik szerint is tanuljanak magoktól újabb meg újabb vímozdulatokat vagy víműveleteket alkotni és kivinni.

Az ellenfelek arcélállásban akként állanak egymással szemben, hogy minden két vívó közötti távolság és egymás melletti területi hézag pontosan megtartassék; az osztagok egyik fele «*első*», a másik fele «*második*» tagnak neveztetik.

A vezényszóra :

Vívni állás!

A két tag állást foglal külső érintkezéssel.

A következő mozdulatok a mester jelzése vagy vezényszavára történnek, például :

Jelszó :

Első tag, első vágás !

Második tag, heves első védhárítás és negyed visszvágás !

Első tag, negyed védhárítás !

Vezényszó :

Első tag — Egy !

Ezen vezényszóra a mozdulat az első tag által megkezdetik és mind a két tag által keresztül vitetik.

Ezen testmozdulatok az összes tanítványok által egyidejűleg és hasonló módon vitessenek keresztül.

Ugyanezen gyakorlatot aztán megkezdi a másik tag azon jelszóra :

Második tag, első vágás !

Első tag, heves első védhárítás és negyed visszvágás !

Második tag, negyed védhárítás !

és vezényszóra :

Második tag — Egy !

A tagonkénti gyakorlat bevégezése után az :

Oszlás !

vezényeltetik, mire az oszlás a tudvalevő módozatok közt megtörténik.

III. FEJEZET.

I. A tisztelgés. II. Az oszlás. III. Az összeütközés. IV. A párbaj.
V. Ví-szabályok.

Országos Széchényi Könyvtár

I. A TISZTELGÉS.

A tisztelgés egyszerűen és pusztán az illem cselekménye és követelménye, de a mely épen azért s e czélból a viiskolákban is előadatik, különösen minden összeütközés előtt vagy dísz-vívóknál van helyén.

Megkülönböztetjük azonban:

a) a Nagy és	} tisztelgést.
b) a Kis	

a) A nagy tisztelgés.

Nagy tisztelgést használunk a díszvívásoknál azon vezényszóra:

Tisztelgés — Állás!

Az elfoglalt viállás után kettős dobbantás történvén, a jobb láb a balhoz sorakoztatik félarczállásban (Profil) s elővágással megmérietik a kölcsönös távolság, míglen az ellenfél elővédhárítással felfogja a vágást s előre vagy hátra lép, a mint azt a teljes távolság követeli.

Erre ismét a félarcz-állás (Profil) foglaltatik el, s az üdvözlés mindkét fél által jobb, bal és közép irányban megtéetetik, és pedig:

A kivont kard felemeltetvén, úgy fordíttatik meg, hogy a markolat a mell bal felén nyugodjék, s a markolat balról kifelé áll, s a hüvelykuj a markolat belső oldalán felfelé támaszkodik, míglen a kéz könyökig a testhez simúl.

Erre a kard — természetesen kinyújtott karral — úgy vitétik a jobb oldalra, hogy a markolat kosárja a jobb láb tomporája felé van fordítva, s egy tenyérnyire attól távolabb tartatik, s a pengének hegye pedig egy arasznyival a jobb lábujjak felibe helyeztetik.

Ha vendégek vannak jelen a vívó teremben, akkor az üdvözlés a következőképen történik:

Az első üdvözlés illeti a jelenlevő rang, kor vagy egyébkénti érdem szerint megkülönböztetendő egyéneket, minélfogva az üdvözlés első sorban azok felé irányozandó; a második üdvözlés az ellenkező oldalnak, a harmadik pedig az ellenfélnek adatik.

Ha a nézők legtekintélyesebbje a tisztelgő háta megett vagy oldalvást úgy áll, hogy őt nem láthatja, az esetben felé kell fordulnia a vivónak az üdvözlés illemszerű megtétele végett.

Az állam legfőbb hadura — ő felsége személyét egy magában vagy annak családtagjait háromszoros tisztelgés illeti meg.

A harmadik üdvözlés után mindkét fél viállásba helyezkedik, s az, ki a távolságot elfoglalta, a következő *vágásokat* intézi, ugyanis:

Első

Kör

Harmad

Másod

Lökrágás (külső érintkezésből)

Lökrágás (belső érintkezésből)

Váltó-lökrágás (külső érintkezésből)

Az ellenfel (vagy a másik tag) védhárításai pedig ezek:

Első

Mély negyed

Harmad

Másod

Mély harmad

„ *negyed*

Első és

Mély negyed

védhárítások.

Mindezen mozdulatoknak nemével a delies könnyedségnek, jó izléssel, ügyesség- és tökélylyel teendők meg, olyannyira, hogy a test legegyszerűbb mozdulataiból is kitessék a művészileg gyakorlott vivó.

Mihelyt a viállást elfoglalt első fél a most jelzett vágásokat megtette, mindkét fél a fél-arczállásba (Profil) helyezkedik, s rá ismét háromszoros tisztelgés következik, míg a másik fél ismétli mindazt, mit az első véghez vitt.

Aztán újra a fél arczállás foglaltatik el, a bal láb a távolsági állásba visszalép (viállásba), a jobb láb kétszer dobbant, s közvetlenül rá a bal sarok a jobbhoz csatlakozik s végre a háromszoros tisztelgés harmadszor is megejtetik.

Ha az összeütközést (Assaut) akarjuk keresztülvinni, akkor a harmadik tisztelgés után, azon vezényszóra:

Ütközés (Assaut)!

a kard hegyével a jobb láb ujjai elébe helyeztetik, bal kézzel pedig a bal lábnál levő álarcz a fejre feltéttetik s az összeütközés így kezdetét veszi.

b) Kis tisztelgés.

A *kis tisztelgés* áll a viállás elfoglalása utáni jobbra, balra és előre való tisztelgési jelekből, de a négy tisztelgésnél előforduló vágások és háritások mellőzésével, s minden tagonkinti összeütközésnél a vezényszóra:

Tisztelgés — Állás!

foganatosíttatik.

Ha a küzdésre csak ketten vállalkoznak, akkor azt megelőzőleg a felek egyszerű tisztelgéssel üdvözlik egymást, felteszik álarcaikat, s viállásaikat elfoglalva megkezdik a vívást.

Országos Széchényi Könyvtár

II. AZ OSZLÁS.

Ezen vezényszóra :

Oszolj!

a következő történik :

A megejtett kettős dobbantás és a kardpengének jobbra vitele után, az álarcz levéttetik, s következik rá a hármassal való tisztelgés, ez utóbbira következik a viállás elfoglalása s végezetre a már tudva levő kettős dobbantás, penge jobbra, a pengének a bal kézbe helyezése ; jobb kézzel üdvözlésmozdulatokkal, az oszlás vagy helyszínről távozás megtörténik.

Ha csupán egy pár vívó vitte az összeütközést véghez, egyszerű tisztelgéssel köszönnek kölcsönösen egymásnak — magától értetvén, levett álarczokkal s aztán eloszlának.

III. AZ ÖSSZEÜTKÖZÉS. (ASSAUT.)

A víművészetnek végső és tulajdonképeni célja az összeütközés (*Assaut*). Ez kétféle iránynyal bírhat, melynek egyike a *tanulás*, másika az *ellenfél legyőzésében áll*.

A tanulás irányában első sorban mint tantanulmány azt célozza, miszerint tanulságos gyakorlat gyanánt tekintetvén általunk, gyakorlati kivitele által az ellenfélnek szellemi és fizikai segédeszközeiről meggyőződést szerezzünk magunknak, másodsorban a becsvágy kielégítése, melynek célja az ellenfél legyőzése.

Ha ezen két iránytól elnézve odáig vitetik az összeütközés, hogy általa egyéb sem céloztatik, mint az ellenfélnek jó vagy rossz, szabályos vagy szabálytalan módoni megvágása, akkor az ily összeütközést elvetendőnek kell nyilvánítanunk, *mivel az egész víművészetnek méltó és nagyra becsülendő elve gyanánt kell kiemelnünk azt, hogy a víművészet erkölcsi iránya és annak megállapított rendszere mindig többre becsülendő, mintsem az egyesek ellenében véletlenül vagy akarva kivívott előnyök.*

Miután a leczkék második fejezetében az összeütközés eléggé megbeszéltetett volna, s az ott mondottakból is eléggé kitűnik a gyakorlati alkalmazás, annál fogva a következőkben csak röviden fogunk utalni arra, a mi tulajdonképen az összeütközés lényegét illeti ugyan, de a leczkéknél gyakorlatilag tanítható nem volt, s így ott megbeszélés tárgyát sem képezhette.

Az egyes mozdulatok szoros mű- és tanrendszer szerint viendők keresztül, mialatt semmi esetre sem érthetünk, holmi művésziessékedést, hanem a műrendszer valódi értelmében igen is értjük az oly fegyverkezelést, melynél a fegyverviadalnak minden részlet-mozzanatai az azokat megillető és megfelelő figyelemmel vitetnek keresztül, ellentétben a tervszerűtlen és meggondolatlan derűborúra való vagdalózástól.

Az összeütközésnél a mozdulatok összegét együtt véve, kez-

dettől egész azon pontig, mikor a vágás vagy szúrás talált, «*menetnek*» nevezzük, s minden menetnél a mozdulatoknak tervszerűen kell egymásra következniök. Minden menetnek logikai következetességgel pontosan és tisztán kell keresztül vitetnie.

Ki az ellenfelek közül vágást vagy szúrást kap, köteles azt a szabályszerű «*talált*» szóval jelezni.

Látszólagos támadás.

Egyik legközönségesebb kérdés az a vívásnál: vajjon jobb az ütközésnél avagy párbajnál az ellenfél támadását bevárni, vagy azt megelőzni? E kérdésre azt kell felelnünk, hogy a mennyiben az ellenfélnek vimodorát nem ismeri valaki, az soha se menjen vágási előkészülettel a támadásnak. Mihelyt azonban észreveszi, hogy az ellenfél nem készül a támadásra, ösztönözni és csábítani kell rá s szükség esetén kényszeríteni erejének kifejtésére; a mi legkönnyebben sikerül *látszólagos támadások* kísérlete által.

A látszólagos támadás, a vímvészlet legdúsabb forrása azon eszközöknek, melyekkel az ellenfél vimodorát kiösmérhetjük.

Ez megengedi a támadások minden nemének ismétlését; megenged mindennemű egyéni combinatiót, s ennél fogva kényszeríti az ellenfelet mindennemű védhárítások megtételére.

A látszatos támadások által győződünk meg a felől, vajjon az ellenfél a támadásra vagy a védekezésre fektet-e nagyobb súlyt; továbbá: hogy vajjon az egyenes támadásban, vagy a visszavágásokban rejlik-e? és végre használ-e előző vágásokat és miben, és hol rejlik hát legfőbb ereje?

Hogyha oly vívóval állunk szemben, kinek szokása, hogy minden vágást csaknem egyidejűleg viszonz: akkor a látszólagos támadás *az egyedüli módja* annak, hogy az egyidejűleges vágást felfoghassuk, s az ellenfelet egy visszavágással meglepjük.

Támadás és védekezés.

Ha kiismertük az ellenfél vimodorát, akkor támadásainak szabad teret nyithatunk, a nélkül, hogy félünk kellene attól, miszerint előre nem látott rossz helyzetbe fogunk sodortatni.

Azon legyünk ugyanis, hogy az ellenfelet támadásainkkal annyira elfoglaljuk, miszerint annak ne maradjon ideje előző támadások foganatosíthatására.

Minden, az ellenfél által meggondolásra szabadon hagyott

pillanatot úgy kell felhasználnunk, hogy úgy a védelmi, mint a támadási tervünkkel azonnal készen is legyünk.

Sok vívó támad készületlenül és minden biztos alap nélkül, úgyde minden támadásról tudni kell számot adni magunknak, hogy mit akartunk vele elérni.

Az ellenfél legezészerűbben akkor támadható meg, a mikor épen ő is támadni készül; s ha az ellenfél visszavonuló félben van, akkor a támadás határozottan folytatandó, de elővigyázattal legyünk, nehogy az ellenfél hátrálásával csupán a támadásra csábítsan.

A nagymérvű fedezetlen réseket mindig óvatosan kell felhasználnunk.

Az összeütközésnél oly támadásokra ne hagyjuk magunkat elcsábíttatni, melyeket komoly vívásnál mellőznünk kellene és a védelemnél soha se viseljük magunkat szenvedőlegesen (passive), hanem ragaszkodjunk szorosan a védhárítás és visszavágás mindig szem előtt tartandó elvéhez, mivel a szenvedőleges, vagyis nem erélyes védhárításnál az ellenfél támadását teljes erőszakkal fogja keresztülvihetni.

Az összeütközésnek *első feltétele a védhárítás* s csak azután jő a támadás. Sok vívó azonban azon hamis alapelvől indul ki és cselekszik egyúttal: minél több vágást osztogatni, de egyet se kapni. Ámde kell hogy mindig megőrizzünk annyi lélekerőt és annyi megfontolást, melyekkel a kellő eszközök használata mellett, a támadást elhárítjuk magunktól.

Az előre- és hátramenés mindig egyenes vonalban történjek és csakis tér hiánya esetén használjuk hátrálás helyett a kikanyarulást (Volte).

A vívók testmagassága (nagysága).

A *magas termetű vívó* részén van a természet (Mensur) előnye, ő a kisebb termetű ellenfelét nyugtalaníthatja, még mielőtt maga veszélyeztetve lehetne; s a mint észreveszi, hogy ellenfele a természet előnyétől meg akarja fosztani: egyszerű visszalépésével ellenfelének minden erőlködéseit semmivé teheti.

A *kis termetű vívó* sohse téveszsze szem elől, hogy ellenfele nagy távolságból is elérheti. Azért igyekeznie kell, hogy ellenfelét folytonos cselek által nyugtalanságban tartva, s így a térméretet

elnyerhesse, csakhogy e mellett minden meglepetéstől óvnia és biztosítania kell magát.

A magas termet vívóknál minden esetre figyelemre méltó körülmény, úgyde az előnyök, melyet a magas termet nyújt, — a gyakorlatlan tunya vívónál, szemben egy ügyes vívóval, mindig elenyésznek.

Magatartása nem képzett vívókkal szemben.

A nem rendszeres képzettségű, tehát egyúttal a legveszélyesebb vívók első sorban a *«természetes vívók»* (*naturalisták*).

Ezek alatt azon vívókat értjük, kik a vívás művészetében sem tanulmány, sem tapasztalás által nem képeztettek, s a nélkül, hogy a víszabályokat tudnák, a vívásnál csupán természetes ötleteiket követik.

Az ily vívók rendszerint erőszakosan és egész erejükből támadják meg ellenfeleiket, s ezzel egyfelől saját biztonságukat elérni, másrészt a folytonos vagdalkozással kedvező eredményt óhajtanak maguknak biztosítani. S az ily minden szabály nélküli minden irányban, terv nélkül, de erőteljesen véghez vitt vágásokkal, heves, sőt szilaj mozdulataikkal magának a gyakorlott vívónak is munkát adnak, míglen a kevésbé gyakorlottat épenséggel veszedelembe dönthetik.

Ámbár a gyakorlott és a vívművészet szabályait ismerő vívó bír a magában értetődő előrelátásával túlnyomó előnyeinek minden oly vívóval szemben, ki sem gyakorlati, sem elméleti oktatásban nem részesült. Mindazáltal korántsem szabad egy nagy testi erővel bíró természetes vívót csekélyleni, mivel könnyen megeshetik, hogy a csak szabályszerű támadásokhoz szokott vívó, a rohamos támadások és a szabálytalan erő kifejtés által, legyőzetik. Természetes vívók ellenében azon kell igyekeznünk, hogy az egész távolságban, melyben különben is állást foglaltunk, lehetőleg mindig megmaradjunk. E távolságból intézendők az előző vágások az ellenfélre, kinek mozdulatai rendesen nagyszabásúak. Kedvező pillanatban intézett erőteljes és erélyes előző vágás — még ha nem is talál — ritkán téveszti el a hatást.

Naturalisták ellenében, kik támadásaikat ellenfeleik pengéje ellen intézik, tartózkodnunk kell, a mennyire csak lehet, az erős védhárításoktól s inkább úgy a testtel, mint a pengével térjünk ki

vágásaik elöl, hogy a vágás *túlhajtására* alkalmat szolgáltatassunk nekik.

Ha a naturalistának sikerülne ellenfelét heves támadással meglepni, akkor ez igyekezzék hátra ugrani vagy oldalt kikanyarodni, s lehetőleg előző vágásokkal és magasra kiemelkedő kézállásban a vágások elöl menekülni.

Ha naturalisták ellenében kényszerűségből védhárítással kell élnünk, ritkán fogunk erőteljes visszavágást tehetni, mert habár a rendes védhárítást nem is oly könnyű keresztül vágni, de mindamellett az ellenfél vágása oly erős lehet, hogy visszavágásaink sebességét nagyon is csökkentheti.

Ha azt tapasztalnók, hogy az ellenfél többnyire vascapásokkal és heves mozdulatokkal szeret élni, erre könnyen rávehető lesz a pengének szántszándékos kinyújtása által, hogy így a kedvező pillanat-kitéréssel (*Cavation*) meneküljünk támadásai elöl.

És végezetre vannak még vívók, kik pengéjüket mindig visszarántják és folytonos hátrálás közben, a test kitérésével a legkülönbözőbb előző vágásokat teszik; ezeknek vímodoruk azon alapszik, hogy a tapasztalatlan vívókat folytonos hátrálásuk által s szántszándékos fedezetlen rés hagyásával, meggondolatlan és erőszakolt támadásra csábítják, csakhogy az ellenfélnek ezalatt támadt fedezetlen réseit előnyösen felhasználhassák.

Ily ellenfeleket nem szabad rohamosan támadnunk; az ily vívók ellen csakis rövid, inkább szúráshoz hasonló mozdulatokat kell használnunk, s ügyelnünk minden előző vágásokra.

Balkéz-vívás.

Az előny, melylyel a balkézzel vívó a más, jobb kézzel vívók felett, hasonló képzettség és egyenlő képesség mellett dicsekedhetik, soha senki által sem vonatott kétségbe s nem magyarázható a bal kézzel vívóknak aránylag oly csekély száma.

A jobb kézzel vívó igyekezzék ellenfelének *belső oldala* felül foglalni állást, mivel a belső vágások legcélszerűbben negyeddel lévén háríthatók, ez esetben előnyösen lehet az arcz ellen visszavágásokat intézni.

A balkéz-vívót, ha csak lehet, mindig a külső oldalról kell megtámadni, s ez esetben főleg negyedvágással a penge hát-élével intéztessék karjára a vágás, a külső, fedezetlen résbe pedig röviden előző vágást.

A támadásnál figyelembe veendő, hogy azon vágásokat, melyeket a jobb kéz vívóval szemben, belülről kell használnunk, a bal kéz vívóval szemben mindig kívülről, tehát a leczkéknél felállított szabályokkal egészen ellentétesen használtassanak, különben általánosságban a balkézvívásnál ugyanazon vízabályok maradnak érvényben, melyek a közönséges jobbkéz-vívásra nézve is mérvadók. A balkéz-vívást különben a jobbkéz-vívóknak is szorgalmasan kellene tanulniok, nem csupán azért, hogy komoly párbajban véletlenül balkéz-vívóra akadván, azzal bátran szembe szállhassanak, hanem magának a testnek egyenletes kifejlődése indokából is (lásd a II. fejezetet).

De bármennyire jó vívók legyünk is, minden esetre fő és fontos szabályul szolgál az, hogy az ellenfelet sohasem szabad csekélyleni, sőt a legjobb vívási tulajdonokat kell benne feltételeznünk, s ezen feltevés magában is emeli saját erőnk gyorsaságát és feszültségét, valamint a figyelem éberségét. Ez szüli aztán, hogy minden eshetőséggel szemben, soha sem állunk készületlenül s gyengébb vívó ellenében könnyen kizsákmányolhatunk minden előnyöket, holott ellenkező esetben az ellenfélnek lenézése mellett, és az ezzel járó laza hanyagságból, magára a legjobb vívóra is, könnyen a legnagyobb veszély hárulhat.

Az összeütközés beszűntetése:

Állj!

vezényszóra történik.

IV. A PÁRBÁJ.

A becsület embere soha sem keresi a párbajt, de ki sem kerül az, álljon bár mindene koczán.

I.

A *párbaj* * általános fogalomban, minden két személy között gyilkoló fegyverekkel véghez vitt küzdelem. Elvont értelemben azonban párbaj alatt értjük két egyén között gyilkoló fegyverekkel s a sértett becsület helyreállítása végett véghez vitt küzdést.

Ha két egyén fegyveres küzdése készületlenül s a feltételeknek előre való megállapítása nélkül esik meg, akkor azt pusztán verekedésnek (*rencontre*) nevezik.

A párbajnak mint becsületbeli dolognak fegyverei:

a) A kard.

b) A pallos, vagyis egyenes kard, és

c) A pisztoly.

Czélja a párbajnak, a szó nemesebb értelmében, csakis a megsértett becsület helyreállítása lehet.

Ez pedig történhetik egyrészt:

Azon elégtétel által, melyet a sértő a sértett félnek ad, a mennyiben őt a párbaj elfogadásával méltó ellenfelül ismeri el, és a más becsületén elkövetett sérelem igaztalanságának, vagy jogtalanságának kiengeszteléséül saját életét teszi kockára; másrészt:

Azon tetteges bizonyíték által, hogy a sértett fél, ki becsületéért életét szintén kockára teszi, valamely becsületlen cselekedet vagy gondolat legkisebb gyanúján felül állónak kell hogy tekintessék.

A sértett becsület helyreállítása e szerint a párbaj kezdetével már megtörténtnek veendő.

Miből önként következik az, hogy a viadal eredménye, a már

* Lásd: «Sebetic párbaj-szabályok».

helyreállított becsületre nézve többé nem mérvadó, s a párbaj békéltető közbenjárás nélkül is beszüntethető.

Ha tehát az eshetőleges közbenjárás és bekövetkezhető halál feltételével megejtendő párbaj helyett az élet-halálra való küzdés lett megállapítva, akkor a párbaj megszűnt becsületbeli dolog lenni és bosszúvá válik. Korunk azonban a párbajt csakis mint a becsület tényét ismeri. Ki a párbajhoz bosszú által vezéreltetik, az többé nem a sértett becsület helyreállítását célozza, hanem magát az életet követeli és támadja meg.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A párbaj feletti ítéletek oly számtalanok, mint a kopaszság elleni gyógyszerek, melyeknek tömkelegéből tudvalevőleg azon gyanú támadt, hogy közülök egyik sem célhoz vezető.

A párbaj feletti ítéletek mindenike vagy túlzott, vagy a valóságnak meg nem felelő. *

A ki föltétlenül a párbaj ellen nyilatkozik, az eszményi álláspontot foglal el és számba nem vette társadalmi környezetét. A mennyiben pedig az eszményhősök (idealisták) rendszerint tüzes vérmérsékletűek, azért nem tanácsos a párbaj ilyen határozott ellenesével vitába ereszkedni, mert ha nem akarjuk magunkat álta-

* *Voltaire* ismételten kárhoztatta a párbajt különböző irataiban, de a mint bizonyos *R....* nevű lovag által meggyaláztatott, vívni tanult s kihívta a sértőt.

Rousseau becsületbeli alapelveinket a farkasok elvének nevezi, de a megbecstelenítés gondolatát elviselhetlennek találja, s azért a becsületsértésért az öngyilkosságot is, mint bosszút, jogosultnak tartja.

Ő azon sziciliainak osztja a nézetét, a ki kétkedik a felett, hogy a kapott pofonvágás miatt megverekeldjék az illetővel? vagy orozva gyilkoltassa meg azt, s válaszul adja: «Assassiner, c'est le plus sûr et le plus court chemin.»

Gróf Chateaurillard említést tesz egy tábornokról, ki ámbár fiatal korában nem egy becsületbeli dolgot intézett el fegyverrel, minden alkalommal határozottan a párbaj ellen nyilatkozott. A mint egy ízben, épen számos hallgató előtt, a párbaj kegyetlensége és barbársága ellen ismét tüzetes ékesszólással nyilatkoznék s azt kérlelhetetlenül kárhoztatta volna, közbeszól egy régi fegyvertársa: a te fiad, a kapitány, szintén a te elveidet követi, mivel a kapott pofot zsebre dugta, és erre a bizonyítgatásaiban félbeszakított ellenlábasa a párbajnak, régi fegyvertársát hazugnak czímezte, s rögtönös elégtételt követelt tőle.

Az esemény elbeszélése pusztá koholmány volt, hogy a párbajócsárlást tanulmányává tett vén tábornok kézzelfoghatólag meggyőzőessék amaz állítás alaposságáról, miszerint «minden párbaj elleni intézkedés hasztalan dolog, mert a legkisebb vérfelpezsdülés semmire teszi azt».

luk meggyőzetni, könnyen a kihívás veszélyének tesszük ki magunkat.

A ki pedig föltétlenül párbaj mellett nyilatkozik, túlságba viszi a valót, mely korántsem olyan természetű, hogy a becsületet kizárólag gyilkoló fegyverek oltalma alá legyünk kénytelenek helyezni, ámde ha még mai napság a párbajban a sértett becsületnek új létrehozatala, visszahelyezése eszközét látjuk is, mindazáltal senki sem tulajdonít neki már ma teremtmény erőit. A párbaj két egymáshoz méltó bajvívónak egymás közötti becsületbeli dolga; a nem becsületes ember ki nem állhat a küzdőterre, mely a becsületet csupán új létre kelteni, de nem megteremteni képes. A bátorság megoltalmazhatja a becsületet, de nem képes azt megadni.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A becsület fogalma az életben mindig viszonylagos (relatív) marad, mivel az emberek tökéletessége felőli alapfogalmak idő és hely, továbbá a műveltségi fokozat és nemzetiségek különféleségéhez képest végérvényesen meg nem állapíthatók. Általánosságban becsület alatt azon tisztelet, jó hírnév és a személy becsének azon elismerése értetik, melyet másoktól igényelhetünk; tárgyilagosan (objective) tehát másoknak felőlünk való véleménye, alanyilag (subjective) pedig a félelem, másoknak felőlünk való rossz véleményétől.

A becsületnek nemei különbözők, ugyanis a társadalomban megkülönböztető:

- a) a benső, vagyis lelkületi becsület;
- b) a külső, vagyis illem követelte becsület;
- c) a polgári, és végre
- d) a rang és hivatali becsület.

Ha a benső becsület az embernek csupán cselekedeteiben nyilvánul, a polgári becsület pedig minden ember polgári jogainak folyománya, addig a külső becsület csakis más emberek jó véleményétől függ, s a mennyiben más emberek igazságos ítéletére nem sokat lehet építeni, annál fogva a külső becsületnek csak az lehet minden részről osztályosa, kiről feltételeztetik s a kiről azon vélemény uralkodik, hogy az őt megillető becsületet esetleg ki is tudja erőszakolni magának.

A valódi becsület az erkölcsi műveltség gyümölcse, mely becsét és értékének súlyát önmagában hordja; s nem pusztá szavakban, hanem jó cselekedetekben nyilvánul.

A becsületes ember jól tudja, hogy saját becsét mások ítélete sem nem emelheti, sem nem alacsonyíthatja le, azért mindenki irányában méltóságteljes szerénységgel viseltetik; s nem érzi magát mindenütt megtámadtatva csupán azért, mert a támadástól

nem fél; nem vesz minden szót gúnynak, mivel tudja, hogy nem reá van czélozva, nem reszket minden perczen a lehető rágalomtól, mert tudja, hogy egy cseppnyi választóvíz a drágakő fényét el nem homályosíthatja; az éretlen élczelést figyelembe nem veszi, mert erejének tudatában van; úgy nem különben türelmes a szélhámos öndicsekvővel szemben és békés türelemmel hallgatja végig a szájhősnek bátorságát, olcsószerű kifakadásait s elnéző mások iránt, mert ezt önmaga iránti szigora parancsolja reá; nem ismeri a hiúság beteges érzékenykedését; és nem nyúl mindjárt kardjához a legközelebbi szemétdomb harcziás kakasának kukorikolására, mert nem lehet szándéka félelemből mutatni bátorságot, ennek bebizonyításától fölmenti őt mindenkor méltóságteljes magatartása; *miért is a becsület embere készakarra sohasem keresi a párbajt.*

Minthogy azonban minden tevőlegesnek megvan a maga nemleges ellentéte, úgy a becsület emberének is el kell készülnie arra, hogy esetleg megtalálhatja saját «ellentétét» vagyis ellenlábását a becsület dolgában. Ugyde ha csakis méltó ellenfél áll útjában, csakis ha oly erő áll vele szemben, mely őt helyzetéből kisodorni készűl, vagy ha tette rejének a király és haza érdekében való megóvására van szükség, akkor teszi kockára életét, akkor fogadja el a párbajt.

A mennyiben a becsület fogalma biztosan s minden időkre kihatólag végérvényesen meg nem állapítható, következésképen ép oly kevéssé állapítható meg végérvényes biztossággal a *becsületsértés fogalma is*.

Arról, hogy mi sérti a becsületet, a nézetek a sértés ideje és módja szerint, valamint az emberek állása és nemzetiségéhez képest különbözők.

Nálunk Európaiaknál például legnagyobb sértés az ütleget vagy pof, míglen Chinában magokban a különféle hivatali osztályokban is a bambus-náddal fenyítés még mindig divatban van.

A törököt legjobban sérti az, ha nejeinek hogylétét tudakoljuk; az arabs, ha eladott lovát visszalopja az illetőtől, arabs fogalmak szerint hiszi, hogy becsületesen cselekedett.

A ravaszság és furfang nevelésére Spárta megengedte a lopást, és hogy a lovasságnál biztosíthassuk szerencsénket, Szent-György-tallérra van szükségünk.

A kereskedő, a hivatalnok egész hidegvérrel hallgatja a személyes bátorsága ellen támasztott kételyt, míglen a katonatiszt magát ezen kételyt is kénytelen azonnal megczáfolni és megsemmisíteni.

Minélfogva tehát sok esetben csak is a sértett fél érzékenysége, kartársainak és a rangja, állása, osztályosainak véleménye lehet mérvadó annak megítélésénél, forog-e fenn becsületsértés vagy sem.

A törvény és hagyomány közötti ellenmondás gyanánt előn némelyek által fogadva az úgynevezett *amerikai párbaj*; miért neveztetett az így el, magyarázatát sehol sem leli, a mennyiben Amerikában tanácsstermekben, erdőkben egyként megeshetik, hogy lövik s egymásra vadásznak az emberek, s ezeken felül a viadaloknak minden ott divatozó nemei daczára mégis csak bajvívás és párbaj az.

Hogy mennyire ellenkezik ezen megvetendő kockajáték a párbaj és becsületbeli eljárás fogalmával és józan feltételeivel: általában mily kirívó ellentétben áll az uralkodó becsület elvével, lássuk közelebbről; ugyanis:

1-ször. Az amerikai párbaj kizár előre is minden békülékenységet és szelid szellemet, melyet a tanúknak a vizsályhoz magokkal kell hozniok. A tanúk megnyugtató és jogos közbenjárását nem ismeri, valamint általában nem ismeri a kibékülés lehetőségét.

2-szor. A becsületbeli dolgoknál csak is az egyenes és nyílt támadás, s a férfias védelem, valamint az 1. alatt felsorolt fegyverek használatának jogosultságát ismerhetjük el.

3-szor. A párbaj kizárólagos célja a sértett becsület helyreállítása lévén, ki beismeri, hogy amerikai párbajt vívott s hogy ellenfele felakasztotta magát: elveszítené örökre minden becsületes ember becsülését.

4-szer. A becsület még ma uralkodó elvei szorosan követelik, hogy a békéltető közbenjárás lehetősége mellett előre nem látott halálos kimenetel esetére is, a párbaj mindig szabályszerű megállapodás nyomán történjék; de az oly párbaj, mely az egyik bajvívónak föltétlen halálát czélozza, becsületbeli dolognak nem ismerhető s az egyszerűen a bosszú aljas művének nyilváníttatik. Miért is az amerikai párbaj, a mennyiben a kibékülés minden lehetőségét kizárja, továbbá a sértett becsület visszahelyezését az

egyenlő állásúak szemeiben soha nem czélozhatja s az ember életét feltétlenül követeli, nem tekinthető becsületbeli dolognak, hanem aljas bosszú művének. A mondottakból következik, hogy senki sem jogosult rendkívüli s a hagyománytól eltérő elégtétel követelésére, valamint szintén senki sem köteles ellenfele kedvéért labdacsokat venni be, mint Sijámban, avagy fogadásból saját hasát fölmetszeni, mint az Japánban szokás.

Az, ki fekete golyót húz s magát kivégzi, okszerűen nem is érdemli meg a becsületes ember részvétét, mivel az épen oly irgalmatlan és bosszút lihegő szívvel birt, mint az őt túlélte ellenfele; nem érdemli a részvétet, mert ő nem volt pusztán könnyelmű és meggondolatlan, hanem fényt, világosságot kerülő embertelen bosszút forralt, s azon remény, hogy egy kedvező fogással a büntetést kikerülve, zajtalanul megszabadulhat ellenfelétől avagy vetélytársától, csábítá ama becsületes játékba, melyben a betét az emberi élet.

Gyakran halljuk azon állítást, hogy elvégre is a becsületes érzés az, mi az öngyilkosság kényszerűségét előidézi vagy legalább közvetíti. A legelvetemültebb természetnek is van gyakran ál fényoldala. Sok útonálló rablási vagy gyilkolási szándéka kivitele előtt és vállalatára sikereért imádkozott. Zsiványok, rablók és gyilkosok egymás között adott szavukat megtartják minden körülmények között; és bírnak saját becsületüknek bizonyos, megállapodott s határtalan fogalmával, csak hogy ezen becsületbeli fogalmak nem azonosak a becsület emberének becsületével, ki egy amerikai párbaj tudomására jutása eseténél nem is annyira azt sajnálja, hogy az egyik fél föbe lőtte vagy felakasztotta magát, mint inkább azt, hogy az egyik szörny túlélte a másikat.

Ha komoly párbajban a személyes önvédelem legvégső pontjára jutottunk, akkor legfőképen szükséges, hogy az ellenfél hibáit megfigyeljük, s azokat lehető gyorsan előnyünkre felhasználjuk. az ellenfelet ily hibák elkövetésére minden kitelhető módon csalogassuk, a legnagyobb gondot fordítván azonban arra, nehogy meggondolatlan heveség, akár harag vagy pedig kétségbeesés által legyőztessük magunkat.

Minél jobban uralkodunk saját érzelmeinken és indulatainkon, annál hidegebbek és elzárkózottabbak leszünk, miért is minél kevesebb időelőtti reményeket látszunk az előrelátásba helyezni, melyet az utolsó pillanatig nem szabad szem elől tévesztenünk, és másfelől minél kevésbé hagyjuk magunkat valamely helyzetnek kedvezőtlen fordulata által önuralmunkból kisodortatni, s csüggedéssé hangoltatni: annál biztosabban fogunk ellenfelünkkel erkölcsileg és fizikailag szembeszállhatni.

Alapszabályként járul még ehhez, miszerint erőnkkel a legszorgosabban gazdálkodjunk, hogy döntő pillanatokban annak teljes birtokában lehessünk és hogy azt már a viadal kezdetével haszontalan és eredményhez nem vezető támadásokkal semmiért el ne pazaroljuk.

A mik ez iránt az összeütközésnél mondattak, t. i. hogy az ellenfelet soha sem szabad lenézni, csekélyleni, sőt ellenkezőleg a nélkül, hogy félnénk tőle, őt mindig gyanús szemmel nézzük: itt különösen figyelembe veendők.

Ha az ellenfél támadólag lép fel, azonnai fel kell a vágást fogni és abban a pillanatban visszavágást intézni; ha magunk kezdjük meg a támadást, tartózkodnunk kell tágas és elhirtelenkedt mozdulatokkal nagy fedezetlen rések hagyásától, s igyekeznünk saját szándékaink felől az ellenfélt folytonos tévedésben és kétségben tartani, felhasználván annak tévedését abban a pillá-

natban saját céljainkra, röviden küzdjünk inkább értelemmel, semmint karral a győzelem biztosságaért.

Ha az ellenfél túlságos hevességgel és sűrűn egymást követő vágásokkal intézi a támadást, akkor igyekezzünk a teljes távolságban maradni, s kilesni azon kedvező pillanatot, melyben az ellenfél gyors előmenetele alatt könnyen észrevétlenül maradt fedezetlen rést felhasználhatjuk.

A hátrálást pedig mindig védhárítások alkalmazásával tegyük, miglen ellenkező esetben a hátráló ellenfél követelésénél, a védhárításra csak készen kell magunkat tartanunk, mivel az ellen egy-némely mozdulatunknál könnyen előző vágást intézhetne felénk.

Általában soha sem kell az ellenfélt megtámadni, minek-előtte megfontolnók, hogy vajjon valamely veszélynek, és milyen-nek, kitesszük-e magunkat vagy se; s aztán hogy mi? és mennyi előnyt nyerhet felettünk az ellenfél?

A párbajban kerülendő a sok csel-fogás; előzetes vágások és általán a sok támadás. Az ilyes tüntetések megkísérelhetők ugyanaz összeütközésnél finom és ügyes harcjáték elérése tekintetéből, komoly alkalmaknál azonban ezen mozdulatok a legnagyobb óvatosságot igényelnek.

A heves mozdulatok az ellenfél lehetőleges előző vágásának eleve megfontolásával viendők keresztül.

Az állás hirtelen megváltoztatása, például a felső kiállásból az alsóba való átmenet, gyakran az ellenfél alkotta terveknek megakasztásául szolgál, ki is a változás beálltával támadásait stb. kénytelen másképp intézni, mint a hogy azt még egy pillanat előtt akarta.

A két ellenfél nyugodt álláspontja, hol egyik a másika mozdulatait lesi, hol a gondolat tevékeny és a fegyver birtokának érzete az ereken lüktet, bizonyos feszerőt és hatást szül, mely ha hosszúra nyúlik, fárasztóbb magánál a cselekvésnél is. Ily pillanatban minder erők összpontosúlnak s készek a támadásra; maga a dobantás delejes erővel hat az idegekre, s elcsábítja gyakran a vívót helytelen és hamis mozdulatok megtételére.

Legveszélyesebb vívók azonban az előző (Tempo) vágásokban jártasok. Az ily vívókat vissza kell azon térre szorítani, hol leg-kevésbé ismerik ki magukat; melyben tájékozatlanok, t. i. a védhárítások terére. Az e mellett megfigyelendő támadási módnak a lehető fedezet alatt kell történnie, és ha már az előző vágást fel-

fogtuk, a távolságot be kell zárni; s itt aztán az előző vágások lehetetlenek s az ellenfél ereje meg van bénítva, míglen saját erőnk a siker terét magának biztosította.

Minden támadó és védő mozdulatoknál a testet igyekezzünk mindig arczélben megtartani, mert minél többet pillant meg az ellenfél a mi baloldalunkból, annál nagyobb testterjedelmet kell védenünk, következésképen azon arányban növekszik önvédelmünk nehézsége.

Lehetnek, sőt vannak oly vívók is, kik, miután minden ügyességükkel hasztalanul próbálták ellenfelüket találni, a kiabálást, beszédet, arczfintoritást és torzképek vágását kísérlenek meg kisegítésképen használni, csak hogy ellenfelüket zavarba hozzák, vagy hogy a figyelmet mozdulataikról elvonják.

Már a jó ízlés és illedelmesség tekintetéből is egy becsületes ember se fog akarni győzni ily eszközök alkalmazásával a nélkül, hogy csak meg is akarna győződni előbb azoknak semmis voltáról, mivel az önérzetes és öntudatos ember ellenfelének ilyes önviselkedését csakis nevetségesnek tarthatja, s annál kevésbbé fogja magát hagyni az által zavarba hozatni, vagy osztatlan figyelmét annak mozdulataitól elterelni hagyni.

Gyakran előforduló eset az is, hogy a vímvészethben teljesen járatlan személyek, csupán bátorságukra és erős karukra támaszkodva, párbajokba keverednek, a nélkül, hogy azoknak veszélyes oldalait ismernek vagy érettebb megfontolásra méltatnák (naturalisták, lásd összeütközés).

Az ily ellenfelek vágást vágás után mérve a legvakmerőbb rohammal mennek neki ellenfelüknek. Ezen módja a vívásnak magára az ügyes vívóra is, bár csak eleinte, igen veszélyes.

Ha azonban igyekszik a jó vívó az ellenfél vágásainak a védhárításokkal oly soká ellenállni, míglen észreveszi, hogy annak ereje fogyatkozni kezd, s a vágások gyengülvén, megszűntek veszélyesekké lenni, akkor a legyőzetése játékszerű könnyűséggel sikerülend.

Már ez oknál fogva ne hódoljon senki azon süppedékes előíteletnek, mely csupán a személyes bátorságba és a természetes erőbe veti bizalmának minden horgonyát, a gyakorlott vívó, feltevé, hogy nem pulya, félénk és gyáva, mindig kivívandja a fölényt bármily vakmerő naturalista felett.

Ha komoly párbajban azon szerencsétlenség találna érni,

hogy lefegyvereztetnénk, s az ellenfél várakozásunk ellenére sem szünnék meg támadni minket, azért öneszméletünket veszítenünk s kétségbeesnünk még nem szabad. A hátrálás ilyenkor az egyedüli önvédelmi mód, igyekezzünk e közben a vágásokat karunkkal felfogni, vagy ha esetleg ellenfelünk nem túlnyomó erejű, igyekezzünk ügyes testkanyarulattal közelébe jutni, s a kardot kezéből kicsavarni.

Röviden, rendkívüli körülmények között, rendkívüli mentőeszközöket kell használnunk, melyeket épen a pillanat és a körülmények legközelebb kezünk ügyébe adnak, s ez azon pillanat, melyben a férfi magasztos lélekjelenléte, férfias bátorsága és rendíthetlen ereje oly igazán lélekemelőn visszatükröződik.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

V. VÍ-SZABÁLYOK.

a) Általános önviselet a víteremben és a tanórák alatt.

1.

A víteremben megjelenők fedetlen fővel lépnek be s maradnak mindvégig.

2.

A vívószerek a tanítványok által az illető ládákból vagy polcokról elővételén, a tanóra végeztével azokat oda visszahelyezik.

3.

Egy tanítvány sem hagyhatja el a vívótermet, a mester vagy helyettesének engedélye nélkül.

4.

Tanóra után, a tanítványok közösen távoznak a víteremből, s tartoznak a mestert megillető búcsúüdvözlést megtenni.

b) A vívók tekintetébeni önviselet.

1.

A teremben levő idegen személyek, a tanítványok által szívélyesen üdvözöltetnek.

A vívók leveszik álarcaikat s végzik az üdvözlést.

2.

Keztyű nélkül soha sem szabad vívni, s álarcz nélkül fedetlen arczczal tilos az összeütközés.

3.

Az összeütközésnek az egész távolságban tett kettős dobbanás után, mint a vívásra készenállás jele után szabad csak megtörténnie, mi nélkül egyik fél sem kezdheti azt meg.

4.

Minden az összeütközés alatt akár a mester, akár más által megszólított vívó, mindenkor levett álarcczal tartozik feleletet adni.

5.

A tanítvány mesterének minden figyelmeztetését, kifogását ellenszenv nélkül s illedelmes figyelemmel kell fogadnia.

6.

Ha az ellenfél lefegyvereztetett, a kard sietve felemelendő s illedelmesen az illetőnek nyújtandó. Épen oly illemmel kell bocsáztatott kérni, ha véletlenségből az ellenfél alsó testrészein lett találva.

7.

Ha az ellenfél találva lett, őrizkedni kell gúnyos jelét adni kárörömének a vágás sikerülése felett.

8.

Ha valaki találva lett, ne tagadja meg soha a kapott ütést, mivel az idétlen önimádás lenne, mely az ellenfélnél és a nézőknél, kiknek ez utóbbi esetben határozni szavazati joguk van, kedvezőtlen véleményt szülne, s az illető találtnak becsületessége és igazságszeretete ellen kétséget támasztana.

9.

A legyőzött fél soha se áruljon el gyermekies bosszankodást, hanem ellenkezőleg kimutatott tökélytelensége szolgáljon sarkantyú gyanánt jövő önképzésére fordítandó s fokozott szorgalmának.

10.

Vívó tanítványok, azoknak biztatásáról szolgáló részvétnyilatkozatokkal egyfelül, vagy azok legyőzetése feletti örömnnyilvánítása által másfelől, soha se nyugtalaníttassanak.

11.

Minden mozdulatok ügyes elevenséggel, de egyszersmind kellő nyomintékkal végzendők, saját ereje megerőltetésének túlfeszítése nélkül azonban, éles ellentállás és értelmi élvvel, de minden szerfeletti vágya nélkül a minden áron találni akarásnak.

12.

Ivás és pipázás víteremben mellőzendő.

Ezen víszabályoknak minden víteremben üveg alatt ki kell függesztve lenniök és érintetlenül megóvatniok.

Minden vímester figyelmeztesse tanítványait jó eleve a tanórák megkezdése előtt ezen rendszabályokra, ellenőrizze azoknak szoros megtartását is, fenyítse az azok ellen vétőket.

BEFEJEZÉS.

Az elméletnek alapos áttanulmányozása és az összeütközésbe (Assaut) való bevezetés után, mester és tanítvány egyként azon meggyőződésre fognak jutni, hogy az ezen tankönyvben követett *tan módszer* egyszerűsége és célszerűsége által, minden más e nembeni tan módszerek közül feltűnőleg kiválik.

A németországi vívóiskolákban használatban levő számtalan francia jelzések és kifejezések, melyek a tanítványt inkább zavarják és habozó bizonytalanságban hagyják, semmint a haladásban elősegítenék, itt teljesen mellőzvék s úgy a testnek egészbeni, valamint a kéz vagy illetőleg az ökölnék mozgatása a lehető legegyszerűbben értelmezvék és ismertetvék.

Hogy azok, kik ezen tankönyvet jól és alaposan áttanulmányozták, minden bármely német vagy francia iskolabeli vívóval szemben a sok tan módszerek ellenére is nyugodtan kiállják a versenyt, arról régen volt alkalmam biztos meggyőződést szerezni magamnak.

Távol legyen, hogy jelen művemmel más vívómesterek vírendszereit akár kisebbiteni és becsmérteni, akár pedig megátadni akarnám.

Minden vírendszer szolgáltathat jó és rossz vívókat egyaránt; attól függ, hogy milyen a mester vagy milyen a tanítvány.

De tapasztalati tény marad az, hogy vajmi kevés tanítvány bír annak tudatára vergődni, hogy egyik vagy másik testmozdulatot miért tanulja vagy gyakorolja így és nem másként; avagy ez s amaz mozgulatot miért viszi így s nem amúgy keresztül? Az ily tanítványok híven követik a mestereik által is ápolt ősi leszámazó hagyományokat, s mindig rabjai a szokás hatalmának.

A lelkiismeretes mesternek azonban szakítania kell az elavult és a jelen korszakba nem illő hagyományokkal, s min-

den áron azoknak kiküszöbölésére kell törekednie. Hogy pedig az csak úgy sikerülhet, ha a ví módszerek minden nemeit tanulmány tárgyává teszi, magától értetik.

És itt nem mulaszthatom el azon megjegyzést, hogy tan-könyvem némely magyarázó részét készakarva nyújtám terjedelmesebbre, és pedig azon indokból, mert azt, a mit lényegesebbnek és fontosabbnak tartottam, kellő világlatba is akartam hozni.

Miután pedig teljesen át vagyok hatva azon meggyőződéstől, hogy az egyszerű és gyakorlati módszer szerinti vívás tanulása nem csak jó és üdvös testgyakorlatul szolgál, hanem ép oly kellemes szórakozás és élvezetül is, elhatározám ezen művemen kívül még a következő tankönyvek kiadását is, ú. m. :

1. Lovassági vívás.
 2. Vítörreli vívásban oktatás.
 3. | Leczkék a kard |
 4. | « a vítörreli |
 5. A párbaj szabályai.
vívásban		tanítók és iskolák
használatára. |
|----------|--|-------------------------------------|

Semmi fáradságot nem kiméleldek, hogy ha már egyelőre nem is személyesen, de szakműveimmel minél több kitűnő vívót és jó vívómestert képezhessek s ez által a magam elé tűzött czélt elérhessem. Mindazt azonban már érintém, a vívás legjobb módszereinek és formáinak tudása nem teszi a vívót vagy vívómestert, ehhez szükségeltetik főleg a vívás művészetének gyakorlati elsajátítása; ehhez pedig jól berendezett vívó-iskolák szükségeltetnek. A vívó-iskoláknak, úgy mint más idegen országokban, rendszerezésitleniök, s a vívásnak mint a testgyakorlás egyik különleges ágazatának rendszeresen kell taníttatnia.

E részben fentartom magamnak, hogy a maga idején e tárgyról ne csak nézeteimet mondhassam el, hanem tényleges javaslatokat is teendek és így annyival inkább, mivel eddigelé még minden katonai állomási helyeimen, s nem csak tisztársaim által, hanem főleg a polgári ifjúság által felkértem arra, hogy a vívásban oktassam őket, a mi csak bizonyossága annak, hogy e lovagias gyakorlat tanulásához a jó kedv meg van ugyan mindenütt, de alkalom hozzá sehol sincs !

De ha idővel Budapesten egy központi vívó-iskola fog alapíttatni, a mire van is kilátás, akkor a vidéki városokban is fognak jó tanítók vezetése mellett vívó-iskolák létesülni, s elnézve a rend-

kívüli erkölcsi hatástól, melyet ezen iskolák okszerűen előidézend-nek, akkor nem kellend félünk attól, hogy a német ifjúság pallo-sával, vagy a franczia döfényével minket megrettenthessen, a kozák pedig csudálatos lovas kardgyakorlatával, melylyel a külföld vendégeit bámulatra ragadja, minket meglephessen! Egyedüli vágyam még ezt elérhetni!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

